

CEZA UYUŞMAZLIKLARINDA UZLAŞMA EL KİTABI

CEZA UYUŞMAZLIKLARINDA UZLAŞMA EL KİTABI

Ankara - 2009

Dünyada ceza adaleti alanında son zamanlarda suç mağdurlarının yararlarını korumak amacını güden bir duyarlılığın gittikçe güçlendiği görülmektedir. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de bugüne kadar mağdurlara karşı gösterilen özen çok sınırlı kalmıştır. Oysa bugün Avrupa ve Amerika'da özellikle suç mağdurlarının korunmasına ve ceza adaleti sistemi içerisinde haklarının geliştirilmesine büyük önem verilmektedir. XXI. yüzyıl adalet sisteminde, ceza adaleti yerine getirilirken, mağdurun tatmin edilmesi de ön plâna çıkmış bulunmaktadır. Suça karşı sadece ceza yaptırımı yeterli değildir; zararın giderilmesi de en başta gelen amaç sayılmalıdır. Bu bakımdan, uzlaşma mağdurun suçtan doğan zararını kısa bir süre içerisinde gidererek, mağdurlar bakımından önemli bir işlev görebilecek duruma sahiptir.

Öte yandan, ceza adaletinin hedefleri arasında; bir suçun işlenmesinden sonra fail ve mağdur arasında meydana gelen çekişmeyi çözmek ve böylece hem adaleti sağlamak hem de mağduru tatmin etmek de bulunmaktadır. Zararın giderilmesi, fail ile mağdur arasında barışı sağlayacaktır. Uzlaşma zararın giderilmesi yanında ayrıca bir moral unsuru da taşımaktadır. Uzlaşma ile fail işlediği suçun sorumluluğunu üstlenmiş, suçun sonuçlarını da gidererek toplumla yeniden bütünleşme olanağını elde etmiş olmaktadır. Failin ceza sorumluluğu tespit edilip zararın giderilmesi için gereken de yapılmış olacağından hem adalet yerine getirilmiş olacak, hem de fiille ihlâl edilmiş olan hukuk kurallarının geçerliliği vurgulanacak ve dolayısıyla kamusal barışın yeniden kurulmasına hizmet edilecek ve ayrıca Devlet, yaptırım uygulamak yönünden katlanacağı birçok masraftan da kurtulmuş olacaktır.

Uzlaşma, uyuşmazlığı ceza yargılamasına gidilmeden sonuçlandıracağından hem ceza mahkemelerinin zaten çok ağır olan iş yükünü azaltacak hem de taraflar bakımından adaletin daha hızlı gerçekleşmesini sağlayacaktır. Yine bunların bir sonucu olarak uzlaşma ceza adalet sisteminin masraflarını da azaltacaktır.

Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkan bu kurum, hızla Avrupa ülkelerine de yayılmış ve üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi tarafından da benimsenerek ve R (99) 19 sayılı Tavsiye Kararıyla uluslararası hukukta da kendine yer edinmiştir. Tavsiye kararı, uzlaşmayı, esnek, geniş kapsamlı, sorun çözücü, katılımcı bir usul olarak görmektedir.

Ceza hukuku alanında bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olan uzlaşma müessesesi, 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile uygulamamıza dâhil edilmiştir.

Ancak, 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Kanun'un 253'üncü maddesinin ilk hâlinde yer alan düzenleme; uzlaşma kurumunun ceza adaletine yapması gereken katkıyı sağlayamaması nedeniyle 09/12/2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanun'la tümüyle değiştirilmiştir. Bu değişiklik uzlaşma kurumunu daha kolay uygulanır hâle getirmiştir. 26/07/2007 tarihli ve 26594 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikle, Kanun'la yapılan düzenlemelerin uygulanmasını sağlamak ve kolaylaştırmak hedeflenmiştir.

Kanun ve Yönetmeliğin genel olarak AB standartlarıyla uyumlu olduğu, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (99) 19 sayılı Tavsiye Kararıyla büyük ölçüde paralel hükümler taşıdığı görülmektedir.

Bakanlığımız ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği (UNDP) arasında oluşturulan ve yaklaşık iki yıla yakın bir zamandır uygulanan "Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma Uygulamalarının Geliştirilmesi Projesi" kapsamında yapılan, anket çalışması, durum analiz programı, çalıştay, eğitimcilerin eğitimi programı ve çalışma ziyareti sonucunda projede eğitici olarak seçilen 95 hâkim ve Cumhuriyet savcısının görüşleri alınarak, yerli ve yabancı uzmanların destekleriyle hazırlanan el kitabıyla, alanında uygulayıcıya yol gösterici olması ve uygulamanın yaygınlaştırılması amaçlanmıştır.

Ayrıca; proje ile tüm bu hususlar tespit edilmiş, bunun yanı sıra uzlaşma kapsamına giren suçlarda izlenecek yöntemin belirlenmesi ile uygulama birliğinin sağlanması bakımından el kitabı hazırlanmıştır.

Uzlaşma kurumunun etkin, verimli ve amaca uygun biçimde işlemesi için mevzuatın doğru olarak bilinmesi, yorumlanması ve uygulanması ceza adaleti sisteminin işleyişi bakımından büyük önem taşımaktadır.

El kitabının, mevzuatın uygulanmasında ortaya çıkan hukukî sorunların çözümü ve doğru olarak yorumlanmasında başvurulacak bir kaynak olacağı inancını taşıyor, kitabın hazırlanmasında emeği geçenleri kutluyor, uygulayıcılara yararlı olmasını diliyorum.

Ahmet KATRAMAN
Adalet Bakanlığı Müsteşarı

Mağdur- Fail Uzlaşması son otuz yılda dünyada birçok ülkede artan bir şekilde rağbet gören bir onarıcı adalet uygulamasıdır. Bu bir süreçtir ve işlenen suçtan doğan ihtilafların çözümünde mağdur ve failin adil ve tarafsız üçüncü bir tarafın yardımıyla sürece aktif bir şekilde katılımını gerektirir. Uluslararası düzeyde kabul görmüş hukuki bir uygulama olan Mağdur-Fail Uzlaşması, Avusturya, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri gibi birçok ülkede yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Türkiye’de ilk kez 2005 yılında Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanununda yer almıştır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Adalet Bakanlığı Türkiye’de Mağdur-Fail Uzlaşmasının tam olarak uygulanması yönünde yaklaşık iki yıldır teknik işbirliği içerisinde. UNDP Mağdur-Fail Uzlaşmasını, demokratik yönetişimin önemli bir bileşeni ve UNDP’ nin küresel ölçekte yoğun olarak çalıştığı öncelikli alanlardan birisi olarak adalete erişimin geliştirilmesine katkıda bulunan bir süreç olarak görmektedir.

Mağdur-Fail Uzlaşmasının mağdur, fail, toplum ve adalet sistemine yönelik faydaları, geleneksel sistemle elde edilen deneyimlerle karşılaştırıldığında, daha tatmin edici sonuçlar elde etme potansiyelidir. Bu alternatif uyuşmazlık çözüm yolunun geliştirilmesi, aynı zamanda ceza mahkemelerinde görülen davaların sayısının azalmasına katkıda bulunur ve böylece genel olarak sistemin etkinliğinin artmasını sağlar, adalete erişimi kolaylaştırır.

Her yeni kurumda olduğu gibi, Türkiye’de de uzlaşma kurumunun uygulanmasına yönelik bazı kısıtlayıcı faktörler bulunmaktadır. UNDP ve Adalet Bakanlığının yargı mensupları ve ilgili tarafların görüşünü aldığı anketler, ihtiyaç analizleri ve oluşturulan farklı platformlarda ifade edilen görüşler, uzlaşmanın uygulanması konusunda hala birçok uygulayıcının isteksiz olduğunu ortaya koymuştur. Bu bir bakıma kurumun amacına ilişkin net bir anlayışın olmaması ve uygulamaya konulması konusunda atılması gereken muhtelif adımların eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Uygulayıcılar tarafından dile getirilen bazı çekinceler, uzlaşma kapsamındaki suçların kısıtlı olması ya da uzlaşmanın uygulanmasında zaman ve kaynak yetersizliği gibi uzlaşma müessesini düzenleyen mevcut kanun hakkındaki algılayışlarla ilgilidir.

Yasal çerçevede değişiklikler yapıp yapılmaması konusu, Adalet Bakanlığı ve yargı mensuplarının süreç içerisinde üzerinde duracakları bir konudur. Mevcut kanun ve kaynaklar çerçevesinde uygulayıcıların yapacakları çok şey vardır. Bu doğrultuda, UNDP olarak Türkiye’de uzlaşma konusunda uygulayıcılara yönelik geliştirilen ve kullanıcı dostu bir rehber niteliği taşıyan El Kitabını sizlerle paylaşmaktan memnuniyet duyarız. El Kitabı, yerel koşullara göre bazı farklı uygulamaların olabileceğini kabul etmekle beraber, uzlaşma kurumunun daha fazla ve uyumlu bir şekilde uygulanmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. El Kitabı, onarıcı adalet çerçevesinde uzlaşmanın amacı ve faydaları; uygulama sürecini yöneten kanun ve prensipler, ve hakimler, cumhuriyet savcıları, kolluk kuvvetleri ve uzlaştırmacıların atması gereken somut adımları tanımlamaktadır. Tavsiye edilen prosedürler uluslararası standartlar ve onarıcı adalet konusundaki yol gösterici ilkelere uygun ve Türkiye’deki yasal çerçeve ile de uyumludur.

El Kitabı, Adalet Bakanlığı ve UNDP’nin ortak inisiyatifi olarak Türkiye’nin her yerinden deneyimli uygulayıcılar, konunun uzmanı seçkin akademisyenler ve uluslararası uzmanların katkılarıyla geliştirilmiştir. Bu süreçte değerli katkılarını esirgemeyen herkese teşekkür ederiz. İlgili Proje, uzlaşmanın Türkiye’de etkin bir şekilde uygulanmasında uygulayıcılar ve kamuya yönelik kurumsal kapasite geliştirme ve farkındalık yaratma faaliyetleriyle devam edecektir. Bu bağlamda, pilot uzlaşma uygulamaları hayata geçirilecek; uygulayıcılara yönelik eğitim seminerleri düzenlenecek ve kamuya yönelik farkındalık oluşturma faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM	9
GENEL OLARAK UZLAŞMA	11
1. UZLAŞMANIN DÜŞÜNSEL TEMELİ OLARAK ONARICI ADALET	11
2. UZLAŞMANIN TÜRK CEZA ADALET SİSTEMİNDEKİ YERİ VE ANLAMI	13
3. TÜRK CEZA ADALET SİSTEMİNDE UZLAŞMANIN ESASLARI	14
4. ADIM ADIM UZLAŞMA	16
A) CUMHURİYET SAVCISININ İZLEMESİ GEREKEN USÛL	16
B) MAHKEMENİN İZLEMESİ GEREKEN USÛL	22
C) UZLAŞTIRMACININ İZLEMESİ GEREKEN USÛL	27
İKİNCİ BÖLÜM	31
UZLAŞMANIN USÛL VE ESASLARINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	33
5. CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA UZLAŞMA	33
A) Tanım	33
B) Uzlaşmanın Faydaları	33
I- Mağdur Açısından Faydaları	33
II- Fail Açısından Faydaları	34
III- Toplum Açısından Faydaları	34
IV- Ceza Yargılaması Açısından Faydaları	35
C) Türk Hukukunda Uzlaştırma Yoluna Gidilebilmesi İçin Ana Kurallar	35
6. UZLAŞMA KAPSAMINDAKİ SUÇLAR VE İSTİSNALARI	36
A) Uzlaşmanın Koşulları	36
B) Uzlaşma Kapsamına Giren Suçlar	36
I- Şikâyete Tâbi Suçlar ve Şikâyet ile Benzer Kurumların Durumu	36
II- Re'sen Soruşturulan ve Kovuşturulan Suçlar	36
III- Özel Kanunlardaki Suçlar	37
C) Uzlaşmaya Tâbi Olmayan Suçlar	37
I- Genel Olarak	37
II- Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	38
III- Etkin Pişmanlık Hükümlerine Yer Verilen Suçlar	38
D) Suçun Uzlaşmaya Tâbi Olmasının Sonuçları	38
7. SORUŞTURMA EVRESİNDE UZLAŞMANIN USÛLÜ VE HUKUKÎ SONUÇLARI	39
A) Uzlaşmada Cumhuriyet Savcısının Rolü	39
I- Suçun İşlendiğine Dair Yeterli Şüphe Oluşturacak Delilin Değerlendirilmesi	39
II- Suçun Uzlaşma Kapsamında Olup Olmadığının Tespiti	40
III- Fiilin Soruşturulabilir Olmasının Takdiri	40
IV- Taraflara Uzlaşma Teklifinde Bulunulması	41
1) Teklif İçin Zorla Getirme Kararı Verilememesi	41
2) Küçüklere ve Kısıtlılara Uzlaşma Teklifi	41
3) Mağdur veya Suçtan Zarar Gören Vekiline ya da Şüpheli Müdafine Uzlaşma Teklifi	42
4) Teklifin Tebligat veya İstinabe Yoluyla Yapılması	42
5) Adli Kolluk Görevlilerinin Uzlaşma Teklifi ve Uzlaşmadaki Rolü	43

V-	Uzlaşma Teklifinde Karar Süresi	44
VI-	Taraflara Ulaşılamamasının Hüküm ve Sonuçları	44
VII-	Uzlaştırıcı Atanması	44
VIII-	Tarafların Uzlaşarak Cumhuriyet Savcısına Başvuruları	45
B)	Uzlaştırma Müzakereleri	46
I-	Müzakerelere katılabilecek kişiler	46
II-	Müzakere Yapılabilecek Yerler	46
III-	Müzakerelere Hazırlık	46
1)	Uzlaştırıcının Dosya Örneğini İncelemesi	47
2)	Uzlaştırıcı ve Tarafların Müzakereye Hazırlanması	47
a)	Müzakere Öncesi Tarafların Aydınlatılması ve Müzakerelere Davet Edilmesi	47
b)	Tarafları Ortak Oturuma Hazırlama	48
IV-	Müzakere Süreci ve Yöntemleri	48
V-	Müzakere Taktikleri	49
VI-	Cumhuriyet Savcısının Uzlaştırma Müzakerelerindeki Rolü	50
VII-	Müzakerelerin Gizliliği Kuralı ve Delil Yasağı	50
VIII-	Uzlaştırma Süresi	51
IX-	Müzakerelerin Sonuçlandırılması	51
1)	Uzlaştırıcının Raporunu Sunması	51
2)	Uzlaşmanın Cumhuriyet Savcısı Tarafından Tespiti	52
C)	Edim	53
D)	Soruşturma Evresinde Uzlaşma Üzerine Verilecek Kararlar	53
I-	Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı	53
II-	Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kararı	53
III-	Edimin İfa Edilmemesi Nedeniyle Kamu Davası Açılmak Üzere İddianame Düzenlenmesi	53
E)	Uzlaşmanın Başarısızlıkla Sonuçlanması	54
F)	Edimin İfa Edilmemesinin Özel Hukuka İlişkin Sonucu	54
G)	Zamanaşımı	54
8.	KOVUŞTURMA EVRESİNDE UZLAŞMA USÛLÜ	56
A)	Kovuşturma Evresinde Uzlaştırmaya Başvurulabilecek Haller	56
I-	Suçun Uzlaşmaya Tâbi Olduğunun Kovuşturma Aşamasında Anlaşılması	56
1)	Suçun Niteliğinin Değişmesi	56
2)	Suçun Uzlaşmaya Tâbi Olduğunun İlk Kez Kovuşturma Evresinde Anlaşılması	56
II-	Davanın İddianame Düzenlenmeksizin Açılması Nedeniyle Daha Önce Uzlaşma Hükümlerinin Uygulanamamış Bulunması	56
III-	Dava Açıldıktan Sonra Kanun Değişikliği Nedeniyle Suçun Uzlaşma Kapsamına Girmesi	56
B)	Kovuşturma Evresinde Uzlaştırma Usûlü	57
I-	Uzlaştırmanın Hâkim Tarafından Yapılması	57
II-	Tarafların Uzlaşarak Mahkemeye Başvuruları	58

C) Kovuşturma Evresinde Uzlaşma Üzerine Verilecek Kararlar	58
I- Düşme Kararı	58
II- Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararı	59
III- Edimin İfa Edilmemesi Nedeniyle Hükümün Açıklanması Kararı	59
D) Edimin İfa Edilmemesinin Özel Hukuka İlişkin Sonucu	60
E) Uzlaştırma Giderleri	60
KAYNAKÇA	62
EKLER	65
EK-1: TÜRK CEZA KANUNUNDA UZLAŞMA KAPSAMINA GİREN SUÇLAR	67
EK-2: SIKÇA SORULAN SORULAR	68
EK-3: TÜRKİYE'DEKİ UZLAŞMA UYGULAMALARINDA EDİNİLEN DENEYİMLER, KAZANIMLAR VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR	70
EK-4: ÖRNEK UZLAŞMA RAPORLARI	81
EK-5: CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNUN UZLAŞMAYA İLİŞKİN MADDELERİ	88
EK-6: CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNA GÖRE UZLAŞTIRMANIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK	91

1.

BÖLÜM

GENEL OLARAK UZLAŞMA

1. BÖLÜM

GENEL OLARAK UZLAŞMA

1. UZLAŞMANIN DÜŞÜNSEL TEMELİ OLARAK ONARICI ADALET

Ceza muhakemesinde uzlaşmada kısmen etkili olan onarıcı adalet, özellikle Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya'da oldukça yaygın olarak kullanılan, Anglo-Sakson menşeli bir kavramdır. Yeni ve gelişmekte olan bir kavram olan onarıcı adalet fikrinin temelinde, genel olarak, suçtan doğrudan etkilenen kişilere (mağdur, fail ve toplum) suça verilecek tepkinin belirleneceği sürece doğrudan katılma imkânı verilmesi ve mağdurun uğradığı zararların giderilmesi yatmaktadır.

Bu çerçevede onarıcı adalet, suçtan etkilenen kişilerin doğrudan katılımıyla suç nedeniyle ortaya çıkan haksızlığın giderilmesini amaçlayan, suç olgusuna mağdur merkezli bakan ve geçmiş yerine geleceğe yönelerek uyuşmazlığı çözmeyi amaçlayan bir yaklaşım sunmaktadır.

Yine onarıcı adalet, suçtan etkilenen kişilerin ihtiyaçlarını dikkate alarak, suçun olumsuz etkilerinin giderilmesini de amaçlamaktadır. Bu kapsamda fail ıslah edilmekte, mağdur ve toplumun gördükleri zararlar giderilmekte ve onarılmakta ve failin sorumluluk üstlenerek mağdur ve topluma verdiği zararı kabul etmesi ve bunları telafi etmesi için imkân sağlanmaktadır.

Ayrıca onarıcı adalet, zarar vermektен çok onarıcı, eğitici, affedici, sorumluluk yükleyici ve toplumsal katılımı ve müzakereyi teşvik edici bir süreçtir. Onarıcı adalet suça verilecek tepki konusunda tamamen farklı bir çerçevede çizmektedir. Burada suç, öncelikle kişiler arasında bir uyuşmazlık olarak kabul edilmekte ve suçun mağduru da devlet değil haksızlığa uğramış olan bir kişi olarak görülmektedir. Fail sürece pasif olarak katılmak yerine, eyleminin sonuçlarını anlayacak ve bu sonuçların sorumluluğunu kabul ederek, ortaya çıkan zararı gidermeye çalışacaktır. Bu kavramın onarıcı adalet olarak nitelendirilmesinin nedeni, onarıcı adaletin asıl olarak "onarım" fiiliyle (mağdurun uğradığı haksızlığın onarılması, hukuka uygun yaşaması amacıyla failin ıslahı ve toplumun suç nedeniyle gördüğü zararın onarılması) ilgilenmesidir. Uluslararası kabul edilmiş bir terim olan onarıcı adalet, klasik ceza adaletinden farklı olarak, adalet kavramına daha yapıcı yaklaşmakta, taraflar arasında olumlu ilişkiler kurmaya çalışmakta ve ceza olgusuna karşı olumsuz bir yaklaşım sergilememektedir.

Onarıcı adalet, mağdurun, failin ve toplumun ihtiyaçlarını dengeleyerek, suç teşkil eden eylemlere verilecek tepki konusunda yeni bir model ortaya koymaktadır. Onarıcı adaletin üç temel ilkesi şunlardır:

- 1) Suça karşı verilecek toplumsal tepkiye, mağdurun, maruz kaldığı zararın mümkün olduğu kadar giderilmesinden başlanması,
- 2) Failin mağdura karşı gerçekleştirdiği eylemin etkilerini anlamaya ve bundan dolayı sorumluluğunu kabul etmeye teşvik edilmesi,

12 GENEL OLARAK UZLAŞMA

3) Mağdura, suçun etkilerini doğrudan faille anlatabilmesi, ona sorular sorabilmesi ve suç nedeniyle ortaya çıkan zararın en iyi şekilde giderilebilmesi amacıyla faille bir araya gelmesi için fırsat verilmesi. Ayrıca bu süreçte yardım amacıyla toplum üyeleri de katılmalıdır.

Onarıcı adalet uygulamalarının temel unsurları, ilgili kişilerin (özellikle mağdur ve fail, gerektiği durumlarda bunların aileleri ve toplum) sürece kişisel olarak katılımlarını mümkün kılması, suç probleminin toplumsal çerçevede değerlendirilmesi ve toplumsal katılımı sağlaması, problem çözücü bir yaklaşıma sahip olması ve uygulanmasındaki esneklik olarak sayılabilir. Onarıcı adalet düşüncesi, sadece bir takım uygulama modellerinden ibaret değildir. Onarıcı adalet, onarıcı cezaevi, onarıcı polis gibi ceza adalet sisteminin bütün yönlerine şekil verebilecek ilkelere sahiptir.

Onarıcı adalet uygulamaları zaman geçtikçe kapsamını ve modellerini arttırmaktadır. Onarıcı adalet uygulamaları, şartlara ve duruma bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu nedenle bütün durumlara uygun bir onarıcı adalet modelinin bulunduğunu söylemek imkânsızdır. Tek bir kurumsal onarıcı adalet modeli de mevcut değildir. Değişik ilişkilerden doğan onarıcı adalet uygulama modellerine örnek olarak; mağdur yönelik müdahaleleri içeren programlar, aile konferansı, uzlaşma, failin de çağrıldığı mağdur panelleri, cezalandırıcı halka veya barıştırmacı halka, failin de katıldığı toplum ıslah kurulları, failin yetenek ve kişisel kapasitesinin geliştirilmesi programları, failer için mağdurun duygularını anlayabilme dersleri, suç mağdurları için toplum temelli yardım grupları, suçlular için toplum temelli yardım grupları gösterilebilir. Onarıcı adalet uygulamalarından ideal olanı, sorumluklarını ve telafi yollarını aynı anda görüşmeleri amacıyla mağdur ve failin bir araya getirilmesi olduğundan, uzlaştırma, onarıcı adalet uygulamalarının temel modellerinden birini oluşturmaktadır.

2. UZLAŞMANIN TÜRK CEZA ADALET SİSTEMİNDEKİ YERİ VE ANLAMI

Ceza Muhakemesi Hukukunda, mağdurların haklarının korunması ve suç faillerinin topluma kazandırılması amacıyla gelişen uzlaşma, mağdur ve failin, özgür iradeleriyle kabul etmeleri hâlinde, tarafsız bir üçüncü kişinin yardımıyla, suçtan ortaya çıkan sorunların çözümüne aktif olarak katıldıkları bir süreçtir. Uzlaşmada taraflar, mağdurun zararının giderilmesi hususunda bir anlaşmaya varmaya çalışırlar. Mağdurun zararının giderilmesi, mağdura bir miktar tazminat ödenmesi şeklinde olabileceği gibi, mağdur veya toplum için belirli bir kamu hizmetinde bulunulması şeklinde veya hukuka uygun başka herhangi bir edim şeklinde de olabilir.

Uzlaşmanın amacı, kural olarak, failerin kendi fiillerinin sonuçlarını görerek bizzat anlamaları için, suçun faili ile mağduru arasında doğrudan iletişim kurulmasıdır. Bu tür toplantılar mağdurların, klasik yargı sisteminin üstesinden gelmekte zorlandığı zayıflık duygusunu yenmelerine yardımcı olur. Eğitimli ve gönüllü uzlaştırmacılar, tarafların anlaşmaya varmalarına yardım etmek suretiyle adalet sistemini, mücadelecı ve cezalandırıcı bir süreçten işbirliğine dayalı bir sürece dönüştürebilir. Uzlaşma, mağdurların ve failerin, gerçek anlamda sorumluluklarını bilmeleri ve uzlaşmaları için neye ihtiyaç duyduklarını anlamalarını sağlar.

Uzlaşmada, hem failerin, hem mağdurların topluma yeniden kazandırılarak, uğradıkları zararların giderildiğine inanılır. Uzlaşmaya katılım her iki taraf için de tamamen gönüllüdür ve süreçte gizlilik ilkesi esastır.

Uzlaştırma süreci, kişilerin, etkin iletişim ve sorun çözme hünerlerini kullanma yoluyla, anlaşmazlıkları korkuya, baskıya ve cezalandırmaya dayalı olmayan bir ortamda çözmelerine imkân tanır. Özellikle çocukların taraf olduğu anlaşmazlıklarda uzlaşmaya başvurulması çok yararlıdır. Zira çocuk adalet sistemi, çocuklarla ilgili sorunların çözülmesinde her zaman uygun bir süreç olmamaktadır. Bunun yanında uzlaştırma süreci, çocuklar için başlı başına önemli bir eğitim sayılır. Anlaşmazlıkların ifade edilmesi ve çözülmesinde yeni yöntemlerin oluşturulması, sosyal ve kişiler arası müzakere hünerlerinin gelişmesine yardım eder.

Ceza adalet sistemimizde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. maddesiyle uzlaşmaya başvurulması olanaklı kılınmıştır. Uzlaştırmanın amacı, ceza adalet sisteminde, mağdurun yararlarının gözetilmesi, mağdurun tatmin edilmesi, suç karşı salt ceza yaptırımını uygulamak yerine zararın giderilmesi ve onarıma ağırlık verilmesidir. Uzlaştırmanın hedefi, suçun işlenmesinden sonra fail ve mağdur arasında meydana gelen çekişmeyi, bir uzlaştırmacının girişimiyle çözmektir. Failin neden olduğu zararın giderilmesi, fail-mağdur arasındaki barış, uzlaşmanın asıl unsurunu oluşturur. Fail-mağdur arasında uzlaşma dışında da, zararın gideriminin sağlanması olanaklıdır. Ancak uzlaşma kurumunda, zararın giderilmesi ve onarım yanında ayrıca bir de moral unsur vardır. Bu nedenle uzlaşma, suçun faili bakımından cezanın "özel önleme" fonksiyonuna yardım ettiği gibi, mağdurun ve genel olarak kamunun da yararlarının korunmasını sağlar. Fail, uzlaşma ile, kural olarak, işlediği suçun sorumluluğunu kabul edip üstlenerek ve sonuçlarını da gidererek toplumla yeniden bütünleşme olanağını elde etmiş olur. Böylece failin ceza sorumluluğunu tespit ve zararın giderilmesi için gereken yapılmış bulunacağından, mağdur bakımından da adalet yerine getirilmiş olur. Fail-mağdur arasındaki uzlaşma bundan başka, kamuda da, fülle ihlâl edilmiş olan hukuk kurallarının geçerliliğini vurgulamış ve dolayısıyla toplumsal barışın yeniden kurulmasına hizmet etmiş olur. Uzlaşmayla sonuçlanan suçlarda mükerrerlik oranı daha düşük olmaktadır. Keza, tarafların özgür iradesi ile başarıyla sonuçlanan uzlaşmada, klasik yargılama sonucunda ortaya çıkan kararın yarattığı memnuniyetsizlik dolayısıyla ortaya çıkan yeni suç işleme ve hakkını bizzat alma eğilimleri de ortadan kalkmaktadır. Nihayet uzlaşma, bu kapsamdaki suçlar dolayısıyla kişilerin mahkûm olmamaları dolayısıyla, ceza infaz kurumlarındaki kapasitenin azaltılması bakımından da olumlu bir etkiye sahiptir. Uzlaşma kapsamında kalan suçlara verilebilecek olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması bakımından bir yarar sağlamadığı bilinmektedir.

Uyuşmazlıkta görev alan hukukçular bakımından da uzlaşma desteklenmesi gereken bir kurumdur. Avukat, ister müdafî ister vekil konumunda olsun, üslendiği uyuşmazlığı başarı ile sonuçlandırmış ve dava kaybetmemiş olacaktır.

Cumhuriyet savcısı ve hâkimler için de, tarafların memnuniyeti ve tatminine dayalı, başarı ile sonuçlanmış bir muhakeme söz konusu olmaktadır.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak uzlaşma, ceza adalet sistemine soluk aldirabilecek bir araçtır. Kapsamının genişlemesi hâlinde bu yararı daha açık bir şekilde görülebilecektir.

3. TÜRK CEZA ADALET SİSTEMİNDE UZLAŞMANIN ESASLARI

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun kabul ettiği sisteme göre, uzlaşma aşağıdaki esaslara göre gerçekleştirilmektedir.

- 1) Uzlaşma teklifini kabul ederek bu konuda karşı tarafla görüşme, suçu kabul veya haklarından vazgeçme anlamına gelmez. Bu durum tarafların sahip oldukları haklarda da bir kayba yol açmaz.
- 2) Taraflar uzlaşma teklifini kabul etseler dahi, görüşmeler sonucunda uzlaşmak zorunda olmayıp, uzlaşma sağlanana kadar bu yöndeki iradelerinden vazgeçebilirler. Vazgeçme, hak kaybına yol açmaz.
- 3) Uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren en geç üç gün içinde teklifi yapan adli kolluk görevlisine ya da görevli Cumhuriyet savcısına karar bildirilmediği takdirde, teklif reddedilmiş sayılır.
- 4) Uzlaşma teklifi reddedilmesine rağmen taraflar, uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.
- 5) Teklif kabul edilmesine karşın uzlaştırma girişimi başarılı olmadığı takdirde bir daha Cumhuriyet savcısınca uzlaştırma yoluna başvurulamaz.
- 6) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.
- 7) Taraflar bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından uzlaştırılacakları gibi; uzlaştırmacı olarak Cumhuriyet savcısı tarafından barodan bir avukatın görevlendirilmesi istenebilecek ya da hukuk öğrenimi görmüş bir kimse görevlendirilebilecektir.
- 8) Uzlaştırma müzakereleri sırasında tarafların konuyla ilgili olarak yapacakları açıklamalar mevcut soruşturmada ve disiplinle ilgili olanlar da dâhil olmak üzere, hiçbir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılmaz.
- 9) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine ancak şüpheli, mağdur, suçtan zarar görenler ile bu kişilerin kanunî temsilcisi, müdafî ve vekil katılabilir.
- 10) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisinin ya da vekilin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi hâlinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.
- 11) Uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığı ve edimin hukuka uygun olduğu Cumhuriyet savcısı tarafından

belirlendiği takdirde, uzlaşma raporu veya belgesi hüküm ifade eder.

12) Uzlaşma gerçekleştiği ve edim defaten yerine getirildiği takdirde, şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

13) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince dava zamanaşımı işlemez.

14) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

15) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kamu davası açılmak üzere iddianame düzenlenir.

16) Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat, eski hâlin iadesi veya diğer bir tazminat davası açılmaz. Açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.

17) Uzlaşma hâlinde bu husus adli sicile kaydedilmez.

18) Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri yargılama giderlerinden sayılır, ilgili ödenekten karşılanır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda, bu ücret ve giderler Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.

19) Uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri hakkında Kanunun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır.

20) Şüphelinin edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi ilâm mahiyetinde belgelerden sayılır.

21) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

22) Uzlaşma sağlanamadığı takdirde, Cumhuriyet savcısı, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olup, üst sınırı bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren uzlaşmaya tabi suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, Kanunun 171 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki koşulların birlikte gerçekleşmesi hâlinde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

4. ADIM ADIM UZLAŞMA

A) CUMHURİYET SAVCISININ İZLEMESİ GEREKEN USÛL

Uzlaşmaya başvurulacak soruşturmalarda, Cumhuriyet savcıları tarafından izlenmesi önerilen adımlar şunlardır:

1. ADIM

Cumhuriyet savcısı, dosyayı uzlaştırmaya uygunluk ve mevcut deliller açısından inceleyerek, suçun işlendiğine dair yeterli delil olup olmadığını belirler (Yönetmelik m. 8/1). Uygun olan yerlerde, uzlaşma kapsamına giren dosyalarla ilgilenmek üzere, mümkün olduğunca bu işlerde gönüllü olmak isteyen bir Cumhuriyet savcısı görevlendirilmesi önerilir.

2. ADIM

Cumhuriyet savcısı, suçun, uzlaştırmaya başvurulabilecek türden bir suç olup olmadığını belirler (CMK m. 253/1,2,3; Yönetmelik m. 7). Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı bir suç söz konusu ise, şikâyet şartının gerçekleşip gerçekleşmediğini, henüz gerçekleşmemişse, gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini belirler.

3. ADIM

Cumhuriyet savcısı, mağdurun gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olup olmadığını belirler. Mağdur bir kamu tüzel kişiliği ise uzlaştırma uygulanamaz (CMK m. 253/1; Yönetmelik m. 6/1).

4. ADIM

Cumhuriyet savcısı, fail veya mağdurun çocuk olup olmadığına bakar. Çocuk ise, uzlaştırma teklifi, ana-babaya veya yasal temsilciye yapılmak zorundadır. Suç mağduru veya suça sürüklenen çocuğun akli olgunluğuna göre müzakerelere bizzat katılmasına engel yoktur (CMK m. 253/4; Yönetmelik m. 5/7, 8/2).

5. ADIM

- Cumhuriyet savcısı, taraflara resmi uzlaşma teklifini yapmadan önce somut olayda atılacak ilave adımları belirler. Bu tavsiye edilmektedir; çünkü Yönetmeliğin 10. maddesine göre, uzlaşma teklifi Cumhuriyet savcısı veya yetkilendirilen bir adli kolluk görevlisi tarafından yapıldığında, fail ve mağdurun, uzlaşmayı kabul kararı vermesi için yalnızca üç gün süresi vardır.
- Uzlaşma teklif edilmeden önce uzlaşmayı tanımlayan bir tanıtıcı yazı veya kitapçığın, hem mağdura hem de faille verilerek, bu kavramı tanımları sağlanmalıdır (Yönetmelik m. 8/3, 12).
- Deneyimler göstermiştir ki, eğer mağdurlar, şeklen ve bürokratik biçimde çağrılır ve fail ile toplantı yapmak isteyip istemediği sorulursa, bu durumda uzlaşmaya çok az ilgi duymaktadırlar. Mağdurların çok azı, fail ile hemen böyle bir karşılaşma için istekli olur. Mağdurların hemen orada bir karar vermekten ziyade, uzlaşmaya katılmayı değerlendirmek için zamana ihtiyaç duyması yaygın bir eğilimdir. Bu nedenle, yer seçme ve toplantı plânlamada ve sürecin yürütüleceği genel takvim çerçevesinde oldukça esnek olmak gereklidir. Başlangıçta mağdur ve faille iyi ilişki ve güven tesis etme süreci, her ikisiyle daha sonraki müşterek toplantı için vazgeçilmezdir.
- Uzlaştırma konusunda mağdur ile temas kurmadan önce, suçun işlenmesinden sonra bir “sakinleşme” süresine ihtiyaç olabilir. Çoğu mağdur, neler yapılacağına ilişkin seçenekleri değerlendirmeye hazırlanmak ve kendilerini toparlamak üzere zamana ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç, soruşturmanın hemen ilk aşamasında uzlaşma teklifinde bulunmamak suretiyle karşılanabilir. Bu nedenle öncelikle deliller toplanmalı, dava açmak için yeterli delil olduğu anlaşıldıktan sonra uzlaşma teklifi düşünülmelidir. Böylece, ihtiyaç duyulabilecek olan sakinleşme süresi de kazanılmış olur.

6. ADIM

- CMK m. 253 ve Yönetmelikte uzlaştırma teklifinin, bizzat Cumhuriyet savcısı veya yetkilendirilen bir adli kolluk görevlisi tarafından taraflara yapılacağı düzenlenmiştir. Taraflar ve özellikle mağdur ile iletişimin çok dikkatli ve duyarlı biçimde yapılması büyük önem taşır. Cumhuriyet savcısı, bu önemli sorumluluğu, sadece önceden uygun eğitim almış olan adli kolluk görevlilerine devretmelidir. Bunun için de uzlaşma konusunda adli kolluğa eğitim verilmesi gerekmektedir (Yönetmelik m. 8/1).
- Uzlaşma teklif formunun mağdur ve faile verilmesiyle yetinilmemeli, teklifi yapan Cumhuriyet savcısı veya görevlendirilen adli kolluk görevlisi, formda yazılan hususları, uzlaştırma sürecini, uzlaşmayı kabul ve reddetmenin hukukî sonuçlarını taraflara açıklamalıdır (CMK m. 253/5; Yönetmelik m. 12).
- Eğer mağdur veya fail reşit değilse veya ayırt etme gücü yoksa, teklif onların yasal temsilcisine yapılacaktır (CMK m. 253/4; Yönetmelik m. 8/2).
- Gerektiğinde Cumhuriyet savcısı, açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla uzlaştırma teklifi yapabilir (CMK m. 253/4; Yönetmelik m. 9).
- Mağdur veya fail bulunamıyorsa ya da bunlara veya kanuni temsilcilerine başka bir nedenle ulaşamıyorsa, uzlaştırma yapılmaksızın soruşturma sonuçlandırılır (CMK m. 253/6; Yönetmelik m. 11).

7. ADIM

Taraflarda biri, teklifi kabul veya reddetme konusunda derhâl karar verebilecek durumda ise, formu imzalar ve kararını formda belirtir. Eğer bir tarafın karar vermek için süreye ihtiyacı varsa, kararını nasıl bildireceği hakkında kendisine talimat verilmelidir.

8. ADIM

Cumhuriyet savcısı veya görevlendirilen adli kolluk görevlisi, formun içeriğini ilgili tarafa açıkladığını belirterek formu imzalar. Formun imzalı bir kopyası soruşturma dosyasına konur (Yönetmelik m. 8/3).

9. ADIM

- Cumhuriyet savcısı, uzlaşma için gerekli onayların alınıp alınmadığını belirler. Eğer birden fazla mağdur varsa, hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gereklidir (CMK m. 253/7; Yönetmelik m.6/3).
- Eğer birden fazla fail varsa, hepsinin rıza göstermesi gerekmez. Uzlaşma, bunu kabul edenler ile devam eder, ancak sadece uzlaşan kişi bundan yararlanır (CMK m. 255).
- Fail veya mağdur küçük ise, velinin veya vasinin onayı alınmalıdır. Küçüğün de kişisel onayının alınması tavsiye edilir, çünkü tüm tarafların işbirliği olmadan anlamlı bir uzlaştırma yürütmek mümkün olmaz.

10. ADIM

Hem mağdur hem de failin teklifi kabul ettiği varsayıldığında, Cumhuriyet savcısı, uzlaşmayı kimin yürüteceğini belirler. Cumhuriyet savcısının, müzakere gerektiren hususlarda bizzat uzlaştırmacı olarak hareket etmemesi tavsiye edilir. Bunun yerine barodan bir uzlaştırmacı avukatın veya hukuk öğrenimi görmüş diğer bir kişinin uzlaştırmacı olarak atanması istenir (CMK m. 253/9; Yönetmelik m. 13).

11. ADIM

Cumhuriyet savcısı, soruşturma dosyasındaki evrakın kopyalarını ve gizlilik ilkesine ilişkin bilgileri uzlaştırmacıya verir. Standart bir yazı formu geliştirilmesi tavsiye edilir (CMK m. 253/11; Yönetmelik m.16).

12. ADIM

Verilen belgeler, verilme tarihi, soruşturmanın gizliliği konusundaki bildirim, Cumhuriyet savcısı ve uzlaştırmacının imzasını içeren bir tutanakla tespit edilir. Bu hususta standart bir uzlaşma formu geliştirilmesi tavsiye edilir (Yönetmelik m.16).

13. ADIM

Cumhuriyet savcısı, uzlaştırma esnasında izlenecek yönteme ilişkin olarak uzlaştırmacı ile bir araya gelebilir ve uzlaştırmacıya talimat verebilir. Cumhuriyet savcısının bu yetkisinin zorunlu haller dışında kullanılmaması ve uzlaştırmacının, uzlaştırmanın nasıl yürütüleceği konusunda kendi takdirini kullanmakta serbest olması tavsiye edilmektedir (CMK m. 253/14).

14. ADIM

Cumhuriyet savcısı, Yönetmeliğe uygun olarak uzlaştırmacı için ücreti belirler (Yönetmelik m. 31).

15. ADIM

Uzlaştırma adliye binasında yapılacaksa başsavcılığın yer ve çalışma ortamı konusunda düzenleme yapması gerekir. Genel olarak uzlaştırmacının yeri belirlemede sorumlu olması ve taraflara danışması tavsiye edilir. Müzakereler için tarafların güvende ve rahat hissedecekleri bir yer bulmak önemlidir (Yönetmelik m. 29).

16. ADIM

Evrakın uzlaştırmacıya tesliminden itibaren 30 gün içinde uzlaştırma sonuçlandırılacaktır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi azami 20 gün uzatabilir (CMK m. 253/12; Yönetmelik m. 18).

17. ADIM

Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıdan raporu alır ve anlaşmanın tarafların serbest iradesine dayanıp dayanmadığını ve kanuna uygun olup olmadığını belirler. Cumhuriyet savcısı raporu imzalar ve mühürler veya raporu onaylamayı reddeder (CMK m. 253/12; Yönetmelik m. 21).

18. ADIM

Uzlaşmada edim def'aten yerine getirilmişse, Cumhuriyet savcısı, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verir (CMK m. 253/19; Yönetmelik m. 23).

19. ADIM

Uzlaşmada edimin yerine getirilmesi ileri bir tarihe bırakılmış, takside bağlanmış veya süreklilik arz etmekte ise Cumhuriyet savcısı kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verir (CMK m. 253/19).

20. ADIM

Uzlaşma başarısızlıkla sonuçlanmış ise soruşturmada yapılacak başka bir işlem kalmadığı takdirde Cumhuriyet savcısı kamu davası açmak üzere iddianame düzenler (CMK m. 253/19; Yönetmelik m. 23).

21. ADIM

Edimin yerine getirilmesi ileri bir tarihe bırakılmış, takside bağlanmış veya süreklilik arzeden hallerde uzlaşmanın gerekleri yerine getirilmemiş ise Cumhuriyet savcısı kamu davası açmak üzere iddianame düzenler (CMK m. 253/19; Yönetmelik m. 23/5).

22. ADIM

Uzlaşma teklifi reddedilmiş olsa dahi, taraflar yine de, iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına uzlaştıklarını bildirebilirler (CMK m. 253/16; Yönetmelik m. 17/2).

B) MAHKEMENİN İZLEMESİ GEREKEN USÛL

Kovuşturma evresinde mahkeme tarafından izlenmesi önerilen adımlar şunlardır:

1. ADIM

Mahkeme, suçun, uzlaştırmaya başvurulabilecek türden bir suç olup olmadığını belirler (CMK m. 254/1; Yönetmelik m. 25).

2. ADIM

Mahkeme, mağdurun gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olup olmadığını belirler. Mağdur bir kamu tüzel kişiliği ise uzlaştırma uygulanamaz (CMK m. 253/1; Yönetmelik m. 6/1).

3. ADIM

Mahkeme, fail veya mağdurun çocuk olup olmadığına bakar. Çocuk ise, uzlaştırma teklifi, ana-babaya veya yasal temsilciye yapılmak zorundadır. Suç mağduru veya suça sürüklenen çocuğun aklı olgunluğuna göre müzakerelere bizzat katılmasına engel yoktur (CMK m. 253/4; Yönetmelik m. 5/7, 8/2).

4. ADIM

- Mahkeme, taraflara uzlaşma teklifinde bulunur.
- Uzlaşma teklif formunun mağdur ve faile verilmesiyle yetinilmemeli, teklifi yapan mahkeme formda yazılan hususları, uzlaştırma sürecini, uzlaşmayı kabul ve reddetmenin hukukî sonuçlarını taraflara açıklamalıdır (CMK m. 253/5).
- Eğer mağdur veya fail reşit değilse veya ayırt etme gücü yoksa, teklif onların yasal temsilcisine yapılacaktır.
- Gerekliğinde mahkeme, açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla uzlaştırma teklifi yapabilir (CMK m. 253/4; Yönetmelik m. 9).
- Mağdur veya fail bulunamıyorsa ya da bunlara veya kanuni temsilcilerine başka bir nedenle ulaşamıyorsa, uzlaştırma yapılmaksızın dava sonuçlandırılır (CMK m. 253/6; Yönetmelik m. 11).

5. ADIM

Taraflardan biri, teklifi kabul veya reddetme konusunda derhâl karar verebilecek durumda ise, formu imzalar ve kararını formda belirtir. Eğer bir tarafın karar vermek için süreye ihtiyacı varsa, kararını nasıl bildireceği hakkında kendisine talimat verilmelidir.

6. ADIM

Mahkeme, formun içeriğini ilgili tarafa açıkladığını belirterek formu imzalar. Formun imzalı bir kopyası dava dosyasına konur (Yönetmelik m. 8/3).

7. ADIM

- *Mahkeme, uzlaşma için gerekli onayların alınıp alınmadığını belirler. Eğer birden fazla mağdur varsa, hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gereklidir (CMK m. 253/7; Yönetmelik m. 6/3).*
- *Eğer birden fazla fail varsa, hepsinin rıza göstermesi gerekmez. Uzlaşma, bunu kabul edenler ile devam eder, ancak sadece uzlaşan kişi uzlaşmadan yararlanır (CMK m. 255).*
- *Fail veya mağdur küçük ise, velinin veya vasinin onayı alınmalıdır. Küçüğün de kişisel onayının alınması tavsiye edilir, çünkü tüm tarafların işbirliği olmadan anlamlı bir uzlaştırma yürütmek mümkün olmaz.*

8. ADIM

Hem mağdur hem de failin teklifi kabul ettiği varsayıldığında, mahkeme, uzlaştırmayı kimin yürüteceğini belirler. Mahkemenin, müzakere gerektiren hususlarda bizzat uzlaştırmacı olarak hareket etmemesi tavsiye edilir. Bunun yerine barodan bir uzlaştırmacı avukatın veya hukuk öğrenimi görmüş diğer bir kişinin uzlaştırmacı olarak atanması istenir (CMK m. 253/9; Yönetmelik m. 13).

9. ADIM

Mahkeme, dosyadaki evrakın kopyalarını uzlaştırmacıya verir. Standart bir yazı formu geliştirilmesi tavsiye edilir (Yönetmelik m.16).

10. ADIM

Verilen belgeler, verilme tarihi, hâkim ve uzlaştırmacının imzasını içeren bir tutanakla tespit edilir. Bu hususta standart bir uzlaşma formu geliştirilmesi tavsiye edilir (Yönetmelik m.16).

11. ADIM

Mahkeme, uzlaştırma esnasında izlenecek yönteme ilişkin olarak uzlaştırıcı ile bir araya gelebilir ve uzlaştırmacıya talimat verebilir. Mahkemenin bu yetkisinin zorunlu haller dışında kullanılmaması ve uzlaştırmacının, uzlaştırmanın nasıl yürütüleceği konusunda kendi takdirini kullanmakta serbest olması tavsiye edilmektedir (CMK m. 253/14).

12. ADIM

Mahkeme, Yönetmeliğe uygun olarak uzlaştırıcı için ücreti belirler (Yönetmelik m. 31).

13. ADIM

Evrakın uzlaştırmacıya tesliminden itibaren 30 gün içinde uzlaştırma sonuçlandırılacaktır. Mahkeme bu süreyi azami 20 gün uzatabilir (CMK m. 253/12; Yönetmelik m. 18).

14. ADIM

Mahkeme, uzlaştırmacıdan raporu alır ve anlaşmanın tarafların serbest iradesine dayanıp dayanmadığını ve kanuna uygun olup olmadığını belirler. Mahkeme raporu imzalar ve mühürler veya raporu onaylamayı reddeder (CMK m. 253/12; Yönetmelik m. 21).

15. ADIM

Uzlaşmada edim def'aten yerine getirilmişse, mahkeme, davanın düşmesine karar verir (CMK m. 254/2; Yönetmelik m. 27/1).

16. ADIM

Uzlaşmada edimin yerine getirilmesi ileri bir tarihe bırakılmış, takside bağlanmış veya süreklilik arzetmekte ise mahkeme hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verir (CMK m. 254/2; Yönetmelik m. 27/2).

17. ADIM

Uzlaşma başarısızlıkla sonuçlanmış ise yargılamaya devam olunur.

18. ADIM

Edimin yerine getirilmesi ileri bir tarihe bırakılmış, takside bağlanmış veya süreklilik arzeden hallerde uzlaşmanın gerekleri yerine getirilmemiş ise mahkeme tarafından hüküm açıklanır (CMK m. 254/2; Yönetmelik m. 27/5).

19. ADIM

Uzlaşma teklifi reddedilmiş olsa dahi, taraflar yine de, duruşmanın sona erdiği açıklanıp hüküm verilinceye kadar mahkemeye başvurarak uzlaştıklarını bildirebilirler (Yönetmelik m. 25/3).

C) UZLAŞTIRMACININ İZLEMESİ GEREKEN USÛL

1. ADIM

Cumhuriyet savcısı (veya mahkeme), uzlaştırma süreci başlamadan önce, suçla ilgili olaylar hakkında soruşturma dosyasında yer alan bilgi ve belgeleri uzlaştırmacıya verir. Uzlaştırmacı, dosyayı inceleyerek, suç teşkil eden fiili ve suçun işlenme şeklini değerlendirir ve somut olay hakkında bilgi edinir (CMK m. 253/11; Yönetmelik m. 16).

2. ADIM

Uzlaştırmacı, dosyayı okuduktan sonra uzlaştırma müzakerelerine hazırlık yapar. Uzlaştırmacı, taraflarla ayrı ayrı ön görüşme yaparak, uzlaştırma müzakerelerinin yapılacağı yeri ve zamanı belirler ve tarafları uzlaştırma müzakeresine katılmaları için davet eder (Yönetmelik m. 18/3, 29).

3. ADIM

Uzlaştırmacı, uzlaştırma müzakerelerine hazırlık kapsamında taraflarla ön toplantı yapabilir. Bu halde taraflarla yapılacak müzakereye hazırlık toplantısının, ayrı ayrı mı yoksa ortaklaşa mı gerçekleştirileceğine karar verilmelidir.

4. ADIM

Tarafların toplanmasından önce, uzlaştırmanın yapılacağı yerin (mekânın) taraflar için hazırlanması gerekir. Bu hazırlıklar daima, tarafların karşılaşma ve yerleştirilme plânlamalarının uygun bir şekilde tanzim edilmesini ve tarafların müzakereler sırasında rahat ve güvenli bir ortama sahip olmalarını gerektirir. Uzlaştırmada karşılama düzenlemeleri, tarafların birbirlerini tek başına beklemek zorunda kalmayacağı şekilde yapılmalıdır. Tarafları karşılamak üzere ya uzlaştırmacı hazır olmalı ya da ilk gelen taraf başka bir kişiye karşılanarak bekleme odasına alınmalıdır.

Uzlaştırma odasında tarafların oturma konumlarına dikkat edilmeli ve tarafların oturma şekilleri önceden ayarlanmalıdır. Bazı düzenlemelerde, mağdur ve failin karşı karşıya oturtulması mümkündür. Ancak bu oturma şekli bir ölçüde, aralarında şiddetli anlaşmazlık olan kişilerin karşı karşıya getirilmesi olarak algılanabilir.

Tarafların yerlerini almalarından sonra uzlaştırmacı, tarafları samimi olarak karşılamalı ve taraflara, uzlaştırmaya katıldıkları için teşekkür etmelidir. Uzlaştırmaya devam edilmesi konusunda usulen anlaşmaya varılmadan önce, tarafların soru sormalarına da izin verilmek kaydıyla, uzlaşmanın temel kuralları ve uzlaştırma usulü üzerinde taraflara bilgi verilmelidir. Sürecin gönüllülüğe dayanan yapısı ve gizliliği tekrarlanmak suretiyle vurgulanmalıdır. Uzlaştırmacı, tarafları mümkün olduğu kadar rahatlatmalı ve onların kendilerini güvende hissetmelerini sağlayarak bu meseleleri ustalıkla halletmelidir.

5. ADIM

Uzlaştırıcı, müzakere konuların tespit ederek gündemi oluşturmalıdır. Uzlaştırmada konuların tespiti, tarafların her birinin kendi duygu ve düşüncelerini açıklamasına izin verilmesini ifade eder. Uzlaştırmada buna ilişkin resmî bir gündemin olması şart değildir; fakat oturumun amacı açıkça anlaşılmalıdır. Bu yolla taraflardan birinin özür dilemesine, herhangi bir giderim biçimini teklif etmesine, suçun mağdur üzerinde bıraktığı etkilerin failce anlaşılmasına yardım edilmesine veya tarafların yeniden uzlaşma fırsatları yakalamalarına ya da bu seçeneklerden bazılarının birleşmesiyle oluşan başka bir seçeneğin ortaya çıkmasına imkân tanınır.

6. ADIM

Müzakerelere ortak toplantı ile başlanacaksa, taraflar bir araya getirilir ve ilk müşterek uzlaşma toplantısı yapılır. Bu aşamada uzlaştırıcı, tarafları psikolojik olarak müzakerelere hazırlamalı, mağdur ve fail arasında uyumlu ve güvene dayalı bir ilişki kurmalıdır. Uzlaştırıcı, toplantının başında, taraflara uzlaşmanın usul ve esaslarının özetler ve tarafları, gönüllülük ve gizlilik gibi temel kurallar hakkında bilgilendirir.

Uzlaştırıcı, uzlaşma toplantısına hazırlık çerçevesinde taraflardan, müzakerelerde durumlarını yazılı veya sözlü olarak anlatmalarını ister. Yazılı anlatım yapılacaksa, tarafların yazılı özetleri hazırlamaları ve belgeleri varsa, bunların gayri resmî olarak incelenmesi için toplantıya getirilmesi istenebilir.

İlk toplantıda, varsa taraflardan herhangi birinin özel ihtiyaçları görüşülür ve gerekli düzenlemeler yapılır. Bunlar örneğin, yabancı dil konuşan veya işitme engelli kişiler için tercüme ve açıklama kolaylıklarının sağlanması ya da uzlaşmanın yapılacağı yere ulaşım kolaylığının sağlanması olabilir.

Uzlaştırma sürecinin tanıtımını ve takdimini takiben, taraflardan her birine sırayla ve sözleri kesilmeden konuşma fırsatı verilir. Bazı uzlaştırıcılar, taraflara kimin önce konuşmak istediğini sormaktadırlar. Diğer bazı uzlaştırıcılar ise, her zaman mağdurun konuşmaya başlamasını önermektedirler. Her durumda, tarafların her ikisi de konuştuğuktan sonra, birbirlerinin durumunu anlamış olmalıdırlar.

Müzakerelere başlanırken, öncelikle failin olay hakkındaki beyanları dinlenilir. Uzlaşmanın amacı ve faydaları faille anlatılır. Failin, mağdurun zararını tazmin, mağdurdan özür dileme veya bir kamu kurumuna bağış yapma gibi alternatif giderim seçeneklerinden hangisini yapabileceği değerlendirilir.

Bunlar yapıldıktan sonra, özel bir toplantıda, mağdurun olay hakkındaki beyanları dinlenir, müzakerelere katılımı teşvik edilir ve uzlaşmaya katılımın kesinlikle gönüllü olduğu açıkça belirtilir.

Genellikle ilk toplantının, failin işlediği suç hakkındaki düşüncesini ve tavrını öğrenebilmek amacıyla faille gerçekleştirilmesi yararlı olur. Bundan sonra mağdurla ilk toplantı yapıldığında, uzlaştırıcının fail hakkında öğrendiği bilgilerin bazılarını mağdurla paylaşması faydalı olabilir.

Uzlaşmaya hâkim olan gönüllülük ilkesinin bir gereği olarak mağdur, uzlaşma sürecinin tamamında tam bir seçim hakkına sahiptir ve önce uzlaşmaya katılmayı kabul etmişken, daha sonra bu kararından vazgeçebilir. Bütün süreç boyunca, mağdurla kurulan iletişimde büyük bir hassasiyet gösterilmelidir. Bunun nedeni, esnekliğin uzlaştırmanın tamamında gerekli bir unsur olmasıdır.

7. ADIM

Uzlaştırıcı, müzakerelerde bilgi toplamaya çalışır. Bilgi toplamaya, taraflar bir araya gelmeden önce ve mümkün olan en erken aşamada başlanılır. Bazı bilgiler, uyuşmazlığın uzlaşmaya havale edilmesiyle elde edilir. Daha sonra bilgi toplama, taraflarla yapılan ilk görüşmelerde daha iyi bir görüntü çizmede uzlaştırıcı için önem taşır.

Uzlaştırıcının belirli olayları öğrenmesi gerekir. Bunlar, herhangi bir şiddetin kullanılıp kullanılmadığını veya bir yaralanmaya yol açılıp açılmadığını ve mağdurun katlandığı zararın ne olduğunu konu alan, suç hakkındaki bilgileri kapsar.

Diğer bilgiler, mağdur ve faille yapılacak toplantılardan öğrenilir. Mağdur ve failin uzlaşma olasılığına ilişkin gerçek tutumları, onların hem sözlerinden, hem de dikkatle incelenmesi gereken diğer davranışlarından anlaşılabilir. Olayda kültürel, ırksal veya cinsiyete ilişkin meseleler olabilir ve bunların bilinmesi gerekir. Taraflardan her birinin, uzlaşmaya psikolojik olarak hazır olmasına dikkat edilmelidir.

Bazı bilgiler, doğası gereği uzlaştırmanın devamı esnasında ortaya çıkacaktır. Failin mevcut zararı tazmin etme imkânı ve tazminatın ne şekilde yapılabileceği, uzlaştırma müzakerelerinde (veya dolaylı bir uzlaştırmada taraflar arasında gidip gelme sırasında) görülebilir. Suçun, mağdur ve suçtan zarar görmüş olabilecek diğer kişiler üzerindeki etkileri de bu aşamada ortaya çıkabilir.

8. ADIM

Uzlaştırma müzakereleri, uzlaştırıcının yönetiminde gerçekleştirilir. Uzlaştırma toplantısı, uzlaştırıcının işlevini ve görevini anlatması, gündemi açıklaması ve uzlaştırma esnasında gerekli olabilecek temel görüşme kurallarını belirtmesiyle başlar. Toplantının ilk aşamasında, olaylar ve işlenen suçla ilgili tarafların düşünceleri görüşülür. Mağdurların düşüncelerini faille doğrudan açıklamalarına ve süreci uzatacak pek çok soruyu sormalarına çoğunlukla fırsat verilmez. Hem failer hem mağdurlar, duygu ve düşüncelerini açıkça belirtmek suretiyle, samimi duygularla kendilerinden bahsetme olanağını bulurlar.

Düşüncelerin ve vakıaların tartışıldığı bu önemli görüşmenin ardından gelen toplantının ikinci kısmında, mağdurun zararları üzerinde yoğunlaşılır ve failin sorumluluğunun belirlenmesinde maddî bir sembol mahiyetinde olan, karşılıklı olarak kabul edilecek giderim anlaşmasının müzakeresi yapılır. Mağdur ve fail, tazminatın miktarı veya giderim şekli üzerinde anlaşamazlarsa, dosya Cumhuriyet savcılığına (veya mahkemeye) geri gönderilir. Uzlaştırıcılar, bir giderim anlaşmasının kabul edilmesi için taraflara baskı yapamazlar.

9. ADIM

Müzakereler tıkandığı takdirde, uzlaştırıcı bazı tıkanıklık stratejileri kullanılabilir. Bunlar örneğin, sürecin neden tıkanıp kaldığını belirlemek için uzlaştırmanın durdurulması ve bu konu üzerinde düşünülmesi olabilir. Benzer şekilde, tarafların sembolik bir fiil veya herhangi bir söz yüzünden çıkmaza girip girmediklerinin dikkate alınması da bu stratejiler arasında yer alabilir. Benzer şekilde uyuşmazlık çözüm sürecini dolaylı uzlaştırmaya çevirmek ve taraflarla ayrı ayrı, en iyi çözüm şeklinin nasıl bulunabileceğini araştırmak mümkündür.

10. ADIM

Uzlaştırma müzakereleri olumlu veya olumsuz olarak sonuçlandığında, uzlaştırmacı bir rapor hazırlayarak, onaylanmak üzere Cumhuriyet savcısına (veya mahkemeye) sunmalıdır. Uzlaştırma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 sayılı Uzlaştırma Raporu Örneğine uygun, taraf sayısından bir fazla olarak hazırladığı raporunu, kendisine verilen belge örnekleri ve varsa yapmış olduğu zorunlu yol giderlerini gösteren belge, gider pusulası veya rayice uygun yazılı beyan ile serbest meslek makbuzuyla birlikte gecikmeksizin Cumhuriyet savcısına verir (Yönetmelik m. 21/1). Uzlaşma raporu, fail, mağdur, varsa avukatları, kanunî temsilcileri ve uzlaştırmacı tarafından imzalanmalıdır. Uzlaştırmanın başarısız olması hâlinde, bunun nedenleri raporda kısaca belirtilmelidir. Ancak gizlilik ilkesi gereği uzlaştırmacının raporunda, müzakerelerin içeriği, müzakerelerde yapılan beyan ve açıklamalar ve tarafların davranışları hakkında kesinlikle bilgi verilmemelidir (Yönetmelik m. 21/2).

2.

BÖLÜM

UZLAŞMANIN USÛL VE ESASLARINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

2. BÖLÜM

UZLAŞMANIN USÛL VE ESASLARINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

5. CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNDA UZLAŞMA

A) Tanım

“Uzlaşma” ve “uzlaştırma” kavramları, Uzlaştırma Yönetmeliğinin 4. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır: Uzlaşma, “uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin Kanun ve bu Yönetmelikteki usûl ve hükümlere uygun olarak uzlaştırma süreci sonunda anlaşılmış veya anlaşmış olmalarıdır” (Yönetmelik m. 4/1-b).

Ceza Muhakemesi Kanunu anlamında uzlaştırma; “uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin, Kanun ve bu Yönetmelikteki usûl ve hükümlere uygun olarak uzlaştırmacı aracılığıyla ya da hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından anlaşılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi sürecini ifade eder (Yönetmelik m. 4/1-c).

Uzlaştırmacı, “şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından görevlendirilen hukuk öğrenimi görmüş kişiyi veya Cumhuriyet savcısı ya da mahkemenin isteği üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatı ifade eder” (Yönetmelik m. 4/1-ç).

B) Uzlaşmanın Faydaları

I- Mağdur Açısından Faydaları

- Uzlaşmaya tâbi suçlar, bireysellik yönü ağır basan suçlardır. Başka bir deyişle, toplumdaki çok bireyi ilgilendirirler. Bu tür suçlarda mağdurlar klâsik yargılama sonucunda uzun bir süre sonra failin cezalandırılmış olmasından yeterince tatmin olmamaktadırlar. Daha etkili olan, suçun işlenmesinden hemen sonra mağdurların tatmin edilebilmeleridir.
- Keza, uzlaşma sürecine aktif bir şekilde katıldıkları için, mağdurlar, uyuşmazlığın kendi istedikleri şekilde çözümünde de etkin rol almaktadırlar. Böylece, klasik cezalandırma yöntemindekine oranla sosyal barışın tesisine daha fazla ve daha kalıcı bir şekilde hizmet edilmiş olur.
- Ayrıca, klasik muhakeme sisteminde mağdur hakları ne kadar sağlansa da, böyle bir muhakeme sürecine tâbi tutulmak başlı başına bir külfet oluşturmaktadır.

- Mağdura yönelen eylem sonucunda, mağdur, yapılan yargılama sonucu elde edeceği tatminden çok daha fazla tatmin sağlar.
- Mağdur, uzlaştırma sırasında yanıtı ancak fail tarafından verilebilecek soruları sorma imkânına sahip olur. Faile, ne hissettiğini anlatma fırsatı bulur. Faili gördüğü, onunla konuştuğu için korkuları azaldığı gibi intikam duyguları da azalır.
- Suçun mağduru olmak dolayısıyla yaşadığı travmayı daha kolay atlatması sağlanır.

II- Fail Açısından Faydaları

- Şüpheli ve sanık açısından da uzlaşma yararlı bir yöntemdir. Her şeyden önce mahkûmiyet riski ortadan kalkmaktadır. Mahkûmiyet olmayacağı için, mahkûmiyete bağlı hak yoksunluklarına tâbi tutulmayacak ve sabıkası da olumsuz etkilenmeyecektir.
- Sonuçta mahkûmiyet kararı verilmese bile fail, klasik yargılama sürecinde mağdurdan daha fazla etkilenecektir. Bu süreçte bazı temel hak ve özgürlük kısıtlamalarına da muhatap olabilecektir.
- Uzlaşma sonucunda ortaya çıkan karar, kendi iradesinin de etkili olduğu bir karar olacaktır. Kabul edebileceği bir çözüm şeklinde anlaşmış olacaktır. Dolayısıyla sosyal barışa uzlaşmanın katkısı, klasik muhakemedekinden çok daha fazladır.
- Uzlaştırma sürecinde fail, eylemi nedeniyle mağdurda yarattığı etkiyi görebilecektir.
- Uzlaştırma sonucunda öngörülecek tazminat konusunda söz hakkı olacaktır.
- Uzlaşma hâlinde yargılama sonucunda verilen cezalardan kurtulmuş olacaktır.
- Uzlaşma bir anlaşma ile sonuçlandığından, mağdur da tatmin olacaktır. Böylece, klasik bir ceza muhakemesinin sonucundan tatmin olmayan mağdurun muhtemel intikam alma girişimlerinin de önüne geçilmektedir.

III- Toplum Açısından Faydaları

- Uzlaşma toplum barışına katkı sağlayacaktır.
- Uyuşmazlık, uzlaşma hâlinde sadece ceza hukuku bakımından değil, hukuk sisteminin ilgili bütün alanları açısından gündemden kalkmış olmaktadır.
- Uzlaşmayla sonuçlanan olaylarda, tarafların adalet sistemine olan güvenlerinin artması sağlanır.
- Uzlaşmayla sonuçlanan olaylarda, failerin toplumla yeniden bütünleşmeleri sağlanır.
- Uzlaşmayla sonuçlanan olaylarda, cezaevlerinin olumsuz etkilerinin giderilmesi sağlanır.

IV- Ceza Yargılaması Açısından Faydaları

- Tarafların yeterince katkı sunmadığı klasik yargılama sonucunda verilen kararların kartopu etkisi şeklindeki dolaylı yansımaları da uzlaşmada olmayacaktır. Klasik yargılama sonucu verilen kararlar tarafları tatmin etmediği hâllerde, bu durum yeni suçların işlenmesine, dolayısıyla yargıya yeni iş yüklerine sebep olmaktadır. Tarafların özgür iradesiyle ortaya çıkan uzlaşmada, bu tür sorunlar yaşanmayacaktır.
- Uzlaşmayla sonuçlanan her bir uyuşmazlık, hem ilk derece mahkemelerini hem de Yargıtay'ın iş yükünü azaltacaktır. Böylece mahkemelerin, diğer uyuşmazlıklara ayırabilecekleri zaman artacaktır. Uzlaşma, uyuşmazlıkların daha kısa sürede ve daha az masrafla çözülmesini sağlayacaktır.
- Uzlaşmayla sonuçlanan olaylarda, aynı failerin tekrar suç işleme olasılığı azaltacağı için, ceza yargılama sistemine ilave bir yük gelmeyecektir.
- Tarafların birbirini dinleyerek ve anlayarak oluşturdukları müşterek çözüm, aynı zamanda onarıcı adalet anlayışını da hayata geçirmiş olmaktadır.

C) Türk Hukukunda Uzlaştırma Yoluna Gidilebilmesi İçin Ana Kurallar

- Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması zorunludur. Uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için mağdur ya da suçtan zarar görenin gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması gerekir.
- Aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan şüpheli veya sanık uzlaşmadan yararlanır.
- Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.
- Bu hüküm özellikle fail açısından uzlaşmanın kabul edilebilirliği için önemlidir. Fail için uzlaşma, aynı zamanda, yargılanma ve cezalandırılma tehlikesinin ortadan kaldırılmasını sağladığı için önemlidir. Oysa bütün mağdurlar veya suçtan zarar görenlerle uzlaşmadığı takdirde, fail yargılanmaya devam edecek ve icabında cezalandırılacaktır. Bu durumda ise, sadece bazı mağdurlarla uzlaşmasının onun açısından pratik bir sonucu olmayacaktır. Dolayısıyla fail bu durumda uzlaşmak istemeyecek, gereksiz yere bir uzlaşma süreci başlatılarak zaman kaybedilecektir.

6. UZLAŞMA KAPSAMINDAKİ SUÇLAR VE İSTİSNALARI

A) Uzlaşmanın Koşulları

Uzlaşmanın hangi şartlara bağlı tutulduğu, CMK'nın 253. maddesinde gösterilmiştir. CMK'nın 253. maddesi hükümleri incelendiğinde, uzlaşma şartları aşağıdaki gibi belirlenebilir;

- 1.Suçun uzlaşma kapsamında bulunması,
- 2.Fiilin soruşturulabilir ve kovuşturulabilir olması,
- 3.Mağdurun gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması,
- 4.Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda mağdurun şikâyetçi olması,
- 5.Zararın giderilmesi konusunda uzlaşmaya varılması,
- 6.Uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayanması,
- 7.Uzlaşmanın Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından saptanması,
- 8.Edimin uzlaşmaya uygun olarak ifası,

Uzlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için varlığı zorunlu bulunan bu koşullar aşağıda ayrıntılı olarak incelenmektedir.

B) Uzlaşma Kapsamına Giren Suçlar

I- Şikâyete Tâbi Suçlar ve Şikâyet ile Benzer Kurumların Durumu

CMK'nın 253/1. maddesinde hangi suçların uzlaşmaya tâbi olduğu açıklanmıştır. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar; hangi kanunda düzenlendiğine bakılmaksızın uzlaşmaya tâbidir. Özetle, gerek TCK'da gerek özel kanunlarda düzenlenen şikâyete bağlı suçlar uzlaşma kapsamındadır. Ancak, şikâyete tâbi olsa dahi, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ile etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar uzlaşmaya tâbi değildir.

Ceza Kanununda yer alan ve şikâyete bağlı olan suçlar, ceza miktarı veya suçun niteliğine bakılmaksızın uzlaşmaya bağlı kılınmıştır. Ayrıca, CMK'nın 253/1-b maddesinde TCK'da yer alan bazı suçların soruşturulması şikâyete tâbi olmadığı hâlde bu suçlar uzlaşma kapsamına alınmıştır. CMK'nın 253/1. maddesindeki istisnalar dışında, şikâyete bağlı olmayan suçlar uzlaşma ile sonuçlandırılmaz.

Şikâyet, soruşturma ve kovuşturma şartıdır. Kanunlarda şikâyet dışında, soruşturma yapılabilmesi için benzer bazı kurumlara da yer verilmiştir. Bunlar; talep, müracaat, mütalaa veya başvuru gibi Ceza Muhakemesi kurumlarıdır. Ancak bir suçun şikâyet dışındaki bu gibi muhakeme şartlarına bağlı kılınması, o suçun uzlaşma kapsamında olduğu anlamına gelmemektedir

II- Re'sen Soruşturulan ve Kovuşturulan Suçlar

Kanun koyucu uzlaşmayı kural olarak şikâyete tâbi suçlar için kabul etmekle birlikte, resen soruşturma ve kovuşturmaya tâbi bazı suçların da uzlaşma hükümlerine tâbi olacağını benimsemiştir (CMK m. 253/1-b).

Türk Ceza Kanununda yer alan;

- 1.Üçüncü fıkra hariç kasten yaralama (m.86, 88),
 - 2.Taksirle yaralama (m.89),
 - 3.Konut dokunulmazlığının ihlali (m.116),
 - 4.Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (m.234),
 - 5.Ticari sır ve bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç m.239) suçları,
- Şikâyete tâbi olup olmadıklarına bakılmaksızın uzlaşmaya tâbidirler.

Belirtmek gerekir ki, re'sen soruşturma ve kovuşturmaya tâbi bir suçun uzlaşma kapsamında olması, o suçun şikâyete de tâbi olacağı anlamına gelmemektedir. Şikâyet ve uzlaşma, farklı hukuki kurumlardır. Bu nedenle, re'sen soruşturma ve kovuşturmaya tâbi bir suçun uzlaşma kapsamında kabul edilmesi o suçu şikâyete tâbi suç hâline getirmez; bu gibi suçlarda suçtan zarar görenin şikâyetçi olmaması hâlinde de kovuşturmaya yer olmadığı veya düşme kararı verilemez.

Diğer taraftan şikâyete bağlı olmayan suçlarda şikâyetçi olunmasa dahi soruşturma ve kovuşturma re'sen sürdürülmektedir. Uzlaşma iradesinin açıklanması şikâyetten vazgeçme anlamına gelmemektedir. Bunun aksi de açıklanmalıdır. Şöyle ki, şikâyetten vazgeçmiş olmak veya şikâyetçi olmamak da 'uzlaşma iradesi' anlamında kabul edilemez. Uzlaşma, iki tarafın uyuşmazlık üzerinde anlaşmaları ve failin (bir özür biçiminde de olsa) edimde bulunmasına bağlıdır. Bu bakımdan, soruşturma veya kovuşturma sırasında mağdurun şikâyetçi olmadığına ilişkin tek taraflı açıklaması, "uzlaşmayı kabul ettiği" biçiminde yorumlanamaz.

III- Özel Kanunlardaki Suçlar

CMK'nın 253/1-a maddesinde TCK ve özel yasalar bakımından bir ayırım yapılmaksızın soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı ve suçların uzlaşmaya tâbi olduğu belirtilmiştir. CMK'nın 253. maddesinin 2. fıkrasında da 'şikâyete bağlı olanlar hariç' denilmek suretiyle özel kanunlardaki şikâyete bağlı tüm suçların bu hüküm uyarınca uzlaşmaya tâbi olduğu açıklanmıştır. Bu nedenle ilgili özel kanunda bu konuda açık bir düzenleme olmasa dahi, şikâyete tâbi tüm suçlarda uzlaşma hükümleri uygulanmalıdır.

Ceza hükmü içeren özel kanunlarda şikâyete bağlı olanlar dışındaki suçların uzlaşmaya tâbi olduğunun kabul edilebilmesi için, ilgili kanunda açık hüküm bulunması zorunludur. Dolayısıyla, şikâyete tâbi olmayan ve özel bir kanunda düzenlenen suçun uzlaşmaya tâbi olduğu açıkça belirtilmemişse, uzlaşma hükümleri uygulanamaz.

C) Uzlaşmaya Tâbi Olmayan Suçlar

I- Genel Olarak

CMK'nın 253/1 maddesinde belirtilen suçlar hariç olmak üzere Türk Ceza Kanunu veya özel kanunlardaki şikâyete bağlı olmayan suçlar uzlaşmaya tâbi değildir. Ayrıca, şikâyete tâbi olmakla birlikte, ilgili özel kanun maddesinde uzlaşma hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilen suçlar da uzlaşmaya tâbi olmayacaktır.

Özel kanunlarda yer alıp re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçların uzlaşmaya tâbi olduğu açıkça belirtilmemişse bu suçlar hakkında uzlaşma hükümleri uygulanamaz.

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tâbi olsa dahi, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlarda uzlaşmaya gidilemez.

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tâbi olsa dahi, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda uzlaşmaya gidilemez.

Diğer taraftan, kural olarak işlenen suç uzlaşmaya tâbi bulunsada dahi suçtan zarar görenin kamu tüzel kişisi olması durumunda uzlaşma hükümleri uygulanamamaktadır.

Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçu işlemek amacıyla ya da bu suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilemez (CMK m. 253/3 ve Yönetmelik m. 7/4).

II- Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

Şikâyete bağlı olsa dahi, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar uzlaşmaya tâbi değildir. Türk Ceza Kanununda yer alan cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar; 102, 103, 104 ve 105. maddelerde düzenlenmiştir. Bu maddelerdeki suçlar şikâyete tâbi olsalar dahi uzlaşma hükümleri uygulanamaz.

III- Etkin Pişmanlık Hükümlerine Yer Verilen Suçlar

Şikâyete tâbi olsa dahi, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar uzlaşmaya tâbi değildir.

Türk Ceza Kanununda etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar şunlardır:

- 1) Mal varlığına karşı suçlar (m.168) ; organ ve doku ticareti suçu (m. 91,93); hırsızlık (m. 141-147), yağma (m.148, 149), mala zarar verme (m.151,152), güveni kötüye kullanma (m. 155), dolandırıcılık (m.157-159), hileli iflâs (m.161), taksirli iflâs (m.162), karşılıksız yararlanma suçları (m.163) .
- 2) Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili suçlar (m. 188-192).
- 3) Para ve kıymetli damgalarda sahtecilik suçları (m.197 – 201).
- 4) Suç işleme amacıyla örgüt kurma (m. 220, 221).
- 5) Zimmet suçu (m. 247, 248).
- 6) Rüşvet suçu (m. 252-254).
- 7) İftira suçu (m. 267,269).
- 8) Yalan tanıklık suçu (m.272, 274).
- 9) Hükümlü ve tutuklunun kaçması suçu (m.292, 293).

D) Suçun Uzlaşmaya Tâbi Olmasının Sonuçları

Uzlaşma ile ilgili CMK'nın 253. ve 254. maddelerindeki düzenlemelerde Cumhuriyet savcısı ve hâkime takdir hakkı verilmemiştir. Suçun uzlaşmaya bağlı bir suç olması durumunda, Cumhuriyet savcısı ve hâkimin uzlaşma girişiminde bulunması zorunludur. Bu nedenle de, uzlaşma 'muhakeme engeli' durumundadır. Uzlaşma önerilmeden veya uzlaşma girişiminde bulunulmadan kamu davası açılmaz veya hüküm kurulamaz. Diğer taraftan uzlaşma, soruşturma evresinde soruşturmayı sona erdiren, kovuşturma evresinde davayı düşüren bir 'ceza muhakemesi işlemi'dir.

Uzlaşma kapsamındaki suçların neler olduğu, 253. maddenin ilk fıkrasında gösterilmiştir. Dolayısıyla kanunda uzlaşmanın uygulanabileceği belirtilmeyen diğer suçlar bakımından uzlaşma hükümleri uygulanamaz. Bu nedenle gerek soruşturma evresinde, gerekse kovuşturmada mevcut delil durumuna göre suçun niteliğinin kanuna uygun olarak değerlendirilmiş olması gerekir.

Cumhuriyet savcısı, uzlaşma kapsamındaki bir suçla ilişkin soruşturmada, suçun kim tarafından işlendiği ile ilgili yeterli şüphe nedenlerine sahip olduğu ve filin suç teşkil ettiği kanısına ulaştığı takdirde ancak uzlaşma teklifinde bulunmalıdır.

Bu değerlendirmeyi soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim yapacaktır. Ancak hâkimin buradaki konumu biraz daha farklıdır.

Bu konu 254. maddeyle ilgili olarak, aşağıda 'mahkeme tarafından uzlaştırma' başlığı altında açıklanacaktır.

Suçun niteliğini belirlemede Cumhuriyet savcısı veya hâkimin kanaati önem taşımaktadır. Cumhuriyet savcısı veya hâkimin, suçun şikâyete bağlı olduğu görüşünde olmalarına rağmen, mağdur suçun resen takibi gereken suçlardan olduğunu ileri sürebilir. Mağdurun bu düşüncesinin Cumhuriyet savcısı ve hâkimin görüş ve uygulamasına tesiri bulunmayacaktır. Ancak, mağdur suçun niteliğine ilişkin görüşünde ısrar eder ve uzlaşmayı kabul etmezse uzlaşma gerçekleşmeyecektir.

7. SORUŞTURMA EVRESİNDE UZLAŞMANIN USÛLÜ VE HUKUKÎ SONUÇLARI

Uzlaşmanın muhakeme şartı olduğu dikkate alınarak, soruşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olması hâlinde öncelikle uzlaşma girişiminde bulunulmalı, buna göre soruşturmanın hukuki durumu değerlendirilmelidir.

Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması hâlinde uzlaşma prosedürü uygulanmaksızın veya usûlüne uygun uzlaştırma yapılmaksızın kamu davası açılması iddianamenin iadesi nedeni olduğu gibi, aynı zamanda bozma nedenidir.

Bu kapsamda soruşturma aşamasında öncelikle Cumhuriyet savcısının uzlaşmadaki rolünün ne olduğu belirlenmelidir.

A) Uzlaşmada Cumhuriyet Savcısının Rolü

I- Suçun İşlendiğine Dair Yeterli Şüphe Oluşturacak Delilin Değerlendirilmesi

Uzlaşma, kamu davası açılmasının bir alternatifidir. Bu yola başvurmak için öncelikle, soruşturma konusu suçun işlendiğine dair kamu davası açılmasını gerektirir, yeterli şüphe oluşturacak delilin bulunması gereklidir. Uzlaşma yönetmeliğinin 8. maddesinde; suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturacak delilin bulunması hâlinde uzlaşma teklifinde bulunulacağı belirtilmiştir.

Bu konu üzerinde özellikle durmak gerekir. Çünkü yeterli delil toplanmadan uyuşmazlığın uzlaşmaya sevk edilmesinin birçok olumsuz etkisi vardır.

Her şeyden önce, böyle bir durumda şüphelinin uzlaşmada istekli davranması hemen hemen imkânsızdır. Dolayısıyla uzlaşma süreci genellikle olumsuz sonuçlanır ve uzlaşmadan beklenen hiçbir fayda gerçekleşmiş olmaz. Bu nedenle, henüz yeterince delilin toplanmadığı kolluk aşamasında uzlaşma teklifinden bulunulmasından özellikle kaçınılmalıdır.

Keza, böyle bir durumda kötü niyetli şüphelilere prim verilmiş olmaktadır. Çünkü yeterli delil olmadığını bilen şüpheliler uzlaşmak ister gibi görünüp süreci uzatabilir ve bu arada delillerin karartılması için gerekli zamanı kazanmış olabilirler.

Ayrıca böyle bir durumda mağdurun da etkin bir pazarlık gücü bulunmayacaktır.

Nitekim Kanun da, iddianame düzenlemeye yetecek delil olmadan veya toplanmadan uzlaşma sürecinin işletilemeyeceğini dolaylı olarak ifade etmektedir. Uzlaşma sağlanması dolayısıyla kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşma gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171/4. maddedeki şartlar aranmaksızın kamu davası açılacaktır (253/19). Görüldüğü üzere, Kanun bu durumda, soruşturmaya devam edilmesinden değil, dava açılmasından söz etmektedir. Bu nedenle, uzlaşma sürecini harekete geçirmeden önce her türlü delil toplanmış, dava açılabilir hale gelmiş olması gerekir.

Keza, uzlaşma sürecinin harekete geçirilmiş olması, daha sonra da delil toplanması gibi soruşturma işlemlerinin devamına engel olmayacaktır (CMK m. 253/8). Zira uzlaşma süreci, ceza muhakemesi dışında bir aşama değildir.

Yeterli şüphe oluşturacak delilin bulunup bulunmadığı hususunda takdir yetkisi Cumhuriyet savcısına aittir. Soruşturma evresinde toplanan delillerin suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturması hâlinde kamu davası açmak üzere Cumhuriyet savcısı bir iddianame düzenlemek zorundadır (CMK m. 170/2).

Cumhuriyet savcısı suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşturacak delilin bulunduğu kanaatinde ise uzlaşma teklifinde bulunacak, aksi hâlde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verecektir.

Soruşturma aşamasında uzlaştırmaya tâbi suç için uzlaşma hükümleri uygulanmadan kamu davası açılması hâli, iddianamenin iadesi nedeni olduğu hâlde, kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delilin mevcut olup olmadığı değerlendirilmesi Cumhuriyet savcısının yetkisinde olup, bu husus iddianamenin iadesi nedeni yapılamaz (CMK m. 174/1, 2).

II- Suçun Uzlaşma Kapsamında Olup Olmadığının Tespiti

Soruşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olup olmadığını takdir yetkisi Cumhuriyet savcısına aittir. Cumhuriyet savcısı soruşturulan suçla ilişkin olarak yapacağı hukuki nitelermeye göre, suçun uzlaşmaya tâbi suçlardan olması hâlinde, taraflara uzlaşma teklifinde bulunacaktır.

Buna göre; Cumhuriyet savcısı önce soruşturma konusu suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşturacak delil bulunup bulunmadığını değerlendirecek, delil bulunduğu kanaatine varırsa bu kez atılı suçla ilişkin hukuki nitelme ile suçun uzlaşma kapsamında olup olmadığını tespit edecektir. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi bir suç söz konusu ise, şikâyet şartının gerçekleşip gerçekleşmediği veya gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirlenecektir. Bu şartların gerçekleşmesi hâlinde Cumhuriyet savcısı uzlaşma usulünü işletecektir.

Cumhuriyet savcısının suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşturacak delil bulunan ve uzlaşmaya tâbi olan suç açısından uzlaşma teklifinde bulunması bu suçla ilişkin olarak delil toplamasına ve soruşturma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir (CMK m. 253/8).

CMK'nın 174/1-c maddesinde, uzlaşmaya tâbi suç açısından uzlaşma hükümleri uygulanmaksızın kamu davası açılması iddianamenin iadesi nedeni sayılmıştır. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı, yaptığı hukuki nitelme sonucu suçun uzlaşma kapsamında olduğunu tespit ederse, uzlaşmaya başvurmak zorundadır.

Ancak, Cumhuriyet savcısının yaptığı hukuki nitelermeye göre suçun uzlaşma kapsamında olmadığını takdir ederek kamu davası açması hâlinde, mahkemenin hukuki nitelmenin yanlış yapıldığı ve fiilin uzlaşma kapsamında bir suç oluşturduğu gerekçesiyle iddianamenin iadesi kararı verme yetkisi yoktur.

III- Fiilin Soruşturulabilir Olmasının Takdiri

Uzlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için, fiilin cezalandırılabilir olması da gereklidir. Failin küçüklüğü, sağır ve dilsizlik, akıl hastalığı gibi nedenlerle kusur yeteneğinin bulunmadığı, kusurluluğu etkileyen hâllerde faile ceza verilemez. Bu kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanabilirse de, ceza verilemeyeceğinden genellikle uzlaşma hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Örneğin uygulanacak güvenlik tedbiri, failin tehlikelilik halinin izalesine yönelikse, bu durumda uzlaşma yoluyla uyuşmazlığın sonuçlandırılması mümkün olmayıp, güvenlik tedbirinin uygulanması gerekir.

Kural olarak, güvenlik tedbirinin ceza yerine uygulanması gereken durumlarda uzlaşma olmaz. Örneğin birinci grup yaş küçükleri bakımından durum böyledir. Buna karşılık, ceza yanında güvenlik tedbirinin uygulanması gereken uyuşmazlıklar uzlaşmaya müsait olaylardır. Örneğin ikinci grup yaş küçüklerinde, ceza yanında suçta kullanılan eşyanın müsaderesinin gerektiği durumlarda uzlaşma süreci işletilmek zorundadır.

IV- Tarafra Uzlaşma Teklifinde Bulunması

Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olduğunun tespiti hâlinde Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunulur (CMK m. 253/4).

Uzlaşma teklifi, Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a ve Ek1/b sayılı uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçlarının bulunduğu uzlaşma teklif formlarının hazır bulunan ilgiliye imzalatılarak verilmesi suretiyle yapılmalı ve uzlaşma teklifinde bulunulduğuna ilişkin formun imzalı örneği soruşturma evrakı içerisinde konulmalıdır.

Ancak sadece uzlaşma teklifine ilişkin formların ilgilere tebliği yeterli değildir. Kendisine uzlaşma teklif edilen kişiye formda yer alan bilgiler açıklanmalı ve uzlaşmayı kabul edip etmemenin hukuki sonuçları ayrıntılı biçimde anlatılmalıdır.

Kanunda, uzlaşma teklifinin yapılmasına yönelik bir öncelik sırası öngörülmemiştir. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, taraflardan herhangi birine uzlaşma teklifinde bulunabilecektir.

Uzlaşma teklif edilen tarafın uzlaşmayı kabul etmemesi hâlinde diğer tarafa da uzlaşma teklifinde bulunulması zorunlu değildir.

Uzlaşma teklifinde bulunmak için çağrı; telefon, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak, bu çağrı uzlaşma teklifi anlamına gelmez (Yönetmelik m. 8/4).

1) Teklif İçin Zorla Getirme Kararı Verilememesi

CMK'nın 253/4. maddesinde, uzlaşma teklifinin açıklamalı tebligat ya da istinabe yoluyla da yapılabileceği öngörülmüştür. Yine Yönetmeliğin 8/4. maddesinde, uzlaşma teklifinde bulunmak için çağrının telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabileceği öngörülmüştür. Diğer taraftan CMK'nın 145. maddesinde; ifadesi alınacak veya sorgusu yapılacak kişinin davetiye ile çağrılacağı, CMK'nın 146. maddesinde ise 145. maddeye göre çağrıldığı hâlde gelmeyen şüpheli veya sanığın zorla getirilebileceği öngörülmüştür. Her üç düzenleme birlikte değerlendirildiğinde, uzlaşma teklifi için teklifte bulunulacak şüpheli hakkında zorla getirme kararı verilemeyeceği sonucuna varılacaktır.

Keza mağdur açısından CMK'nın 233. maddesinde; mağdurun Cumhuriyet savcısı tarafından çağrı kağıdı ile çağrılıp dinleneceği ve çağrı bakımından tanıklara ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmüş, CMK'nın 44. maddesinde ise usûlüne uygun çağrılıp da gelmeyen tanığın zorla getirilebileceği öngörülmüştür. Her iki düzenlemede mağdurun ifade için çağrılmasına ilişkindir.

İrdelenen hükümler ışığında ve ayrıca uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine bağlı olduğu gerçeği karşısında, mağdur veya suçtan zarar görenin de uzlaşma teklifi için zorla getirilemeyeceği sonucuna varılacaktır.

2) Küçüklere ve Kısıtlılara Uzlaşma Teklifi

CMK'nın 253/4. maddesinde, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin reşit olmaması hâlinde uzlaşma teklifinin kanuni temsilcilerine yapılabileceği öngörülmüştür. Yönetmeliğin 8/2. maddesinde ise; reşit olmama yanında kısıtlı olma veya ayırt etme gücünün bulunmaması durumunda da uzlaşma teklifinin kanunî temsilciye yapılması öngörülmüştür.

Görüleceği üzere, Kanun metninde sadece reşit olmama hâli düzenlenirken, Yönetmelikte reşit olmama hâli yanında kısıtlı olma veya ayırt etme gücünün bulunmaması durumunda da uzlaşma teklifinin kanuni temsilcilerine yapılabileceği şeklinde daha geniş bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Buna göre; reşit olan bir kişi kısıtlı ise veya ayırt etme gücünün bulunmadığı tıbbî olarak tespit edilmiş ise bu hâlde de uzlaşma teklifi ancak kanunî temsilcisine yapılabilecektir.

3) Mağdur veya Suçtan Zarar Gören Vekiline ya da Şüpheli Müdafine Uzlaşma Teklifi Yapılamaması

Mevzuatta, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin vekil ya da müdafine uzlaşma teklifi yapılabileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Buna göre, uzlaşma teklifinin muhatabı şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi olacaktır.

Uzlaşma teklifi konusunda tebellüğ yetkisi bulunmayan vekil veya müdafinin uzlaşma teklifinin kabul veya reddi konusunda da yetkisinin bulunup bulunmadığı konusunda yasada veya yönetmelikte bir açıklık yoktur. Ancak aksine düzenleme bulunmaması nedeniyle vekil veya müdafinin uzlaşmanın kabul veya reddi konusunda, temsil ettiği veya savunduğu kişinin bilgisi dâhilinde ve onun iradesine uygun yönde olmak üzere, görüş bildirebileceğini kabul etmek gerekecektir.

4) Teklifin Tebligat veya İstinabe Yoluyla Yapılması

Uzlaşma teklifi açıklamalı tebligat ya da istinabe yolu ile de yapılabilir (CMK m. 253/4).

Cumhuriyet savcısı ancak yetki alanı içinde bulunan tarafa açıklamalı tebligat yolu ile uzlaşma teklifinde bulunabilecektir. Bu tebligat Yönetmelikte düzenlenen Ek1/b formunun Tebligat Kanunu ve Tebligat Tüzüğüne göre tebliğ mazbatalı zarf ile muhataba tebliği suretiyle yapılmalıdır.

Cumhuriyet savcısının yetki alanı içinde bulunmayan muhataba uzlaşma teklifi ise ancak istinabe yolu ile yapılabilecektir.

Kanunun, Cumhuriyet savcısının yetki alanı dışındaki kişiye istinabe yolu ile uzlaşma teklifinde bulunulabileceği şeklindeki düzenlemesini bir zorunluluk olarak anlamak gerekir. Çünkü bu durumda muhatap, kendisine uzlaşma teklifinde bulunan Cumhuriyet savcısına müracaat ile, uzlaşmanın hukuki mahiyeti, anlam ve sonuçları hakkında bilgi alma imkânına sahip olacaktır.

İstinabe olunan Cumhuriyet savcısı muhataba uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya adlî kolluk aracılığı ile yaptırabilecektir.

Açıklamalı tebligat yoluyla uzlaşma teklifinde bulunabilme yetkisi sadece Cumhuriyet savcısına tanınmıştır. Adlî kolluk görevlisinin tebligat yolu ile uzlaşma teklifinde bulunması yetkisi kanunda öngörülmemiştir. Adlî kolluk görevlisi ancak, huzurundaki muhataba veya telefon, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanarak çağırıldığı muhataba bizzat tebliğ yapabilir.

5) Adli Kolluk Görevlilerinin Uzlaşma Teklifi ve Uzlaşmadaki Rolü

Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine adli kolluk görevlisine uzlaşma teklifinde bulunma yetkisi tanınmıştır (CMK m. 253/4; Yönetmelik m. 8/1).

Adli kolluk görevlisinin uzlaşmadaki rolü, taraflara uzlaşma teklifinde bulunmak ve uzlaşma konusunda bilgilendirmekle sınırlıdır. Bunun dışında uzlaşma işlemlerinde herhangi bir rolü bulunmamaktadır. Örneğin, adli kolluk görevlisinin bizzat uzlaştırma yapması veya uzlaştırmacı tayin etmesi mümkün değildir.

Ancak uzlaşma kurumunun yaygın bir uygulama alanına sahip olabilmesi için, teklifte bulunulan kişinin, teklifi yapan Cumhuriyet savcısı ve kolluk görevlisi tarafından kurum hakkında yeterince bilgilendirilmiş olması gerekmektedir. Yönetmeliğin 8/3. maddesinde de bu hususa yer verilmiş, ilgiliye uzlaşmanın mahiyeti hakkında bilgi verileceği hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, teklifi yapacak adli kolluk görevlisinin bu konuda yeterli seviyede bilgi ve deneyime sahip olması gerekmektedir. Bu itibarla, adli kolluk görevlilerinin gerek mensup oldukları kurumlar gerek mahallin Cumhuriyet savcıları tarafından gerekli eğitimlere tâbi tutulması zorunluluk arz etmektedir.

Adli kolluk görevlisi, uzlaşma teklifini, Yönetmelik ekinde yayımlanan Ek 1-a formunu ilgiye imzalatarak vermek suretiyle yapar. Ancak Yönetmeliğin 8/3. maddesinde de belirtildiği üzere, yalnızca teklif formunun ilgiye verilmesi yeterli olmayıp, formda yer alan bilgilerin de, tarafların yaşı, olgunluğu, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durumu gibi farklılıklar gözetilerek anlayabileceği şekilde açıklanması gerekmektedir.

Adli kolluk görevlileri uzlaşma teklifini ancak Cumhuriyet savcısının talimatı ile yapabilir. Cumhuriyet savcısının talimatı olmaksızın adli kolluk görevlisinin kendiliğinden uzlaşma teklifinde bulunması mümkün değildir.

Cumhuriyet savcısı, daha sonra yazılı olarak da tekrarlanmak üzere, acele hâllerde sözlü olarak adli kolluk görevlisine, taraflara uzlaşma teklifinde bulunması talimatı verebilir.

Uzlaşma teklifinde bulunmak üzere yapılacak çağrının telefon, telgraf, faks, e-posta gibi araçlardan yararlanmak suretiyle de yapılabileceğine dair Yönetmeliğin 8/4 maddesindeki düzenleme, adli kolluk görevlileri tarafından yapılacak uzlaşma teklifini açısından da geçerlidir. Bu itibarla adli kolluk görevlileri de, uzlaşma teklifinde bulunacakları kişiyi belirtilen araçlarla çağırabilirler. Ancak bu çağrı uzlaşma teklifi anlamına gelmez. Çağrı üzerine gelen kişiye Yönetmeliğin EK 1/a formu tebliğ edilerek uzlaşma teklifinde bulunulması gerekir.

CMK'nın 253/4. maddesinde yer alan uzlaşmanın açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla yapılabileceğine ilişkin hüküm, adli kolluk tarafından yapılacak uzlaşma tekliflerinde geçerli değildir. Başka bir deyişle, adli kolluk görevlisinin kişiye açıklamalı tebligat göndererek uzlaşma teklifinde bulunması ya da görev alanı dışındaki kişilerle ilgili olarak o yerdeki adli kolluk biriminden istinabe yoluyla uzlaşma teklifinde bulunmasını istemesi mümkün değildir.

Kanun, adli kolluğa uzlaşmada sınırlı bir yer vermektedir. Kolluk, ancak savcının talimatı üzerine sadece uzlaşma teklifinde bulunabilir. Uzlaşma teklifi de, soruşturmanın hemen başlangıcında genellikle yapılamaz. Çünkü, uzlaşma teklifinde bulunulabilmesi için, öncelikle delillerin toplanması gerekir. Toplanan deliller dava açılması için yeterli değilse, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verileceğinden, uzlaşma sürecini harekete geçirmeye gerek kalmayacaktır. Yeterli delil varsa ancak uzlaşma teklif edilebilir. Yeterli delil, genellikle soruşturmanın ilerleyen aşamalarında elde edilebilir. Bu durumda ise artık kolluğun değil Cumhuriyet savcısının uzlaşma teklif etmesi önerilir. Kolluğun uzlaşma teklif etme yetkisi bir zorunluluk değil, sadece bir imkândır, Cumhuriyet savcısı bu imkânı kullanmayabilir

V- Uzlaşma Teklifinde Karar Süresi

Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan sonra üç gün içinde kararını bildirmedeği takdirde teklifi reddetmiş sayılacaktır (CMK m. 253/4; Yönetmelik m. 10).

Ancak, uzlaşma teklifinin reddedilmesine veya reddedilmiş sayılmasına rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan etmeleri hâlinde, tarafların uzlaştıkları kabul edilecektir (CMK m. 253/16). Bu halde de Cumhuriyet savcısının, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygunluğunu takdir etme yetkisi vardır.

Uzlaşma teklifindeki üç günlük karar süresi, soruşturma ve uzlaştırma sürecinin sürüncemede kalmasını önlemeye yönelik bir düzenlemedir.

VI- Taraflara Ulaşılamamasının Hüküm ve Sonuçları

Çeşitli şekillerde taraflara ulaşamamış olması, uzlaşma yoluna gidilmeksizin soruşturmanın sonuçlandırılmasını gerektirmektedir (CMK m. 253/6; Yönetmelik m. 11).

Soruşturma sürecinde kollukta veya Cumhuriyet başsavcılığında beyan edilmiş ve soruşturma dosyasında bulunan adreste bulunamama hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin sonuçlandırma sonuçlandırılacaktır Cumhuriyet savcısının bu hâlde, uzlaşma teklifinde bulunulacak kişinin adresini araştırma yükümlülüğü yoktur. Buna göre soruşturma dosyasında adresi konusunda beyanda bulunan şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören adres değişikliği hâlinde bu durumu Cumhuriyet başsavcılığına bildirmelidir. Aksi hâlde, kendisine ulaşamaması nedeniyle uzlaştırma yoluna gidilmemesinin hukuka aykırı olduğu iddiasında bulunamayacaktır. Bu hâlde, soruşturma yapan Cumhuriyet savcısının adres araştırmasına yoluna gitmesinde de yasal bir engel yoktur.

Yurt dışında olma hâli, uzlaştırma yoluna gidilmemesi için yeterli görülmüştür. Yurt dışında bulunduğu adresin bilinmesi veya bilinmemesinin uzlaşma yoluna gidilmesi açısından önemi yoktur.

Uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturmanın sonuçlandırılabilmesi üçüncü hal, yukarıda sayılanlar dışında başka bir nedenle ilgililere ulaşamamış olmasıdır. Bu nedenlerden birisi, Yönetmelikte, adresin belirlenememesi olarak ifade edilmiştir.

VII- Uzlaştırmacı Atanması

Uzlaşmanın muhakeme şartı olması nedeniyle, soruşturma konusu suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşturacak delil bulunması, suçun uzlaşmaya tâbi suçlardan olduğunun tespiti ve örneğin geçerli bir şikâyetin varlığı gibi, diğer şartların gerçekleşmesi hâlinde Cumhuriyet savcısı, öncelikle uzlaşma usûlünü işletmek zorundadır. Zira CMK'nın 253/19. maddesinde; tarafların uzlaşma sonucunda anlaşmaları hâlinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verileceği öngörülmüştür. Keza edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde, CMK'nın 171 maddesindeki şartlar aranmaksızın şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verileceği öngörülmüştür. Bu nedenle soruşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olması hâlinde, Cumhuriyet savcısı önce uzlaşma usûlünü uygulamalı, uzlaşmanın başarılı veya başarısız olmasına göre değerlendirme yapılmalıdır.

Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarara görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi hâlinde, Cumhuriyet savcısı uzlaşmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk eğitimi görmüş kişiler arasından Uzlaştırmacı görevlendirilebilir (CMK m. 253/9).

Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacı olarak bir avukatın görevlendirilmesini barodan isteyebileceği gibi, hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından bir uzlaştırmacı da görevlendirebilir. Baronun kabul etmesi halinde, tarafların üzerinde anlaştığı bir avukat uzlaştırmacı olarak görevlendirilebilir. Hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı belirleneceği hallerde ise, Cumhuriyet savcısının, tarafların üzerinde anlaşmış kişiyi görevlendirmesi uygun olur.

Görevlendirilen uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir (CMK m. 253/11).

Cumhuriyet savcısı müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak uzlaştırmacıya talimat verebilecektir (CMK m. 253/14). Bu nedenle uzlaştırma işlemi, Cumhuriyet savcısının gözetiminde ve denetiminde sürdürülecektir.

Cumhuriyet savcısı uzlaşmayı ister kendisi yapsın isterse uzlaştırmacı tayin etsin, uzlaştırma sonucunda uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygunluğunu belirleyecektir (CMK m. 253/17). Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu takdir edecek ve buna göre soruşturmayı sonuçlandıracaktır.

Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse, edimin def'aten yerine getirilmesi hâlinde kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermek zorundadır (CMK m. 253/19).

Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde CMK'nın 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesi gerekmektedir.

Uzlaşma sonunda hazırlanacak ve Cumhuriyet savcısı tarafından onaylanacak uzlaşma metni, 2004 Sayılı İİK'nun 38. maddesine göre ilâm mahiyetini kazanacaktır. Bu nedenle, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığı ve edimin hukuka uygunluğunun tespiti, sadece soruşturmanın sonuçlandırılması açısından değil, uzlaşma raporunun hukuki sonuçları açısından da önemlidir.

Her ne kadar Kanun ve Yönetmelikte, Cumhuriyet savcılarının uzlaştırmacı olabileceği düzenlenmişse de, uygulamada Cumhuriyet savcılarının uzlaştırmacı olarak görev yapmalarının, onların tarafsızlıklarını yitirmelerine neden olabileceği kanaati vardır. Ayrıca, uluslararası mevzuatta da savcıların uzlaştırmacı olarak görev yapması kabul edilmemiştir. Bu nedenle, örneğin özür dilenmesi gibi, derhal sonuçlandırılacak haller dışında, belirli bir müzakere sürecinin gerekli olduğu durumlarda bir uzlaştırmacı görevlendirilmesi önerilir.

VIII- Tarafların Uzlaşarak Cumhuriyet Savcısına Başvurmaları

Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören, uzlaştıklarını gösteren belgeyle en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak, uzlaştıklarını beyan edebilirler (CMK m. 253/16). Ancak bu hâlde de Cumhuriyet savcısının, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayanıp dayandığı ve edimin hukuka uygun olup olmadığı hususunda değerlendirme ve takdir yetkisi vardır. Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayanmadığı veya edimin hukuka uygun olmadığı kanaatinde ise, tarafların uzlaştıkları konusundaki beyanlarına itibar etmeyecektir.

Uzlaşma teklifi kabul edildikten sonra uzlaştırma sürecinin başarısızlıkla sonuçlanması halinde de, taraflar, iddianame düzenleninceye kadarki aşamada, uzlaştıklarını gösteren belge ile Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler. Zira CMK m. 253/18'deki sınırlama tarafların kendi aralarındaki uzlaşmaya değil, Cumhuriyet savcısına ve kanunda öngörülen uzlaştırma sürecine ilişkindir.

Cumhuriyet savcısının iddianameyi düzenleyip yetkili ve görevli mahkemeye göndermesinden sonra, henüz iddianamenin kabulü kararı verilmemiş olsa dahi, tarafların uzlaştıkları beyanına itibar edilemeyecektir. Keza tarafların henüz iddianamenin kabulüne karar verilmesi açısından değerlendirme aşamasında ve henüz karar verilmeden önce mahkemeye başvurup uzlaştıklarını beyan etmesi hâlinde, bu husus iddianamenin iadesi nedeni de yapılamayacaktır. Çünkü Kanun, açık biçimde en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar tarafların uzlaştıklarını beyan edebileceklerini öngörmüştür.

B) Uzlaştırma Müzakereleri

I- Müzakerelere katılabilecek kişiler

Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, sanık, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Bu kişiler sınırlı sayılı olarak belirtilmişlerdir. Bu nedenle, müzakerelere tarafların üzerinde uzlaştıkları kişiler veya uzmanlar katılamaz.

II- Müzakere Yapılabilecek Yerler

Uzlaştırma müzakereleri;

- Kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla ayrılan yerlerinde,
- Tarafların kabul etmesi şartıyla uzlaştırmacının faaliyetlerini yürüttüğü büroda,
- Tarafların menfaatlerine uygun kendilerini huzurlu hissedecekleri güvenli bir ortamda veya taraflarca kabul edilen bu işe uygun başka yerlerde gerçekleştirilebilir. (Yönetmelik m.30)

Müzakerelerin mahkeme salonu veya Cumhuriyet savcısı odalarında yapılmamasında yarar vardır.

Adliye binalarında uzlaştırma müzakerelerinin yapılabilmesi amacıyla imkanlar ölçüsünde toplantı odaları tahsis edilebilecektir. Toplantı odaları düzenlenmesi, büro hizmetlerinin ve gerekirse güvenliğin sağlanması uzlaştırma toplantıları için tahsis, sıra ve saatleri Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yerine getirilecektir.

III- Müzakerelere Hazırlık

Uzlaştırmacı, savcılıktan gelen dosyayı özenli bir biçimde inceledikten sonra, tarafları olayların özelliğine göre aynı anda çağırıp çağırılmayacağı, nasıl bir yöntem izlemesi gerektiği konularında bir plân yapmalıdır.

Olayın özelliğine göre birden fazla uzlaştırmacıya görev verilebilir. Örneğin, çok kalabalık bir grup söz konusu olduğunda, birden fazla uzlaştırmacı görevlendirilebileceği gibi, taraflar farklı zamanlarda çağrılabilir. Uzlaştırmacıların sayısı, uyuşmazlığın niteliği göz önünde bulundurularak Cumhuriyet savcısınca tespit edilecektir. Mağdur ya da fail sayısının birden fazla olduğu karışık dosyalar bakımından, birden fazla uzlaştırmacı görevlendirilmesi mümkündür (Yönetmelik m.13).

1) Uzlaştırmacının Dosya Örneğini İncelemesi

Uzlaştırmacı,

- mağdurun zararının ne olduğunu, miktarını ve niteliğini tespit etmeli,
- mağdur ve failin belgelere yansıyan kişiliklerini değerlendirip seçeceği müzakere şekli, tekniği ve plânında bunu gözetmeli;
- mağdur ile fail arasındaki somut ihtilafın ne olduğunu, şiddetini, bu ihtilafın nedenlerini ve mağdurun veya mağdurun çevresinin bu ihtilaftan nasıl etkilenmiş olabileceğini, failin sorumlu tutulduğu eyleminin nedenlerini ve failin de bu ihtilaftan nasıl etkilendiğini

değerlendirmelidir.

Uzlaştırmacı, mağdur ve failin adreslerine uygun iletişim araçları ile ulaşıp müzakere zamanı, yeri, şekli ve tekniğini ve müzakere için gerekli yardımcı araçları belirlemelidir.

Dosyayı inceleyen uzlaştırmacı,

- dosyadan edindiği bilgilere ve tecrübeleri ile öngördüğü duruma göre müzakereye hazırlanmalı,
- olabildiğince ilk oturumu özel oturum olarak yapıp tarafların ortak oturuma yönelik isteğini ve hazırlığını görmeli,
- ortak oturumda yaşanabilecekleri değerlendirmeli,
- yaşanmış veya kurgusal benzer olaylardaki örnek alınabilecek insan davranışlarını gösteren yazılı veya görsel araçları, hatta yardımcı olabilecek tecrübesi bulunan kişileri dinlemelidir.

2) Uzlaştırmacı ve Tarafların Müzakereye Hazırlanması

a) Müzakere Öncesi Tarafların Aydınlatılması ve Müzakerelere Davet Edilmesi

Müzakere öncesi tarafların anlayabileceği yalınlıkta yazılmış haklarını, uzlaşmanın faydalarını, mahiyetini, sürecin nasıl işleyeceğini, hukuk-fizik ve ruh sağlığı açısından yardım alabileceği adresleri gösterir dokümanların taraflara verilip okumaları sağlanmalıdır (aydınlatılmış irade).

Ceza Muhakemesi Kanununda ve Uzlaşma Yönetmeliğinde, tarafların müzakerelere davet edilmesi usulüne ilişkin açık bir hüküm bulunmadığından, uzlaştırmacı telefon, telgraf, faks, e-posta, davetiye ve benzeri her türlü iletişim vasıtasını kullanarak tarafları uzlaştırma müzakerelerine davet edebilir.

Yapılacak davette,

- davet edilecek kişinin konumu,
- müzakere edilecek konu,
- yer,
- tarih,
- saat,
- başvurulacak kişi, ve
- suçlamanın konusu belirtilir.

Tarafların çok önemli olanlar dışındaki mazeretleri kabul edilmemeli, uzlaşma müessesesini engellemelerinin önüne geçilmelidir. Bu durum, uzlaştırmacı tarafından değerlendirilmelidir.

b) Tarafları Ortak Oturuma Hazırlama

Ortak oturuma hazırlık safhasında,

- mağdurun veya failin korkularını görüp, ortak oturuma isteklerinin sağlanması,
- ortak oturumda nasıl davranmaları gerektiği,
- neyle karşılaşabilecekleri gibi hususlarda tarafların aydınlatılması,
- gerekirse hukuki ve psikolojik yardım almalarının sağlanması,
- mağdura faille özellikle eylemine neden olabilecek sebepleri ile ilgili,
- faile eyleminin mağdurda yol açtığı zararlar ve varsa eyleminin öngöremediği neticeleri ile ilgili

bilgiler verilmelidir.

Uzlaştırıcı, kendisine bir örneği verilen soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgeleri inceledikten sonra şunları yapmalıdır:

- Uyuşmazlık konusunu net bir şekilde ortaya koyan özet hazırlamalıdır,
- Uyuşmazlığa neden olan etkenler ve şartların ne veya neler olduğunu tespit etmelidir,
- Uyuşmazlık konusunda neler yapabileceğine dair bir değerlendirme yapmalıdır,
- Soruşturmaya ilişkin süreç incelenmelidir (uyuşmazlığın hâline ilişkin çıkış noktalarını belirlemede ipuçları verecektir).

Tarafların müzakereye hazırlanması için iki temel görev vardır. Hangisi ile öncelikli olarak görüşülmesi gerektiğine ilişkin bir kayıtlama sözkonusu değildir.

Uzlaştırıcı, durumun gereklerine göre öncelik takdirini yapmalıdır. Uzlaştırmaya başvurmadan önce tarafların bilgilendirilmesi, uzlaştırmaya yönlendirilmeleri ve uzlaştırma müzakerelerine samimiyete katılmalarına katkıda bulunur.

IV- Müzakere Süreci ve Yöntemleri

- Uzlaştırma müzakereleri, Yönetmeliğin 18. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, taraflarla birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilecek toplantılarla yürütülebilecektir.
- Uzlaştırıcı, müzakere görüşmelerini hangi yöntemle yapacağını belirlemek amacıyla, önce tarafların görüşlerini almalı ve ona göre hareket etmelidir. İşlenen suçun yarattığı gerilim nedeniyle, tarafların bir araya gelmeleri hâlinde arzu edilen müzakere ortamının oluşturulamayacağı hususunda bir kanaat mevcut ise, uzlaştırmacının müzakereye her bir tarafla tek tek görüşerek başlaması yararlı olur. Müzakerelerin tek taraflı görüşmelerle sürdürülmesi bir metot olmakla birlikte, görüşmelerin olumlu seyretmesi durumunda müşterek toplantı metoduna geçilmesi sağlanmalıdır.
- Uzlaşma bakımından en uygun yöntem, müzakerelerin tarafların huzurunda müştereken yürütülmesidir.
- Uzlaştırıcı, görüşmeleri tarafsızlığını koruyarak sürdürmelidir. Tarafsızlığın gereği olarak, belirli bir çözüm yolunu empoze etmeye çalışmamalı, yalnızca taraflarca ortaya konulan çözüm önerilerinin alternatifleri üzerinde bilgi vererek, kararı onlara bırakmalıdır. Uzlaşmayla ortaya çıkacak kararın tümüyle tarafların özgür iradelerinin ürünü olması şarttır. Bu bakımdan, uzlaştırmacının ne olursa olsun uzlaşma sağlanması için bir tarafı eksik ya da yanlış bilgiyle yanıltması görevine aykırı olur ve uzlaşmanın geçerliliği de gölgelenir. İlk veya devam eden müzakerelerde anlaşma sağlanamamış ise, uzlaştırmacının not tutarak görüşmenin ana hatlarını kaydetmesi yerinde olur; ancak bu notta, tarafların suçun işlenişine ilgili ikrar veya açıklamalarına yer verilmemelidir. Uzlaştırıcı ayrıca, sonraki görüşme gününü de bildirip, bu görüşmede tarafların hangi konular üzerinde hazırlık yapmaları gerektiğini de söyleyebilir. Sonraki görüşmeler için uzlaştırmacının da hazırlık yapması, bir önceki görüşmeyi değerlendirerek uzlaşmayı sağlayıcı üslup belirlemesi, çatışma noktalarını öğrenip bunları giderici çözüm önerilerinde bulunması yararlı olacaktır.

- Toplantı, uzlaştırmacının kendisi ve görevini tanıtmayı, gündemi belirlemesi ve gerekli olabilecek müzakere kurallarını açıklamasıyla başlar. Toplantının ilk bölümünde, olaylar anlatılır ve suça ilişkin düşünceler paylaşılır. Bu bölümde mağdura, fail hakkındaki düşüncelerini doğrudan açıklama fırsatı verilir ve mağdurun, suçla ilgili olarak zihnindeki sorularına cevap aranır. Böylece mağdur, bir ölçüde de olsa faile ilişkin korkularından kurtularak, faili son kez görmenin rahatlığını hisseder. Toplantının ikinci aşamasında, mağdurun suç nedeniyle uğradığı zarar ve bu zararın taraflarca kabul edilebilecek giderim şekilleri üzerinde müzakere edilir. Giderim şekli, miktarı ve ödeme planı, mağdur ve fail tarafından özgür iradeyle kararlaştırılmalı, bu konuda taraflara baskı yapılmamalıdır. Taraflar, giderim şekli ve miktarı üzerinde anlaşmaya varamazsa, dosya havale merciine geri gönderilir.
- Uzlaştırmacı, taraflarla yapacağı özel toplantılarda, tarafların kişisel soruları ve ihtiyaçları üzerinde yoğunlaşır. Uzlaştırmacı, mağdurun yaşadığı olayları dikkatle dinler. Müzakerelerde güven ve sempati ortamının oluşturulması büyük önem taşır. Uzlaştırmacı, mağdur kadar faile de saygı göstermelidir. Taraflardan bilgi almak ve onlara yardımcı olmak için belirli sorular sorulmalı, görüşmeler ilerlediğinde, tarafların verdikleri bilgiler birbirlerine aktarılmalıdır. Uzlaştırmacı, tarafların düşüncelerini, beklentilerini ve sorularını, gerekirse yeniden formüle ederek birbirlerine iletilmelidir.
- Müzakerelerde şu hususlar üzerinde durulmalıdır:
 - 1) Olayların gelişimi ve içeriği,
 - 2) Olayların geçmişi,
 - 3) Suç teşkil eden fiilin taraflar üzerindeki etki ve sonuçları,
 - 4) Suça karışan kişilerin kişisel, aile ve sosyal durumları,
 - 5) Mağdurun uğradığı maddî ve manevî zarar,
 - 6) Tarafların birbirleri hakkındaki düşünceleri,
 - 7) Giderim veya tazminat şekli.
- Uzlaşma müzakerelerinin hangi biçimde yürütüleceği ve toplantı sayısı konusunda, Yönetmelikte sınırlı da olsa bir düzenleme bulunmaktadır. Yönetmeliğin 18. maddesinde, uzlaşma sağlanabilmesi için birden fazla müzakere yapılabileceğine, taraflarla birlikte veya ayrı ayrı toplantılar gerçekleştirilebileceğine ve müzakerelerde görüntülü ve sesli iletişim tekniklerinin kullanılabilmesine yer verilmiştir. Bu durumda uzlaştırmacı esnek davranma yetkisine sahiptir.
- Uzlaştırmacı, tarafların uzlaşma görüşmelerinde yeterli ve eşit fırsata sahip olmalarını sağlamalıdır. Taraflar sırayla dinlenmeli, kendi bakış açılarıyla olayı anlatıp değerlendirmelerine fırsat tanınmalıdır. Bunu yaparken sözlerinin kesilmemesi gerekir.
- Bu aşamadan sonra uzlaştırmacı, toplanan ve taraflarca sağlanan bilgilerle seçenekleri belirlemeye çalışmalıdır. Uzlaştırmacı çözüm dayatmamalı, tarafların tekliflerini somutlaştırarak gereken iletişimi sağlamalıdır. Uzlaştırmacı, uzlaşmaya gidilmesi ve gidilmemesinin sonuçlarını taraflara anlatmalıdır. Uzlaştırmacının uzlaşma görüşmeleri sırasındaki konumu, belirleyici olmaktan çok, tavsiye edicidir.

V- Müzakere Taktikleri

Uzlaştırmacı tarafından kullanılacak müzakere taktikleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Kendine güveni ifade edecek şekilde davranma: pasif veya saldırgan olmama
2. Vücut dilini etkin kullanma.
3. Görüşmeler tatsız bir mecraza saptığında konuyu değiştirebilme.
4. Devam eden uzlaştırma müzakerelerine başarılı bir şekilde yerinde ve zamanında son verme.

5. Müzakerelerde sohbet ortamı yaratırken insiyatifi de elinde bulundurma.
6. Tarafların farklı beklentiler içine girmesini önleme.
7. Müzakerenin gerektirdiği ciddiyete yakışan anlaşılır bir dil kullanma.
8. Tarafların söylediklerini dikkatle dinleme.
9. Kendisine ve müzakere sürecine yönelik itirazları göğüsleyebilme ve yerinde yanıt vererek süreçle ilgili soru işaretlerini giderme.
10. Taraflar üzerinde baskı kuruyor hissi uyandırmadan ve yansız kalarak ikna etme.
11. İstenilen sonucu elde etmek için yerinde ve zamanında gerekli tüm soruları sorma.
12. Tarafların birbirini ikna etmek yerine uzlaştırmacıyı ikna etme tutumunu önleme.
13. Müzakere sürecinde nüksedebilecek tansiyonu en aza indirme.
14. Gerektiği yerde müzakere ortamına uygun esprilerle tarafları ve ortamı rahatlatma

VI- Cumhuriyet Savcısının Uzlaştırma Müzakerelerindeki Rolü

Uzlaşma müzakereleri esnasında önceden bilinmeyen bazı hususlar ortaya çıkabilir. Bu gibi nedenlerle, özellikle uzlaştırmacının Cumhuriyet savcısıyla iletişim içinde olması ve bu gibi konularda onu bilgilendirmesi gerekebilir. Böyle hallerde Cumhuriyet savcısı da, uzlaşmaya devam edilemeyeceği konusunda yeni bir karar vermek durumunda kalabilir. Nitekim Yönetmeliğin 18/2 maddesinde de, Cumhuriyet savcısı ile uzlaştırmacı arasında, izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak iletişim kurulması ve Cumhuriyet savcısının, uzlaştırmacıya uzlaşma müzakerelerinin kanuna uygun yürütülmesi amacıyla talimat vermesi öngörülmüştür.

VII- Müzakerelerin Gizliliği Kuralı ve Delil Yasağı

- Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Cumhuriyet savcısı da, görevlendirilen uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatmalıdır. Uzlaştırmacı bu müzakereler bağlamında öğrendiği bilgiler bakımından sır saklama yükümlülüğü altındadır. Örneğin uzlaştırma müzakerelerine, medya organları ile birlikte gelinemez. Müzakerelerin devamı sürecinde mağdur, fail ve katılmaya hakkı olanlar bu süreçteki bilgileri açıklayamazlar.
- Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz; müzakerelere katılanlar bu bilgilere ilişkin olarak tanıklık yapmak zorunda bırakılamaz (CMK m. 253/20; Yönetmelik m. 19). Burada kastedilen, soruşturma dosyasında yer almayan, ilk defa uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalardır. Dosyada yer alan bilgilerin uzlaşma müzakereleri sırasında tekrar edilmiş olması, bu bilgilerin delil olarak kullanılmasına engel değildir. Aynı durum, daha önce mevcut olan belge veya olgular bakımından da geçerlidir. Daha önce mevcut olan bir belge veya olgunun uzlaştırma müzakereleri sırasında ileri sürülmüş olması, bunların delil olarak kullanılmasına engel teşkil etmez.
- Müzakereler sırasında yapılan açıklamalar, lehe veya aleyhe olacak şekilde, mevcut soruşturma ve kovuşturmada delil olarak kullanılamayacağı gibi, başka bir ceza veya disiplin muhakemesinde, hukuk davasında, idari bir davada veya başka herhangi bir uyuşmazlıkta da delil olarak kullanılamayacaktır. Böylece, özellikle, uzlaşma hususunda bu nedenle çekingen davranan şüpheliler bakımından önemli bir güvence sağlanmış olmaktadır.
- Müzakerelere katılanlar elde ettikleri bilgilere ilişkin tanıklık yapmaya zorlanamazlar.

- Beyan dışında kalan deliller bakımından bir delil yasağını kanun kabul etmemektedir. İster soruşturma dosyasında mevcut olsun isterse ilk defa uzlaştırma müzakereleri sırasında sunulmuş olsun, kişilerin açıklamaları dışındaki bütün deliller muhakemede değerlendirilebilecektir.
- Uzlaştırma müzakereleri sırasında şüphelinin başka bir suç işlediği ortaya çıkarsa, Cumhuriyet savcısına haber verilmeli ve verilen talimata göre hareket edilmelidir.

VIII- Uzlaştırma Süresi

Uzlaştırıcı olarak atananların uzlaşmayı sonuçlandırması bakımından, Kanunda bir süre öngörülmüştür (CMK m. 253/12). Uzlaştırıcı, soruşturma dosyasındaki belgelerin örneğinin kendisine verilmesinden itibaren 30 gün içerisinde uzlaşmayı sonuçlandırmalıdır. Bu süre yetmemişse uzlaştırıcı, Cumhuriyet savcısından ek süre istemelidir. Cumhuriyet savcısı bu süreyi en çok 20 gün daha uzatabilir. Kanun ve Yönetmelikteki bu süre kesin olup, bu sürenin aşılması hâlinde uzlaşmanın başarısızlıkla sonuçlandığını kabul etmek gerekir. Ancak böyle bir durumda, taraflar, uzlaştıklarını gösteren bir belge ile Cumhuriyet savcısına iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar başvurabilirler.

IX- Müzakerelerin Sonuçlandırılması

1) Uzlaştırıcının Raporunu Sunması

- Uzlaştırma müzakereleri sonucunda, uzlaştırıcı tarafından tanzim edilen belgeye “Uzlaşma Raporu”; bu rapor üzerine Cumhuriyet savcısı tarafından tanzim edilen belgeye ise “Uzlaşma Tutanağı” denir.
- Görevlendirilen uzlaştırıcı, uzlaştırma işlemlerinin sonuçlanmasından sonra, uzlaştırma müzakereleri kapsamında yapmış olduğu faaliyetleri içeren taraf sayısından bir fazla olarak hazırladığı raporu, Cumhuriyet savcısına vermekle yükümlüdür.
- Söz konusu rapora, uzlaştırıcıya verilen belge örnekleri ve varsa yapmış olduğu masrafları gösteren belge veya gider pusulası veya rayice uygun yazılı beyan ile serbest meslek makbuzunun eklenmesi gerekir.
- Uzlaşma raporunun Cumhuriyet savcılığına sunulması için belirli bir süre öngörülmemiştir. Raporun geciktirilmeksizin Cumhuriyet savcılığına sunulması şarttır. Uzlaşma müzakerelerine katılan taraflar arasında uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde, tarafların ne suretle uzlaştıkları, ayrıntılı bir şekilde raporda belirtilmeli ve uzlaşma müzakerelerine katılan tarafların imzalarını da içermelidir. Raporda sadece hukuki sorumluluğa ilişkin beyanlara yer verilir; tarafların müzakereler sırasında yaptıkları açıklamalara yer verilemez. Bu şekilde bir açıklama yapılması hâlinde, Cumhuriyet savcısı, belirtilen bu açıklamaların rapordan çıkarılmasını uzlaştırıcıdan talep edebilir.
- Uzlaşma raporunun yukarıda belirtilen şekil şartlarını taşıyamaması hâlinde, Cumhuriyet savcısı şekli eksiklikleri gidermek üzere raporu uzlaştırıcıya iade etmelidir.
- Uzlaştırıcı tarafından tanzim edilen uzlaşma raporunda şu hususların bulunması şarttır:
 - 1) Uzlaştırıcı olarak atanan kişinin adı soyadı, adresi ve atanan kişi avukat ise bağlı olduğu Baro ve sicili,
 - 2) Raporun düzenlendiği yer ve tarih,
 - 3) Tarafların varsa kanuni temsilcilerinin kimlik ve ikametgâh adresleri,
 - 4) Mağdurun fiilden dolayı meydana gelen maddi ve manevi zararının tümünün veya büyük kısmının ödendiği ve giderildiği kaydı,

- 5) Zararın fail tarafından giderim şekli,
 - 6) Uzlaştırma giderleri,
 - 7) Failin ve mağdurun özgür iradeleriyle uzlaştıkları kaydı,
 - 8) Uzlaşma müzakerelerine katılan tarafların ve uzlaştırmacının imzaları.
- Uzlaşma raporunda yer alan bu hususlar, infazda tereddüt uyandırmayacak şekilde somut, açık ve anlaşılır olmalıdır.
 - Uzlaştırmanın bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından yapılması hâlinde ise, söz konusu rapor Cumhuriyet savcısınca tanzim edilir. Raporun uygun kısımları doldurulur, mühür ve imza altına alınması ile uzlaşma tutanağı (anlaşma metni) haline dönüştürülür.
 - Uzlaşma tutanağında, uzlaşma raporunun taşınması zorunlu unsurlara ek olarak Cumhuriyet savcısı ve zabıt kâtabinin imzaları ile savcılık mührü yer almalıdır.
 - Taraflar arasında uzlaşma sağlanması hâlinde, tanzim edilen uzlaşma tutanağında belirtilen edimin yerine getirilmemesi hâlinde uzlaşma raporu ve uzlaşma belgesi, İcra ve İflas Kanunu'nun 38. maddesinde yazılı ilâm mahiyetini haiz belgelerden sayılır (CMK m. 253/19).

2) Uzlaşmanın Cumhuriyet Savcısı Tarafından Tespiti

- Uzlaşma olumlu sonuçlandığında, uzlaştırmanın gerçekleştiğine ilişkin olarak uzlaştırmacı tarafından sunulan rapor veya tarafların kendi aralarında yaptıkları uzlaşmaya dair düzenledikleri belge Cumhuriyet savcısına sunulur. Rapor veya belgede, uzlaşmanın ne tür bir edim üzerinde sağlandığının ve edimin ifasının hangi zamanda ne şekilde yerine getirileceği gibi hususların açıkça düzenlenmesi ve taraflarca imzalanmış olması gerekir.
- Cumhuriyet savcısı, kendisine sunulan rapor veya belgeyi üç noktada incelemelidir. İlk olarak, uzlaşmanın belirli bir edim üzerinde olup olmadığı, ifa yer ve zamanı ile usulünün bir uyuşmazlığa yer vermeyecek biçimde gösterilmiş olup olmadığını denetlemelidir. Açık olmayan veya icrada güçlük ve şüphe doğuracak ifadeler konusunda tarafları uyararak düzeltilmesini sağlamalıdır.
- İkinci olarak Cumhuriyet savcısı, üzerinde uzlaşmaya varılan edimin hukuka uygun olup olmadığını denetlemelidir. Hukuka ve ahlaka aykırı bir edim üzerinde uzlaşma sağlanmış ise bunu kabul etmemeli, gerekirse taraflara süre vererek hukuka uygun bir anlaşmaya varmalarını sağlamalıdır.
- Cumhuriyet savcısı son olarak, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerinin ürünü olup olmadığını denetlemelidir. Bunun için uzlaşma raporunu aldıktan sonra tarafları çağırıp sorması gerekli değildir. Ancak, soruşturma konusu eylem ve uzlaşma sağlanan edim arasında aşırı ölçüsüzlüğün bulunması ve tarafların sosyal ve ekonomik durumları gibi bilgilerden yola çıkarak şüphelendiği bir şey olursa, durumu araştırmalıdır.
- Yaptığı inceleme sonunda edimin hukuka uygun olduğunu ve uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığını tespit eden Cumhuriyet savcısı, rapor veya belgeyi mühür ve imza altına alarak onaylar ve soruşturma dosyasında muhafaza eder (CMK m. 253/17; Yönetmelik m. 21, 22).
- Uzlaşmanın Cumhuriyet savcısı tarafından ne şekilde saptanacağıyla ilgili açık bir hüküm bulunmamaktadır. Buna karşın bu belirlemenin, uzlaşma raporunun sunulmasından sonra Cumhuriyet savcısınca "uzlaşmanın usûl ve yasaya uygun olduğunun belirlendiği" biçimdeki bir açıklamanın yazılarak imzalanması şeklinde yapılması mümkündür.

C) Edim

- Edimin konusu belli ya da belirlenebilir olmalıdır. Hukuka, ahlaka ve uzlaşmanın amacına aykırı olmamalı, nesnel olarak da yerine getirilmesi imkânsız olmamalıdır.
- Mağdurun zararının giderilmesi en önemli edim türü olup, zarar miktarı, tazminat hukukunun prensipleri dikkate alınarak ve orantılılık ilkesi göz önünde tutularak taraflarca tespit edilir. Dosyadaki bilgi ve belgeler dikkate alınmasına rağmen zararın belirlenmesi özel teknik bilgi gerektiriyorsa ve bu nedenle taraflar zararın miktarı üzerinde anlaşamıyorsa, bu durumda taraflar bir bilirkişi üzerinde uzlaşabilirler, bu bilirkişinin sunacağı rapora göre miktar belirlenebilir. Bilirkişi giderini taraflar karşılar.
- Tazmin için ödenen maddi karşılık bir defada ödenebileceği gibi taksitler hâlinde de ifa edilebilir.
- Mağdura verilen zarar, fail tarafından aynen ifa şeklinde de yerine getirilebilir. Örneğin şüpheli kaportacı olarak meslek ifa ediyorsa, basit yaralamalı bir trafik kazasında meydana gelen araç hasarını kendisinin bizzat yapması istenebilir.
- Failin kabul etmesi durumunda, kamu yararına çalışan bir örgütte veya kuruluştaki çalışması şeklindeki bir edim kabul edilebilir. Bir kamu kurumu veya kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluş ile yardıma muhtaç kişi ya da kişilere bağış yapılması şeklinde bir edim de belirlenebilir (Yönetmelik m. 20/1-c). Bunun yanı sıra, özür dilemek gibi davranışlar da bir edim olarak kabul edilebilir.
- Uzlaştırma sonunda failin edimini bir defada yerine getirmesi durumunda hakkında “kovuşturmaya yer olmadığı” verilir (CMK m.172). Failin edimini taksitler hâlinde yerine getirmesi, edimin yerine getirilmesinin ileri bir tarihe bırakılması veya süreklilik arz etmesi durumunda ise CMK'nın 171/3 maddesindeki koşullar aranmadan “kamu davasının açılmasının ertelenmesine” karar verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez (CMK m. 253/19).
- Fail, uzlaştırmaya rağmen edimini ifadan kaçınırsa, uzlaştırma raporu, İİK'nun 38. maddesinde sayılı ilâm hükmünde belgelerden sayılır. Uzlaşma ile aynı zamanda mağdurun veya suçtan zarar görenin maddi ve manevi zararlarının karşılanması amaçlandığından, uzlaşmanın sağlanması hâlinde, artık, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmayacak, açılmış bir dava varsa bundan feragat edilmiş sayılacaktır. Ayrıca, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra uzlaştırmadan gereklerini yerine getirmeyen şüpheli hakkında hemen kamu davası açılması zorunludur.
- Edimin bir kısmı yerine getirildikten sonra, çeşitli nedenlerle edimin yerine getirilmesinin aksaması ve bu nedenlerin mücbir neden olmaması hâlinde, şüpheli hakkında kamu davası açılmalıdır. Kamu davasının açılması hâlinde şüpheli tarafından o güne kadar ödenmiş olan miktar, “yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması” sebebiyle beraat kararı verildiği takdirde (CMK m. 223/2-b), sebepsiz zenginleşmeye dayanarak mağdurdan tahsil edilebilir; yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması sebebiyle beraat kararı dışında herhangi bir karar verilmesi halinde ise, ödenen tazminat, mağdurun veya suçtan zarar görenin maddî ve manevî zararlarına karşılık olarak yapıldığından, tazminatın istirdatı talep edilemez.

- Uzlaşma gerçekleşip, Cumhuriyet Savcısı tarafından onaylanmak suretiyle kesinleştikten sonra, mağdurun uzlaşma konusu edimin yerine getirilmesini kabul etmemesi ve dolayısıyla uzlaşmadan vazgeçmesi mümkün değildir. Uzlaşma onaylanıp kesinleştikten sonra, mağdurun vazgeçme hakkı bulunmamaktadır. Bu nedenle, mağdurun uzlaşma konusu edimin yerine getirilmesini kabul etmemesi hâlinde dahi, şüphelinin kendisine yüklenen edimi, uzlaşma raporunda belirtildiği şekilde yerine getirmesi ile sorumluluktan kurtulacağı kabulü gerekir. Ancak; nakdi bir ödemenin bizzat mağdura yapılması şeklinde bir edim konusu var ise, şüphelinin soruşturma makamından ödeme yeri tayini isteyebilmeli ve belirlenen bu yere yapılan ödeme geçerli kabul edilmelidir. Dolayısıyla bu şekilde yapılmış bir ödeme var ise; uzlaşma yapılmış ve edim yerine getirilmiş sayılacağından, “kovuşturmaya yer olmadığı” kararı verilmelidir.
- Uzlaşmanın olumlu ya da olumsuz sonuçlanması ile, ilk uzlaşma teklifi ile durmuş olan zamaşımı kaldığı yerden devam eder.

D) Soruşturma Evresinde Uzlaşma Üzerine Verilecek Kararlar

I- Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı

Uzlaştırma sonucunda uzlaşma sağlanması ve şüphelinin edimini defaten yerine getirmesi hâlinde, hakkında “kovuşturmaya yer olmadığı” kararı verilir (Yönetmelik m. 23,1). Defaten yerine getirme dışındaki edimin ifası hallerinde verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı, edimin bütünüyle ifa edilmesi üzerine kaldırılarak, kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermek gerekecektir. Bu durumda da kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı, edimin ifasının garantisi amacıyla verildiğinden, ifa süresince şüpheli 171. maddedeki yükümlülükler tabi olmayacaktır (CMK m. 231/10).

II- Kamu Davasının Açılmasının Erteleme Kararı

Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde, şüpheli hakkında “kamu davasının açılmasının ertelenmesi” kararı verilir (Yönetmelik m. 23,2). Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı ve koşulları, CMK’nın 171. maddesinde düzenlenmiştir. Fakat uzlaşma nedeniyle bu kararın verilmesi için, 171. maddedeki şartların aranması gerekmemektedir. Erteleme süresince zamaşımı işlemez (Yönetmelik m. 23,3).

Uzlaştırma sonunda mağdurun, suçtan ortaya çıkan maddî veya manevî zararının kısmen veya tamamen giderilmesi şartıyla bir anlaşmaya varılmış ve bu doğrultuda bir edimin yerine getirilmesi taahhüt edilmiş olabilir. Edimin defaten yerine getirilmesi dışındaki edimin ifası hallerinde verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı, edimin bütünüyle ifa edilmesi üzerine kaldırılarak, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir (Yönetmelik m. 23,4). Bu durumda kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı, edimin ifasını güvence altına almak amacıyla verildiğinden, ifa süresince şüpheli, CMK m. 171’deki yükümlülükler tabi olmayacaktır.

III- Edimin İfa Edilmemesi Nedeniyle Kamu Davası Açılmak Üzere İddianame Düzenlenmesi

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, 171. maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılmak üzere şüpheli hakkında iddianame düzenlenir. Bunun için, uzlaştırma sürecinde de delil toplanmaya devam edilmesi gerekir.

E) Uzlaşmanın Başarısızlıkla Sonuçlanması

Uzlaştırma müzakerelerinin başarısızlıkla sonuçlanması hâlinde Cumhuriyet savcısı soruşturmaya devam ederek kamu davası açar.

Uzlaştırma girişiminin olumsuz sonuçlanması durumunda tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez (CMK m.253/18). Diğer bir deyişle, kovuşturma aşamasında uzlaşma yapılamaz.

F) Edimin İfa Edilmemesinin Özel Hukuka İlişkin Sonucu

CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrası uyarınca; yerine getirilmeyen edim bakımından uzlaşma raporu veya belgesi ilâm niteliğinde belge sayılır. Edim alacaklısı, rapor veya belgeyi ilâmlı icra yoluyla takip ederek edim borçlusunu veya borçlularından tahsil edebilir.

Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, kovuşturma konusu suç nedeniyle hukuk mahkemesinde tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır (CMK m. 253/19; Yönetmelik m. 23,7).

Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da hukuk davasında, leh veya aleyhe olacak şekilde delil olarak kullanılamaz (CMK m. 253/20).

G) Zamanaşımı

- Uzlaşmada zamanaşımı iki şekilde gündeme gelmektedir. İlki, uzlaşma gerçekleşmeden önceki aşamada zamanaşımının durmasıdır. Bu da uzlaşmanın başarı ile sonuçlanıp sonuçlanmamasına göre farklılık arz etmektedir. Başarısızlıkla sonuçlanan bir uzlaşma süreci bakımından zamanaşımının durması, taraflardan birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten başlayıp, uzlaşma girişiminin sonuçsuz kaldığı tarihe kadar söz konusu olmaktadır. Olumlu sonuçlanan uzlaşma sürecinde ise, ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten uzlaşma raporunun savcıya sunulduğu tarihe kadar zamanaşımı durur.
- Uzlaşma konusu suç aynı zamanda dava süresine tabi ise, yukarıda belirtilen zaman dilimlerinde dava süresi de işlemeyecektir (CMK m. 253/21).
- Zamanaşımının söz konusu olduğu ikinci hal ise, edim aşamasında gündeme gelmektedir. Başarı ile sonuçlanan uzlaşmada edimin yerine getirilmesinin ileri bir tarihe bırakılması, taksitli bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilecek ve bu karar devam ettiği sürece zamanaşımı işlemeyecek, duracaktır (CMK m. 253/19).
- Her iki durumda da söz konusu olan zamanaşımı, dava zamanaşımıdır.

8. KOVUŞTURMA EVRESİNDE UZLAŞMA USÛLÜ

A) Kovuşturma Evresinde Uzlaştırmaya Başvurulabilecek Haller

I- Suçun Uzlaşmaya Tâbi Olduğunun Kovuşturma Aşamasında Anlaşılması

1) Suçun Niteliğinin Değişmesi

Cumhuriyet savcısı soruşturulan suçun niteliğini tayin ve takdir ederken, fiilin uzlaşmaya tâbi olmadığı görüşünde ise kamu davası açmak üzere iddianame düzenleyecektir. Bu takdirde, fiilin nitelendirilmesinden dolayı iddianamenin iade edilemeyeceği kuralı nedeniyle, mahkemenin iddianameyi kabul etmesi ve uzlaşma hükümlerini kendisinin uygulaması gerekmektedir. Örneğin fiilin TCK'nın 106. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesindeki tehdit suçunu oluşturduğu kanısıyla iddianame düzenlenmiş ve bu şekilde kamu davası açılmış iken, mahkemenin yargılama sırasında fiilin, aynı fıkranın 2. cümlesindeki şikâyete tabi sair kötülük tehdidi niteliğinde bulunduğu kanaatine ulaşması mümkündür. Mahkeme bu halde kanaatini bir ara kararı ile belirleyerek taraflara uzlaşma teklifinde bulunmalı ve kabul edilmesi durumunda 253. maddedeki yönetime göre uzlaşma hükümlerini uygulamalıdır.

2) Suçun Uzlaşmaya Tâbi Olduğunun İlk Kez Kovuşturma Evresinde Anlaşılması

- Kural olarak uzlaştırmamanın soruşturma evresinde yapılması gerektiğinden, Cumhuriyet savcısının uzlaştırmaya girişiminde bulunup, olumlu ya da olumsuz olarak sonuçlandırmadan iddianame düzenlememesi gerekir. Bu girişim yapılmadan dava açılmak üzere iddianame düzenlemesi ancak, Cumhuriyet savcısının suçun uzlaşmaya tâbi olmadığı kanısında olması durumunda söz konusu olabilir.
- Bundan başka, Cumhuriyet savcısı fiili uzlaşmaya tâbi bir suç olarak nitelemesine karşın, unutmaya veya yanlış sonuca uzlaşmaya başvurmadan dava açmış ve hâkim de suçun uzlaşmaya tabi olduğunu gözetmeden iddianameyi kabul etmiş olabilir. Böyle bir halde artık sonradan iddianamenin iade edilmesi mümkün bulunmadığından, uzlaşmaya hâkimin başvurması gerekecektir.

II- Davanın İddianame Düzenlenmeksizin Açılması Nedeniyle Daha Önce Uzlaşma Hükümlerinin Uygulanamamış Bulunması

Bir kısım suçlarla ilgili özel hüküm bulunması ya da failin sıfatı nedeniyle özel soruşturma usulünün geçerli olması dolayısıyla, Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturma yapılmaksızın kamu davasının açılması söz konusu olabilir. Örneğin, 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanunun 7. maddesi gereği kolluğun düzenlediği tutanağın mahkemeye verilmesiyle ya da 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 53/c maddesinde belirtilen özel soruşturma usulü dolayısıyla soruşturmanın idare tarafından görevlendirilen soruşturmacı tarafından yapılarak davanın açılması hâlinde, Cumhuriyet savcısı tarafından yürütülen bir soruşturma evresi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, CMK'nın 253. maddesinde Cumhuriyet savcısına verilen uzlaştırmayla ilgili yetkilerin bu evrede kullanılması mümkün olmamakta, ancak dava açıldıktan sonra mahkemenin uzlaştırmaya hükümlerini uygulaması gerekmektedir.

III- Dava Açıldıktan Sonra Kanun Değişikliği Nedeniyle Suçun Uzlaşma Kapsamına Girmesi

Ceza davasının açılmasından sonra suçun bir kanun değişikliği sonucunda uzlaşmaya tâbi kılınması durumunda da, uzlaşma hükümlerinin uygulanması gerekecektir (Yönetmelik m. 25/1-ç). Aslında Yönetmelikte böyle bir düzenleme yer almasa da, aynı sonuca varmak gerekirdi. Çünkü bir ceza muhakemesi kurumu olan uzlaşmaya ilişkin kanun değişikliği, mahkemenin dosya üzerinde tasarrufta bulunma imkânı devam ettiği sürede derhal uygulanabilecektir.

B) Kovuşturma Evresinde Uzlaştırma Usûlü**I- Uzlaştırmanın Hâkim Tarafından Yapılması**

- Kamu davasının açılması üzerine suçun uzlaşmaya tâbi bulunduğu anlaşılması ve yukarıda açıklanan nedenlerden birinin varlığı hâlinde, mahkeme tarafından uzlaştırma girişimi başlatılmalıdır. Uzlaştırma girişimi ve usûlü hakkında, CMK'nın 253. maddesindeki hükümler geçerlidir. 253. maddede Cumhuriyet savcısının yapması gereken işlemler, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından yerine getirilecektir. Soruşturma evresindeki uzlaştırma usûlüyle ilgili olarak yukarıda yapılan açıklamalar kural olarak kovuşturma evresi için de geçerlidir.
- Uzlaşmaya tâbi bir suçla ilgili olarak kamu dava açılması üzerine, mahkeme öncelikle 191. maddeye uygun olarak iddianamenin kabulü kararını okuyup, sanığın kimliğini tespit etmeli ve iddianameyi okuyarak sanığın haklarını açıkladıktan sonra sorgusunu yapmalıdır. Bu şekilde hâkim, suç vasfını tayin için sorguyu da yapmış olacaktır.
- Uzlaşma girişimi anlamında mahkemenin ilk olarak yapması gereken şey, taraflara uzlaşma teklifinde bulunmaktır. Uzlaşma teklifiyle ilgili olarak 253. maddedeki hükümler geçerli olduğundan, kitapta daha önce yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.
- Uzlaşma teklifinde bulunulurken hâkim, taraflara uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin sonuçları konusunda bilgi vermelidir. Ancak uzlaşmayı reddetmenin hukuki sonuçlarının açıklanmasından maksat, davanın somut sonucu hakkındaki kanaatin açıklanmasını değil (bu ihsası rey olur), tarafların lehine veya aleyhine sonuçlanması durumunda ortaya çıkabilecek hukuki neticeler konusunda bilgilendirilmesidir. Bilgilendirmenin yapıldığı hususunun tutanağa da kaydedilmesi gereklidir.
- Uzlaşma teklifinin tebligat yoluyla yapılması durumunda, teklif metni içerisine uzlaşmanın mahiyeti ile kabul veya reddetmenin sonuçları konusunda açıklayıcı bilgilerin de yazılması ve bu belgenin bir suretinin de dosya içerisinde bulunması gerekir.
- Uzlaşma teklifinin yapılması ve aydınlatma yükümlülüğüyle ilgili ayrıntılar Yönetmelikte düzenlenmiştir. Mahkeme tarafından yapılacak uzlaşma teklifinde kullanılacak olan form, Yönetmeliğin ekinde Ek 1-c adı ile yer almıştır.
- Uzlaştırmacı atanması durumunda, atama ve müzakerelerle ilgili olarak soruşturma evresinde yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.
- Uzlaşma teklifi, görüşmelerinin yürütülmesi, uzlaştırmacının görev ve yetkileri ile diğer hususlarda, "Soruşturma Evresinde Uzlaştırma" başlığı altında yapılan açıklamalara bakılmalıdır.
- CMK'nın 253. maddesi ile 254. maddenin ilk fıkrası uyarınca, uzlaşma kural olarak soruşturma evresinde uygulanabilecek bir kurum olarak öngörülmüştür. Bu bakımdan, girişimde bulunulmasına karşın uzlaşma teklifinin taraflarca reddedilmesi, süresinde cevap verilmediği için reddedilmiş sayılması veya uzlaşma girişiminin vazgeçme, görüşmeden imtina edilmesi ya da anlaşma sağlanamaması gibi nedenlerle sonuçsuz kalması dolayısıyla kamu davasının açıldığı durumda, mahkemenin uzlaştırma girişiminde bulunması (taraflara uzlaşma teklifinde bulunup uzlaştırmacı ataması gibi) olanağı bulunmamaktadır. Ancak tarafların "uzlaşarak" mahkemeye başvurmaları olanaklıdır. Yargıtay 2. Ceza Dairesi de bir kararında, soruşturma evresinde uzlaştırma teklifinin kabul edilmemesi durumunda mahkemenin artık uzlaştırma girişiminde bulunamayacağını kabul etmiştir.

- Uzlaştırmanın Cumhuriyet savcısı tarafından da yapılabileceği yolundaki kural uyarınca, hâkim de uzlaştırma yapabilir. Ancak, hâkim önünde uzlaştırma yapılması, hâkim müzakereler sırasında olaya ilişkin olarak yapılan açıklamaları duyacağı için, hâkimin tarafsızlığı ilkesiyle çelişecektir. Bu nedenle uzlaştırmanın hâkim tarafından yapılmaması, bunun yerine bir uzlaştırmacı atanması yerinde olur. Bunun dışında, tarafların aralarında uzlaşarak belge ile hâkime başvurmaları durumunda hâkim, uzlaşmanın özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirleyerek onaylarsa, uzlaşma doğrultusunda karar vermelidir.
- Diğer taraftan, uzlaşmanın duruşma sırasında taraflarca önerilerek kabul edilmesi durumunda da hâkimin bu doğrultuda karar vermesi olanaklıdır. Örneğin mağdurun, duruşma sırasında sanığın özür dilemesi karşılığında uzlaşacağını belirtmesi ve sanığın da o esnada bu yaklaşımı kabul edip özür dilediğini açıklaması durumunda, hâkimin gelişmeyi tutanağa kaydedip uzlaşma gerçekleştiği için düşme kararı vermesi mümkün olacaktır.

II- Tarafların Uzlaşarak Mahkemeye Başvurmaları

- CMK'nın 253/16. maddesi uyarınca soruşturma evresinde; "uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler."
- CMK'nın 254. maddesinde, mahkemenin uzlaştırma işlemlerini 253. maddede belirtilen esas ve usule göre yapacağı belirtilmiştir. Bu bakımdan 253. maddenin 16. fıkrasındaki hükmün mahkeme tarafından da uygulanması zorunludur. Yönetmeliğin 25/3. maddesi de aynı yönde bir düzenleme içermektedir. Dolayısıyla, mahkemenin uzlaştırma teklifinin taraflarca veya tarafların birince reddedilmesi durumunda mahkeme kovuşturmaya devam ederek hüküm kurabilecektir; fakat bu durumda, taraflar uzlaştıklarını bildiren belgeleriyle birlikte başvururlarsa, mahkemenin uzlaşmayı tespit edip uygun bulması durumunda, uzlaşma doğrultusunda hüküm kurulması gerekecektir. Soruşturma evresinde en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar mümkün olan uzlaşma olanağı, kovuşturma evresinde en geç, duruşmanın sona erdiği açıklanıp hüküm verilmeden önce mümkündür. Ancak hüküm verildiği andan itibaren bu olanak sona ermektedir (Yönetmelik m. 25/3).

C) Kovuşturma Evresinde Uzlaşma Üzerine Verilecek Kararlar

I- Düşme Kararı

Uzlaşma hükümlerinin mahkemece uygulanması sonucunda uzlaşma sağlanmış ve edim defaten yerine getirilmişse, mahkemenin, davanın düşmesine karar vermesi gereklidir (CMK m. 254/2). Düşme kararına karşı kanun yolu (istinaf ve temyiz) açıktır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildikten sonra uzlaşma uyarınca edim tümüyle ifa edilmiş ise, geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesi kararı verilir. Edimin ifasının ileri bir tarihe bırakılması, taksitli bağlanması veya süreklilik arz etmesi dolayısıyla verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, edimin ifasını güvence altına almaya yöneliktir. Bu nedenle, CMK m. 231'deki şartlar ile, hükmün açıklanmasının geri bırakıldığı sürede sanık için geçerli olan yükümlülükler burada söz konusu değildir. Edim tümüyle ifa edildikten sonra, CMK m. 254/2'de düzenlenen edimin defaten yerine getirilmesindeki benzer şekilde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kaldırılarak düşme kararı verilmelidir.

Aynı durum soruşturma evresinde uzlaşma bakımından da geçerli olup, defaten yerine getirme dışındaki edimin ifası hallerinde verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı, edimin bütünüyle ifa edilmesi üzerine kaldırılarak, kovuşturmayaya yer olmadığı kararı vermek gerekecektir. Bu durumda da kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı, edimin ifasının garantisi amacıyla verildiğinden, ifa süresince şüpheli, CMK m. 171'deki yükümlülüklerle tâbi olmayacaktır.

II- Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararı

- Uzlaşma sağlanmasına karşın, edimin ifasının süreklilik arzemesi, ileri bir tarihe bırakılması veya takside bağlanması hâlinde mahkemece, hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir (CMK m. 254/2). Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı ve koşulları, CMK'nın 231. maddesinde düzenlenmiştir. Fakat uzlaşma nedeniyle bu kararın verilmesi için, 231. maddedeki şartların aranması gerekmemektedir.
- Başka bir ifadeyle, hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararında 231. maddenin 5. ve 6. fıkrasındaki şartlar aranmayacak; 8. fıkradaki denetimli serbestlik tedbirine ilgili hükümlere ve denetim süresine bağlı kalınmaksızın ve 9 ilâ 14. fıkrâ hükümleri gözetilmeden uzlaşmanın içeriğine (edimin ifa yöntemi ve süresine) göre karar verilecektir. Örneğin uzlaşmaya göre kararlaştırılan tazminatın üçer aylık sekiz eşit taksit hâlinde (2 yıl içerisinde) ödenmesi gerekli ise, hüküm yazıldıktan sonra; "2 yıl süreyle hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına, uzlaşma gereği karar tarihinden itibaren ilk taksit miktarının üç ay sonra ödenmek suretiyle kararlaştırılanTL'nin üçer aylık 8 eşit taksit hâlinde ödenmesine, taksitlerden birinin süresinde ödenmemesi durumunda hükümün açıklanmasına karar verileceğine" biçiminde bir hüküm kurulabilir.
- Diğer taraftan, hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için, sanığın savunmasının alınması, delil ikamesinin sonuçlanması, yargılamanın tümüyle sona erdirilerek mahkemenin uyuşmazlık konusunda bir "yargıya" ulaşması gerekmektedir. Zira verilecek karar aslında "mahkûmiyet" kararıdır. Mahkeme, tüm unsurlarıyla bir mahkûmiyet kararı kurmakta, ancak sonuç olarak bu kararın açıklanmasını geri bırakmaktadır. Nitekim hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı üzerine edim ifa edilmezse, mahkûmiyet hükmü açıklanacaktır. Bu bakımdan, uzlaşmaya tâbi bir fiilin yargılanması sırasında, uzlaşma hükümlerinin uygulanması konusunda mahkemenin dikkatli olması ve özellikle uzlaştırmacı atanmasının zamanını iyi tayin etmesi yerinde olacaktır. Çünkü uzlaşma hükümleri, "mahkûmiyet kararının alternatif" olmaktadır. Bu nedenle, yapılan yargılama sonucunda beraat kararı verilmesi gerekmekte ise mutlaka bu karar verilmeli, uzlaşma sağlansa dahi uzlaştırma hükümleri uygulanmamalıdır.

III- Edimin İfa Edilmemesi Nedeniyle Hükümün Açıklanması Kararı

- Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararından sonra edimin kararlaştırıldığı gibi ifa edilmemesi durumunda, 231. maddenin 11. fıkrasındaki şartlar aranmaksızın hüküm açıklanır. Gerçekten, 231. maddenin 11. fıkrasında hükümün açıklanması kararı verilmesi için, denetim süresinde kasten yeni bir suç işlenmesi veya denetimli serbestlik tedbirine aykırı davranılması koşulları aranmaktadır. Ancak CMK 254/2. maddedeki düzenleme nedeniyle, uzlaşmaya bağlı olarak verilen hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararında belirtilen bu koşullar yerine, yalnızca edimin yerine getirilmemesi şartı aranacaktır. Bu nedenle, geri bırakma süresinde kasten bir suç işlenmesi dahi, edim ifa edilmediği takdirde hükümün açıklanması kararı verilmelidir.

- Buna karşılık, geri bırakma süresinde edimin kısmen ifa edilmesi durumunda (örneğin 8 taksidin beşi ödenmiş iken diğerleri ödenmemişse), 231. maddenin 11. fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca, cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infazına karar verilebilir. Çünkü CMK'nın 254/2. maddedeki "231. maddenin 11. fıkrasındaki şartlar aranmaksızın" ifadesinde kastedilen husus, hükmün açıklanması kararı verilebilmesi için anılan 11. fıkrada aranan; "kasten bir suç işleme veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerine aykırı davranma" şeklindeki şartların aranmamasıdır. Aynı fıkranın ikinci cümlesindeki ceza miktarının belirlenmesiyle ilgili takdir hakkı ise, hükmün açıklanması için aranacak şartlar değildir. Bu bakımdan, 231. maddenin 11. fıkrasının ikinci cümlesinde hâkime tanınan takdir hakkı, edimin ifa edilmemesi nedeniyle hükmün açıklanması kararı verileceği sırada da geçerlidir.

D) Edimin İfa Edilmemesinin Özel Hukuka İlişkin Sonucu

CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrası uyarınca; yerine getirilmeyen edim bakımından uzlaşma raporu veya belgesi ilâm niteliğinde belge sayılır. Edim alacaklısı, rapor veya belgeyi ilâmlı icra yoluyla takip ederek edim borçlusu veya borçlularından tahsil edebilir. Kanunun 254. maddesinde aynı düzenlemenin yapılmamış olması bir eksiklik değildir. Zira 254. maddenin 1. fıkrasında yapılan atıf dolayısıyla, mahkemece yapılacak uzlaşma işlemleri bakımından 253. maddedeki tüm kurallar (254. maddede istisna getirilmedikçe) burada da geçerli olacaktır.

Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, kovuşturma konusu suç nedeniyle hukuk mahkemesinde tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır (CMK m. 253/19; Yönetmelik m. 23,7).

Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da hukuk davasında, leh veya aleyhe olacak şekilde delil olarak kullanılamaz (CMK m. 253/20).

E) Uzlaştırma Giderleri

- Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri yargılama giderlerinden kabul edilmiştir. Uzlaştırma giderleri; uzlaştırmacı ücreti ile uzlaştırma maksadıyla yapılan diğer giderleri kapsamaktadır.
- Uzlaştırmacıya soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından masraflar hariç, Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Ödenecek Ücret Tarifesinde soruşturma aşaması için belirlenen miktarın iki katını geçmemek üzere ücret ödenecektir (Yönetmelik m. 31). 1.1.2009 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan tarifeye göre soruşturma aşaması bakımından müdafî ve vekillere ödenecek ücreti miktarı 146-TL olduğuna göre, uzlaştırmacıya verilecek ücret 292-TL'yi geçemeyecektir. Uzlaştırmacı ücreti, bu azami rakamı geçmemek üzere yapılan işin niteliğine, harcanan emeğe orantılı olarak Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından takdir edilecektir. Birden fazla uzlaştırmacının görevlendirildiği hâllerde takdir edilecek ücret, bu kişilere katkıları oranında paylaşılacaktır (Yönetmelik m. 31/3).
- Uzlaşma teklifinden başlayarak uzlaştırma girişimi neticelenene kadar yapılan tüm giderlerin, uzlaşma masrafı olduğunu kabul etmek gerekir. Uyuşmazlıklar çok değişik görünümlere sahip olabileceğinden, önceden hangi masrafların bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini tespit etmek mümkün değildir. Ancak bu giderlerin makul ve kabul edilebilir olması lazımdır. Örneğin, uzlaşmada samimi bir ortam yaratılması amacıyla bir otelde içilen içkiler uzlaşma masrafı kapsamında kabul edilemeyecektir; ama tebligat giderleri, ulaşım giderleri, iletişim giderleri ve fotokopi ücretinin her halükarda uzlaşma masrafı kapsamında kabul edilmesi şarttır.

- Zorunlu yol giderleri de dahil olmak üzere yapılan masraflar, anılan ücret tarifesinde soruşturma aşaması için belirlenen miktarı geçmeyecektir (Yönetmelik m. 31/1). Buna göre uzlaşma giderleri günümüz için en fazla 146-TL olabilecektir.
- Şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için yapılan tercüman giderleri yargılama giderlerine dâhil değildir. Uzlaşmanın sağlanamaması hâlinde bile bu giderler yargılama gideri kapsamında sanığa yükletilemez. Bu ücretler, Cumhuriyet savcılığı tarafından suçüstü ödeneğinden karşılanacaktır.
- Uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri hakkında, Kanunun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır (Yönetmelik m. 31/5, 6). Buna göre, sanığın mahkûm olması veya aleyhine güvenlik tedbirine hükmolunması hâlinde, bu giderler sanıktan tahsil edilecektir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.
- Şüpheli veya sanığın uzlaşmaya daha sıcak bakması bakımından, uzlaşma görüşmelerinin sonuçsuz kalması ve yapılan yargılama sonucunda mahkûmiyetine karar verilmesi hâlinde de uzlaşma giderlerinin hazine üzerine bırakılması daha yararlı olacaktır.
- Kuşkusuz, soruşturma evresinde yapılan giderlerin şüpheliye yükletilebilmesi için, kamu davasının açılması ve dava sonucunda karar verilmesi gerekmektedir. Eğer soruşturma sonucunda kamu davası açılmaz veya kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilirse, uzlaştırma giderleri de Hazine üzerinde kalır. Uzlaşmaya bağlı olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, edimin ifa edilmemesi nedeniyle kamu davası açılırsa, uzlaştırma giderleri de dava sonucuna göre karara bağlanır.
- Bazı hallerde beraat kararı verilse dahi sanığa uzlaştırma giderlerinin yükletilmesi mümkün olabilir. Örneğin sanık, uzlaştırma müzakerelerine katılmaktan imtina etmiş ve uzlaştırma girişimi bu nedenle sonuçsuz kalmış olabilir. Böyle bir durumda uzlaştırma girişimi sanığın kusuru ile sonuçsuz kaldığından, uzlaştırma girişimi dolayısıyla o ana kadar yapılmış olan uzlaştırma giderlerinin CMK'nın 327/1. maddesi uyarınca sanığa yükletilmesi uygun olacaktır.
- Diğer taraftan kimi halde, sanık mahkûm edilse bile uzlaştırma giderleri aleyhine hükmedilmeyebilir. Örneğin uzlaştırma teklifi taraflarca kabul edilmiş ve uzlaştırmacı atanarak görüşmelere başlanmış iken, mağdurun uzlaştırma müzakerelerine gelmekten imtina etmesi durumunda, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kalmasında sanığın bir kusuru bulunmamaktadır. Bu halde hakkaniyet ilkesi gereği, CMK'nın 325/3. maddesi hükümleri uyarınca uzlaştırma giderlerinin hazine üzerinde bırakılması gerekir. Yargıtayın uygulaması da bu yödedir. Örneğin:
"Uzlaşmayı kabul eden sanığın yapılan uzlaştırma işlemi sonucu müdahil ile uzlaşamaması hâlinde, 5271 sayılı CMK'nın 327/1. maddesinde belirtilen 'sanığın kendi kusuru' olarak kabul edilmesi mümkün olmadığından, tebliğnamedeki uzlaştırma giderinin sanığa yüklenmesi gerektiğine ilişkin bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir (2. CD 31.10.2006, 7936/17302).
- Görüşmeler sonuçsuz kalır ve uzlaşma gerçekleşmez ise, uzlaştırma giderleri yargılama giderleri sayılmaktadır. Ancak, taraflar teklif üzerine uzlaşmayı kabul etmemelerine rağmen, daha sonra kendi aralarında anlaşarak uzlaşma yoluna gidebilirler. Kanunumuzda buna engel bir hüküm yoktur. İşte bu gibi hallerde taraflar uzlaştıklarına dair belgeyi soruşturma ve kovuşturma organlarına sunmaları hâlinde de uzlaşma giderlerinin de yine Hazine üzerinde bırakılması gerekir.

- Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi : Onarıcı Adalet Programları El Kitabı, New York 2006.
- Coronas, Clara Casado : Mağdur Fail Arabuluculuğu Hizmetlerinde İyi Uygulamalar (Onarıcı Adalet, Mağdur-Fail Arabuluculuğu ve Uzlaşma Uygulamaları: Türkiye ve Avrupa Bakışı, İstanbul 2008, s. 109-202).
- Çetintürk, Ekrem : Onarıcı Adalet, İstanbul 2008.
- Çetintürk, Ekrem : Ceza Adaleti Sisteminde Uzlaştırma, İstanbul 2009.
- Çetintürk, Ekrem : Onarıcı Adalet Anlayışı ve Uzlaştırma Kurumunun Türk Ceza Adalet Sisteminde Algılanışı (Geleneksel Ceza Adalet Anlayışına Eleştirel Bir Bakış) (CHD 2009/9, s. 191-245).
- Çolak, Halûk : Yeni Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Cezai Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolu Olarak Uzlaşma (Mediation) (TBBD 2006/63, s. 127-145).
- Çulha, Rifat : Uzlaşma (Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma, İstanbul 2005, s. 41-59).
- Devreux, Jacqueline : Ceza Davalarına Alternatif Olarak Uzlaşma: Belçika Örneği (Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolları Sempozyumu, Ankara 2006, s. 55-61).
- İnceoğlu, Asuman Aytekin : Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Mevcut ve Olası Sorunları ile Uzlaşma Kurumu (3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, İstanbul 2009, s. 649-660).
- İpek, Ali İhsan/Parlak, Engin : İctihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma, Ankara 2009.
- İstanbul Barosu : Uzlaşma, Cep Kitapları 1, İstanbul 2006.
- Karaaslan, Erol : Ceza Yargılamasında Uzlaşma (AD 2007/29, s. 276-307).
- Kaymaz, Seydi/ Gökcan, Hasan Tahsin : Uzlaşma ve Önödeme, Ankara 2007.
- Kunter, Nurullah/Yenisey, Feridun/ Nuhoğlu, Ayşe : Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 2008.
- Mermut, Serdar : Türk Ceza Hukukunda Reform: Uzlaşma (Legal Hukuk Dergisi 2004/17 s. 1302-1308).
- Sezer, Ahmet : 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Soruşturulması ve Kovuşturulması Şikâyete Bağlı Suçlar ve Uzlaşma (THD 2006/2, s. 41-56).
- Soner, H. Çetin : Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Uzlaşma (TBBD 2009/82, s. 247-279).
- Özbek, Mustafa : Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin "Ceza Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk" Konulu Tavsiye Kararı (DEÜHFD 2005/1, s. 127-166).
- Özbek, Mustafa : Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma (AÜHFD 2005/3, s. 289-321).

- Özbek, Mustafa : Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması (Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma, İstanbul 2005,s. 85-157).
- Özbek, Mustafa : Ceza Muhakemesi Kanununda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Mağdur Fail Uzlaştırmasının Usûl ve Esasları (AÜHFD 2007/4, s. 123-205).
- Özbek, Mustafa Serdar : Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, Ankara 2009.
- Özen, Atilla : Yeni Düzenlemeler Işığında Uzlaşma (İBD 2007/1, s. 21-33).
- Pelikan, Christa : Onarıcı Adalet Üzerine (Onarıcı Adalet, Mağdur-Fail Arabuluculuğu ve Uzlaşma Uygulamaları: Türkiye ve Avrupa Bakışı, İstanbul 2008, s. 21-28).
- Soysal, Tamer : Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma (Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma, İstanbul 2005, s. 203-246).
- Soygüt-Arslan, Mualla Buket : Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu, İstanbul 2008.
- Şahin, Cumhur : Ceza Muhakemesinde Uzlaşma (SÜHFD 1998/1-2, s. 221-297).
- Şahin, Cumhur/Özgenç, İzzet/
Sözüer, Adem : Türk Ceza Hukuku Mevzuatı, C. I, Kanunlar, Ankara 2007.
- Yıldırım, Zeynep : Türk Ceza Hukuku'nda Uzlaşma (Legal Hukuk Dergisi 2007/50, s. 459-493).
- Zafer, Hamide : Ceza Muhakemesi Hukukunda Özelleşme Eğilimi: Uzlaşma (Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul 2003, s. 727-750).
- Zafer, Hamide : Türk Ceza Hukukunda Fail-Mağdur Uzlaşması (TCK m. 73/8) (MÜHFD 2006/2, s. 117-140).

EKLER

EK-1

TÜRK CEZA KANUNUNDA UZLAŞMA KAPSAMINA GİREN SUÇLAR

A) Türk Ceza Kanununda uzlaşma kapsamına giren suçlar şunlardır:

1. Kasten Yaralama Suçu (TCK m. 86)
2. Kasten Yaralamanın İhmal Davranışla İşlenmesi (TCK m. 89)
3. Taksirle Yaralama Suçu (TCK m. 89)
4. Tehdit Suçu (TCK m. 106/1-2. Cümle)
5. Konut ve İşyeri Dokunulmazlığını İhlal Suçu (TCK m. 116)
6. İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu (TCK m. 117)
7. Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma (TCK m. 123)
8. Hakaret Suçu (TCK m. 125)
9. Kişinin Hatırasına Hakaret Suçu (TCK m. 130)
10. Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçu (TCK m. 132)
11. Konuşmaları Dinleme ve Kayda Alma Suçu (TCK m. 133)
12. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu (TCK m. 134)
13. Alacağın Tahsili Maksudıyla Cebir ve Tehdit Kullanılması (TCK m. 150)
14. İbadethaneler ve Mezarlıklara Zarar Verme Suçu
15. Hakkı Olmayan Yere Tecavüz Suçu (TCK m. 154)
16. Bedelsiz Senedi Kullanma Suçu (TCK m. 156)
18. Kayıp veya Ele Geçen Eşyayı Tasarruf Suçu (TCK. m. 160)
19. Şirket veya Kooperatifler Hakkında Yanlış Bilgi Verme Suçu (TCK m. 164)
20. Suç Eşyasını Satın Alma veya Kabul Etme Suçu (TCK m. 165)
21. Bilgi Vermeme Suçu (TCK m. 166)
22. Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu (TCK m. 209)
23. Aile Hukuku Yükümlülüğünün İhlali Suçu (TCK m. 233)
24. Sır Niteliğindeki Bilgi veya Belgeleri Açıklama Suçu (TCK m. 239)
25. Yabancı Devlet Temsilcilerine Karşı İşlenen Suçlar (TCK m. 342)

B) Uzlaşma hükümlerinin uygulanabileceği bazı özel kanunlar şunlardır:

1. Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
2. Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
3. Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
4. Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
5. Ticari İşletme Rehni Kanunu
6. İcra ve İflas Kanunu
7. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu
8. Zeytinciliğin İslahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun
9. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
10. Türk Ticaret Kanunu
11. Sigorta Murakabe Kanunu
12. Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun

EK-2

SIKÇA SORULAN SORULAR

1) Uzlaşma müzakerelerine tarafların arzuladıkları kişiler ya da uzmanlar katılabilir mi?

Uzlaşma müzakerelerine katılabilecek kişiler kanunda tek tek sayılmıştır. Burada sınırlı sayılılık söz konusudur. Bu nedenle, kanunda sayılanların dışında, müzakerelere tarafların üzerinde uzlaştıkları kişiler veya uzmanlar katılamaz.

2) Cumhuriyet savcısının uzlaşma raporunu onaylamaması durumunda bu işleme karşı itiraz yoluna başvurmak mümkün müdür?

CMK'nın 253/23. maddesine göre, uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilir.

Uzlaşma sonucunda verilebilecek kararlar, uzlaşmanın kabul edilerek onaylanması ya da kabul edilmemesi üzerine ortaya çıkmaktadır. Uzlaşmanın kabulü veya reddi bizatihi kanun yoluna tabi birer karar değildir.

Uzlaşma raporunun onaylanması halinde, soruşturma evresinde; kovuşturmayaya yer olmadığı veya kamu davasının açılmasının ertelenmesi, kovuşturma evresinde ise; düşme veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları verilebilecektir. Bu kararlara karşı gidilebilecek kanun yolları bellidir.

Uzlaşma raporunun onaylanmaması halinde ise ya soruşturmaya ya da yargılamaya devam edileceğinden, bu süreçlerin sonunda verilecek kararlara karşı ancak ilgili kanun yollarına başvurulabilecektir.

Bu açıklamalardan çıkan sonuç şudur ki, bizatihi uzlaşmanın onaylanması veya onaylanmaması işlemlerine karşı gidilebilecek bir kanun yolu bulunmamaktadır. Bu durum karşısında, 253/23. maddenin konuluş amacı sorulabilir. Bu hüküm iki sebepten dolayı kanunda yer almaktadır. İlki, uzlaşma bağlamında verilecek kararlara karşı yukarıda zikredilen kanun yollarının açık olduğunu vurgulamaktır. İkincisi ve daha önemlisi ise, kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verildiği durumlarda, bu kararın kanun yoluna tabi olup olmadığı konusunda yaşanabilecek tereddütleri gidermektir. Bilindiği üzere, kovuşturmayaya yer olmadığı kararları, 171/1. maddeye göre verildiği takdirde itiraz imkânı bulunmadığı halde, bunun dışındaki hallerde verilen bütün kovuşturmayaya yer olmadığı kararları 173. madde çerçevesinde itiraza tabidir. İşte, uzlaşma kapsamında verilen kovuşturmayaya yer olmadığı kararının kanun yolu bakımından hangi kapsamda değerlendirileceği hususunda uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek amacıyla 253. maddenin 23. fıkrasına yer verilmiştir.

3) Kısıtlanması Gereken Bir Kişiyi Uzlaşma Teklif Edilebilir mi?

Medeni Kanuna göre "Vesayeti Gerektiren Haller" içinde olup da bu durumun bilinmemesi nedeniyle hakkında vesayet veya kısıtlılık kararı verilmemiş kişiler (Örn. ayyaş, savurgan vb) için öncelikle Sulh Hukuk Mahkemesine bildirimde bulunularak, sonucuna göre kişi vesayet altına alınırsa vasisine, vesayet altına alınmasına gerek görülmez ise kendisine uzlaştırma teklifi yapıp sonuçlandırılmalıdır. Yönetmeliğin 8. maddesindeki "Bu kişilerin ayırt etme gücüne sahip olup olmadıkları Cumhuriyet savcısı tarafından araştırıldıktan sonra, uzlaşma teklifinin muhatabı belirlenir" hükmü de bunu gerektirmektedir.

4) Suça sürüklenen veya suç mağduru çocuklar, uzlaşmaya tâbi bir suçta kanuni temsilcilerinin katılımı olmaksızın kendilerini borç altına sokmayan bir uzlaşma teklifini kabul edebilir mi?

CMK'nun 253/4. maddesinde göre şüphelinin, reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifinin kanunî temsilcilerine yapılması öngörülmüşse de edimin konusu kendisini maddi bir yükümlülük altına sokmayacak, özür dilenmeyle ifa edilebilecek bir edim ise, reşit (ergin) olmayıp ayırt etme gücüne sahip suça sürüklenen çocuğa uzlaşma teklifi yapılabilmesi ve uzlaşma önerisini kabul etmesi halinde uzlaşmanın gerçekleşmiş sayılacağı kabulü gerekir. Her ne kadar Medeni Kanun'un 16. maddesinde, "Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler" denilmekte ise de son cümlesinde "Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir" hükmü mevcuttur. Özür dilenmesiyle maddi bir yükümlülük altına girmeden uzlaşma sonucu kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesi ve artık soruşturma konusu

suç nedeniyle tazminat davası açılmaması, açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılması (CMK m. 253/19), suçta sürüklenen (şüpheli-sanık) çocuk için bir kazanımdır.

Ancak aynı şeyi suç mağduru veya suçtan zarar gören çocuk için söylemek mümkün değildir. Mağdur veya suçtan zarar gören çocuk reşit (ergin) olmadıkça (ayırt etme gücüne sahip olsa da) uzlaşma teklifi kanuni temsilcisine yapılması gerekir. Çünkü kendisine karşı işlenen soruşturma konusu suç nedeniyle uzlaşma önerisini kabul etmesi halinde artık tazminat davası açılmayacağından karşılıksız kazanım söz konusu değildir.

5) Suçta sürüklenen çocuğa uzlaşma teklifini kolluk yapabilir mi?

Kolluk, Cumhuriyet Savcısının emriyle taraflara uzlaşma teklifi yapabilir. CMK'nın 253/4. maddesine göre, "Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur." Yönetmeliğin "Uzlaşma teklifi" başlıklı 8. maddesinin 1 ve 3. fıkralarında da buna paralel düzenleme mevcuttur. Ancak kolluk, Cumhuriyet savcısının talimatı olmadan kendisi uzlaşma yapamayacağı gibi uzlaştırmacı da atayamaz; bu işlemler Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır (CMK m. 253/4).

Genel kural yukarıdaki şekilde olmakla birlikte, suçta sürüklenen çocuklara ilişkin uzlaşma teklifini kolluğun yapması mümkün değildir. Zira 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 15/1. maddesine göre, suçta sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma, çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır. Dolayısıyla çocuklara yönelik uzlaşma teklifini de kolluk değil bizzat Cumhuriyet savcısı yapmalıdır.

6) Kolluğun uzlaşma teklifi üzerine tarafların kanuni temsilcileri aralarında uzlaştıklarını beyan ederlerse, uzlaştırmacı atanmadan yapılan bu uzlaşma geçerli midir? Bu beyanın Cumhuriyet savcısına tekrarlanması gerekir mi?

Tarafların özgür iradeleriyle kollukta da olsa uzlaştıklarını beyan etmeleri geçerli bir beyandır. Kollukta taraflara maddi yükümlülük yüklemeyen tüm uzlaşmalar kabul edilmelidir. Çünkü CMK m. 253/17'ye göre, "Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder." Buna göre önemli olan "uzlaşmanın, tarafların özgür iradesine dayandığının ve edimin hukuka uygun olduğunun" Cumhuriyet savcısı (veya kovuşturma evresinde hâkimin) belirleyerek onaylamasıdır. Yoksa uzlaşma raporunun bizzat Cumhuriyet savcısı huzurunda düzenlenmesi veya imzalanması şart değildir.

7) Uzlaşma sürecinin gizliliğinin ihlali halinde ne olur?

Soruşturma evresinde uzlaşma, bir soruşturma kurumudur. Bu nedenle uzlaşma süreci, gizlilik itibarıyla soruşturmanın gizliliği ile aynı olup farklı bir özellik arz etmemektedir.

Bu durumda uzlaştırmacı, bu görevi dolayısıyla bir kamu görevlisidir. Kamu görevlisinin, soruşturmanın gizliliğini ihlali halinde karşılaşılabileceği yaptırımla karşılaşacaktır.

Uzlaştırmacı dışındaki uzlaşmaya katılanlar bakımından ise, durumun, aynen soruşturmada olduğu gibi değerlendirilmesi gerekir.

EK-3

TÜRKİYE'DEKİ UZLAŞMA UYGULAMALARINDA EDİNİLEN DENEYİMLER, KAZANIMLAR VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

A) 5560 SAYILI KANUNDAN ÖNCEKİ DÖNEMDE UZLAŞMA MÜESSESESİNDE YAŞANAN SORUNLAR

(01.06.2005 ilâ 19.12.2006 tarihleri arası)

5560 Sayılı Kanundan önceki dönemde uzlaşma müessesesinde yaşanan sorunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1- Hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat uzlaştırma yaptırılıp yaptırılmayacağı konusunda yasal düzenlemelerde bir açıklık olmaması,

2- 5237 sayılı yasanın 73/8'inci maddesinde "suçu kabullenen fail" 5271 sayılı CMK'nın 253 üncü maddesinin birinci fıkrasında "Suçtan dolayı sorumluluğu kabul eden fail" aynı maddenin ikinci fıkrasında ise "suçu ve fiilden doğmuş olan maddî ve manevî zararın tümünü veya bunun büyük bir kısmını ödemeyi veya zararları gidermeyi kabullenen failden" söz edilmesi karşısında; mevzuatta terim birliği bulunmaması, suçu kabul şartının getirilmesinin sakıncalı bir düzenleme oluşu,

3- Uzlaşma teklifinin öncelikle şüpheliye yapılması, şüphelinin bulunmasındaki güçlüklerin aşılıp şüpheli temin edildikten sonra suçu ve şartları kabul etmesi, mağdur ve şikâyetçinin sonradan temin edildiğinde uzlaşmayı kabul edip etmediğinin belirtilmesi hâlinde, şüphelinin teminine ilişkin harcanan zaman ve yapılan işlemlerin boşa gitmiş olacağı, bu nedenle uzlaşmanın başlangıç noktasının mağdur veya şikâyetçi olması, bu kişilere teklifle başlatılması ya da bu kişilerin talebine bağlı olması ya da sıra gözetilmeksizin her iki şahsa uzlaştırma teklifinin yapılmasının gerekliliği,

4- Mevcut düzenlemedeki "suçu kabul" şartının hâkim ve savcılar üzerindeki olumsuz etkileri karşısında, uzlaştırma işlemlerinin özel bir büroda yürütülmesi ihtiyacı,

5- Gerek fail gerek mağdurun, uzlaşmanın hüküm ve sonuçları konusunda aydınlatılması zorunluluğunun Kanunda yer almaması, suçun uzlaşma kapsamında olduğu, uzlaşma hükümlerinin ne olduğu, uzlaşmanın ve uzlaşmamanın sonuçlarının ne olduğu hususunun fail ve mağdura ayrıntılı olarak bildirilmemesi,

6- Uzlaştırmacı olarak atanan avukatın görevi kabul etmek zorunda olup olmadığı, Cumhuriyet savcısının veya mahkemenin, baro aracılığıyla atayacağı uzlaştırmacı avukatı red veya itiraz yolunun olmayışı,

7- Uzlaştırmacı olarak atanan avukatın, görevini layığıyla yapabilmesi için uyumsuzluk konusunda bilgi sahibi olmayışı, uzlaştırmacının bu maksatla soruşturma dosyasını (en azından taraflar veya vekillerince incelenebilecek ölçüde) incelemesini mümkün kılacak açık yasal düzenleme olmayışı,

8- Uzlaşma teklifi konusunda kolluğa yetki verilmeyişi,

9- Halkın değer yargıları nazara alınarak, uzlaşmaya tâbi cinsel saldırı ve cinsel taciz suçlarının uzlaşma kapsamı dışına çıkarılması,

10- Uzun vadeye yayılmış uzlaşma metinlerinin ortaya çıkması, bir başka deyişle şikâyetçi ve şüphelinin uzlaşma konusu zarar miktarının taksitle veya tamamının bir vade sonunda ödenmesi konusunda anlaşılacakları, böyle bir uzlaşmanın varlığının kabul edilemeyeceği,

11- Uzlaştırma giderinin kim tarafından ne şekilde şüpheliden tahsil edileceği (peşin mi yoksa uzlaşma sonunda mı), tahsil şekli, esaslarının belirsizliği, uzlaşmanın başarısız olduğu takdirde ücretin ödenip ödenmeyeceği,

12- Uzlaşma toplantılarının yapılacağı yerin ve toplantıdaki görüşmelerin gizlilik ve güvenlik önlemlerinin nasıl sağlanacağı,

13- Uzlaşma uygulanırken, kanunda bahsi geçen zararın tamamının veya büyük kısmının ödenmesi hususunun, Cumhuriyet savcılığınca kendiliğinden araştırılmasının gerekip gerekmediği, yoksa sadece beyanlara ve rapora mı bağlı kalınacağı,

14- Uzlaşmaya tâbi suçların büyük bölümünün şikâyete bağlı suçlardan olması ve uygulamada şikâyetten vazgeçmeyle soruşturmaların sonuçlanması karşısında, bu ölçüt yerine hangi suçların uzlaşmaya tâbi olacağına kanun koyucu tarafından belirlenmesi ve belirli sınırlar içerisinde kalan şikâyete tâbi olmayan ekonomik suçlar ve takibi şikâyete bağlı olan suçların, Devlete karşı işlenmesi hâllerini de kapsayacak şekilde uzlaşma kurumunun uygulanabilmesine imkân tanınması,

15- Soruşturmalarda, uzlaşma için yapılan davetin tebliği üzerine belirli sürede mağdurun gelmemesi hâlinde, uzlaşmayı kabul etmediği şeklinde meşruhatlı davetiye gönderilerek uzamaya mahal verilmemesi,

16- Uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde, failin bazı olayları ve suçu ikrar etmesinin ileride taraflar arasında oluşabilecek muhtemel uyuşmazlık nedeniyle hukuk davasında delil olarak ileri sürülüp sürülemeyeceği konusunda açık bir düzenleme yapılması,

17- Uzlaşmanın matbu bir tutanağa bağlanması, bu tutanağın şeklinin belirlenmesi,

18- Uzlaştırmacının avukatla sınırlandırılmaması, uzlaştırma müessesesinin kuruluş amacı ve ruhuna uygun olarak, avukatlar yanında uzlaştırmacı olarak sosyal hizmet uzmanı, hesap uzmanı, emekli hâkim ve Cumhuriyet savcısı, kamu kurumu niteliğindeki kuruluşların yöneticileri ve benzeri kişilerle tarafların da uzlaştırmacı olarak atanmalarının yolunun açılması,

19- Mağdur teriminin yanı sıra suçtan zarar gören teriminin kullanılmaması,

20- Faile maddi külfet getirmesi sebebiyle, uzlaşma giderlerinin Devlet tarafından karşılanması yoluna gidilmesi,

21- Bazı suçlarda, özellikle 5187 sayılı Basın Kanununun 26. maddesinde öngörülen dava açma sürelerinin kısa oluşu karşısında, mağdurların hak kaybına uğramaması bakımından bu tür suçlarda uzlaşmanın uygulanmaması veya mahkeme tarafından yapılmasının kanunî düzenleme şekline getirilmesi ya da uzlaşma usûlünün başladığı andan itibaren zamanaşımının durması yönünden kanunda değişiklik yapılması,

22- Uzlaşma metninin, ilâmlı icraya dayanak belgelerden sayılmaması,

23- Yönetmelik çıkmaması, yasanın tekniği itibariyle çelişkiler içermesi, uygulama açısından zorluk yaratması,

24- Uzlaşmanın usûl itibariyle soruşturmanın uzamasına neden olması, iş yükünü artırması, soruşturma evrakının önemli bir kısmını tıkanma noktasına getirmesi,

25- Uzun sürecin, masraf gerektirmesi nedeniyle tarafların harici olarak anlaşıp şikâyetten vazgeçme yolunu tercih etmeleri,

26- Şikâyet müessesesi varken, uzlaşmanın toplumun sosyal-ekonomik ve kültürel yapısına uygun olmadığı yönünde hatalı da olsa yaygın bir kanaat bulunması, uygulamanın şikâyete bağlı suçlarla sınırlı olmasının pratik fayda sağlamaması, kısıtlayıcı bir rol oynaması,

27- Alt yapı sorunu oluşu (uzlaşma odaları, uzlaşma arşivi, güvenliğin sağlanması, eğitim, kamunun aydınlatılması vb sorunlar),

28- Bugüne kadar uzlaşmayla sonuçlanan uygulamaların sınırlı oluşu,

B) 5560 SAYILI KANUNLA CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINDAN SONRA UZLAŞMA UYGULAMASI

5560 sayılı Kanun'un 24. maddesiyle getirilen ve yukarıda eleştirileri gidermeye yönelik değişiklikler, uzlaşma kurumunu daha uygulanır hale getirmiştir. Yönetmelikle, özellikle Kanunda kapalı bırakılan bazı hususların genişletilmesi yoluna gidilerek, uygulamaya yön verilmesi hedeflenmiştir. Böylece, bir önceki kötü tecrübenin bertaraf edilmesi amaçlanmıştır. Sistem savcılık üzerine kurulmuş olup, mahkemede uzlaşma yapılması istisnadır.

Kanunlaşma sürecinin şimdilik bitmiş olduğu gözükmektedir. Yapılan düzenlemelerin uygulamada nasıl gerçekleşeceği izlenecektir. Bu hükümlerin tartışılması, uygulamada ne tür sorunlar doğduğunun müşahade edilmesi, mukayeseli hukuk verileriyle karşılaştırma yapılması ve durum analizi yapılması gerekmektedir.

Kanun ve Yönetmeliğin, genel olarak Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlu olduğu, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (99) 19 sayılı Tavsiye Kararıyla büyük ölçüde paralel hükümler taşıdığı değerlendirilmektedir. Ancak yöntem bize özgüdür.

5560 sayılı Kanunda uzlaşmaya ilişkin olarak yapılan düzenlemelere karşı yöneltilen başlıca eleştiri ve öneriler ise şunlardır:

1- Uzlaştırmaya tâbi suçların sınırlı oluşu,

2- Hâkim ve savcıların uzlaşma sürecinin dışında tutulmaları, sadece izleyici ve sevk edici bir pozisyonda durmaları,

3- Uzlaştırmacıların avukat ve hukuk öğrenimi görmüş kişilerle sınırlandırılmaması, bu konuda gönüllülerin ve kamuda saygın kişiler ile diğer mesleklerden uzmanların da uzlaştırmacı olarak görevlendirilebilmeleri,

4- Uzlaşmanın ayrı bir büro şeklinde örgütlenmesi, savcının soruşturmanın uzlaşmaya tâbi olduğunu anlaması hâlinde, soruşturma dosyasını bu büroya sevk ederek işlem sonucunu beklemesi ve izlemesi gerektiği,

5560 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve sonrasında çıkarılan, "Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmacının Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" ile birlikte mevzuattan kaynaklanan birçok sorunun çözümlendiği ve uzlaşma hükümlerinin aşağıda değinilecek bazı konular dışında, yasal olarak uygulanmaya elverişli bir niteliğe kavuşturulduğu ifade edilebilir.

Henüz istatistiki anlamda sağlıklı bir veri akışı sağlanamamasına rağmen, 5560 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrasında istenen düzeyde olmasa da, eskiye nazaran uygulamanın daha iyi olduğu ve bu durumun, mevzuat iyileştirilmesinden ve uygulamanın zaman içerisinde yerleşmesinden kaynaklandığı belirtilebilir. Bununla birlikte, 5560 sayılı Kanun sonrasında uygulamada uzlaşmayla ilgili yaşanan başlıca sorunlar şu şekilde sıralanabilir:

1- Uzlaşmaya tâbi suçların, daha çok takibi şikâyete bağlı suçlarla sınırlı olması, uygulamacıların uzlaşma kurumunu yeterince benimsememeleri sebebiyle daha çok şikâyetten vazgeçme müessesine yatkınlıkları, katalog suçların geniş tutulması yönündeki istekler,

2- Kanun ve Yönetmeliğin uygulamacılar tarafından yeteri kadar bilinmemesi, tahlil edilmemesi ve tatbikinde isteksizlik gösterilmesi,

3- Uzlaşmayla neticelenen soruşturma ve kovuşturmaların dikkate alınması hususuna ilişkin, hâkim veya Cumhuriyet savcılarını teşvik edici mahiyette karar ve tavsiyelerin henüz alınmaması (bu konuda HSYK ilke kararı alabilir, müfettiş tavsiyelerine konu edilerek sicil düzenlenmesinde dikkate alınabilir),

4- Eğitim sürecinin tamamlanmaması, yurt geneline henüz teşmil edilemeyişi (bu konuda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği ile Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü arasında yapılan proje ile eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmiştir),

5- Vatandaşı ve kamuoyunu bilgilendirme yönünden faaliyetlerinin azlığı,

6- Avukat ve hukuk öğrenimi görmüş kişilerin seçimi ve eğitimi konusunda henüz istenen düzeye gelinemeyişi,

7- Uzlaşma konusunda, Kanun ve yönetmelik haricinde uygulamaya dönük yol gösterici ilkeler ve kılavuzların belirlenmeyişi,

8- Uzlaşmaya tâbi her suç tipine uygun uzlaşma tekniklerinin nasıl sağlanacağı hususunda teknik bilgilendirme konusunda eksiklikler,

9- Uzlaşma konusunda kaynak olabilecek kitap, makale ve diğer eserlerin azlığı, kaynak web sitesinin bulunmayışı, yargı kararlarının henüz tam anlamıyla istenen düzeyde ve sayıda olmayışı,

10- Yeteri kadar eğitimci grubunun bulunmayışı,

11- Soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine adli kolluk görevlisine de uzlaşma teklifi yapma yetkisinin verilmesinin bu müesseseyi uygulanamaz hâle getirdiği yönünde bazı hukukçularda oluşan kanaat (bu hüküm ihtiyari olup, Cumhuriyet savcısı isterse adli kolluk görevlisi bu yetkiyi kullanabilecektir. Bu itibarla, yapılacak eğitim çalışmaları ile ileri sürülen sakıncanın bertaraf edilebileceği düşünülmektedir),

12- Uygulamayla ilgili yeteri kadar geri bildirim ve dönüşümlerin olmayışı,

C) YÖNETMELİK ÇIKTIKTAN SONRA YAPILAN ANKET ÇALIŞMALARINDA ÖNE ÇIKAN SORUNLAR

1) Hukukçu uzlaştırmacılar ile ilgili listeler tam anlamıyla oluşturulup Eğitim Dairesi Başkanlığına gönderilmemiştir. Bunun sonucu olarak bu kişiler ile ilgili eğitim faaliyetleri, yerel ve merkezi anlamda başlatılamamıştır.

2) Yönetmeliğin 32. maddesinde belirtilen kartonlar genelde tutulmamaktadır.

3) Uzlaştırmacı ile Cumhuriyet savcısı ilişkisi konusunda sorun vardır. Ancak bu sorunun mahiyeti konusunda araştırma yapılması gerekmektedir.

4) Uzlaşma müzakerelerinde gizliliğine riayet edilmemektedir.

5) Uzlaşma yapılan yerle ilgili olarak fiziki mekân sorunu bulunmaktadır. Nerde yapıldığı belirsizdir.

6) Kurumlarda uzlaşma ile ilgili yeterli bilinç oluşmamıştır.

7) Kamuoyu bilgilendirilmesi yapılmamıştır. Yapılanlar da kamuoyunu bilgilendirme değil, Jandarma ve Emniyet Birimlerini bilgilendirme şeklinde olmuştur.

8) Hâkim ve Cumhuriyet savcısı dışında, hukukçu uzlaştırmacı görevlendirilmesinde çekingen davranıldığı görülmüştür.

9) Bilgilendirilme konusunda rehber ilkeler yoktur. Ancak bu ilkelerin nasıl oluşturulacağı konusunda yeterli düzeyde yerli kaynaklar bulunmadığı, uzman eksikliği bulunduğu değerlendirilmiştir. Özellikle mukayeseli hukuk uygulamalarının araştırılması suretiyle bu konunun geniş bir zaman diliminde değerlendirilmesinin faydalı olacağı; aynı zamanda psikolog, sosyolog gibi meslek gruplarının da konuya dâhil edilerek görüşlerinin alınması suretiyle ilkelerin oluşturulması gerektiği görüşü benimsenmiştir.

- 10) Eğitim almış deneyimli uzlaştırmacı sayısı çok azdır.
- 11) Mağdur ve failin farklı yerlerde olması, uzlaşmanın sağlanması açısından ciddi engeller oluşturmaktadır.
- 12) Kurum hakkında kamuoyunun bilgi eksikliği bulunmaktadır. Basın bu konuya yeterli ilgiyi göstermemekte ya da basına yeteri kadar servis yapılmamaktadır.

D) UYGULAMADAN ELDE EDİLEN DENEYİMLER

- 1) Uzlaşma hükümlerinin uygulanmasında 3 günlük karar süresi, ankete katılanlarca yeterli görülmüştür. Bir kısım görüş sahipleri de 7 günlük sürenin getirilmesini ileri sürmüştür.
- 2) Uzlaştırmacıya dosyadan belge örneği verme sorun oluşturmamaktadır.
- 3) Uzlaşma ile ilgili kurumlarla müşterek eğitim çalışması genelde yapılmıştır. Ancak bilgilendirme konusunda yeterli faydayı sağlamadığı görülmüştür.
- 4) Her ne kadar anket sonuçlarında uzlaştırma hususunun denetim raporlarında nazara alınmasının uygun olmadığı belirtilmişse de, böyle bir uygulamanın olumlu sonuçlar doğuracağı, bu konuya daha fazla dikkat ve özen gösterilmesi konusunda etkili olacağı düşünülmektedir.
- 5) Soruşturma ya da kovuşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı ya da hâkimlerin uzlaştırmacı olarak ilgili barodan avukat görevlendirmesi konusunda isteksiz oldukları görülmüş, Kanunun tanıdığı, uzlaştırmayı kendilerinin gerçekleştirebileceği yönündeki yetkileri kullanma eğilimi taşıdıkları gözlenmiştir. Bununla birlikte avukatların görevlendirilmesi istendiğinde, anketlere göre herhangi bir sorunla karşılaşmadığı, ancak görevlendirilen avukatların ne derece bu konuda başarılı olduğuna ilişkin yeterli veri bulunmadığı sonucuna varılmıştır.
- 6) Mağdurların zararlarının giderilmesinde daha çok tazminat ve özür dileme şeklinde yöntem belirlendiği ve genel yaklaşımın bu doğrultuda olduğu, diğer edim konularına ilişkin bir deneyim bulunmadığı tespit edilmiştir.
- 7) Cumhuriyet savcılarının bu konuya istekli olmadıkları gözlemlenmiştir.
- 8) Uzlaştırmacının iş yükünü artırdığı belirtilmiştir.
- 9) Mevzuatın genel manada yeterli olduğu belirtilmiştir.
- 10) Cumhuriyet savcısının uzlaştırmayı bizzat yapması gerektiği görüşü ağırlıklıdır. Ancak Cumhuriyet savcılarının konuya istekli olmadıkları yargısı ile bu görüşün çelişkili olduğu grup üyelerince ifade edilmiştir.
- 11) Tavan ücret uygulamasının yeterli olduğu belirtilmiştir.

Bunların yanı sıra uzlaşma uygulamasının, 5560 sayılı Kanun değişikliği öncesi ve sonrası hali ile uzlaşma uygulamasına ilişkin kazanımlar başlığında ise aşağıdaki şekilde bir kazanım listesi izlenebilmektedir.

E) UZLAŞMA UYGULAMASINA İLİŞKİN KAZANIMLAR

- 1) 5560 sayılı Kanun ve sonrasında çıkarılan Yönetmelik hükümleri, anket ve istatistiklere göre uzlaştırma kurumunu daha uygulanır hale getirmiştir.
- 2) Kurumu uygulayan kesim, daha çok hâkim ve Cumhuriyet savcılarıdır. Bu bakımdan önemli bir kazanım elde edildiği değerlendirilmiştir.
- 3) Uzlaşmanın toplum yapısına uygun olmadığı, terk edilmesi gerektiği, yerine şahsi dava vey ön ödeme gibi kurumların ikame edilmesi yönündeki görüşlere itibar etmeye imkân bulunmadığı görüşü hâkim olmuştur.

Bu görüş, kalkınma planı, ulusal programlar, hükümet programı, bakanlık eylem planı ve yargı reformu stratejisi taslağı ile de paralellik arz etmektedir. Bu itibarla, uzlaşmanın uygulanmasından geriye dönüşün bulunmadığı, ancak geniş bir platformda ortak bir akıl oluşturulmak suretiyle müessesemizin ülkemizde yerleşik hale gelmesi, toplumun her kesimi tarafından kabul göreceği bir düzeye erişmesi hususunda ivme alındığı görülmüştür.

4) Mevzuatta, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin tavsiye kararı ile mukayeseli hukukla uyumlu birçok yön olduğu saptanmıştır.

Kamuoyunun bilgilendirilmesi; kapsamında:

- Adil ve etkili onarıcı adalet uygulamaları hakkında yol gösterici ilkelerin geliştirilmesi,

- Taraflar arasında adil bir sonuca ulaşılması amacıyla ilişkin olarak insanoğlu her çağ ve evrede bir çok arayış içerisinde olmuştur. Görülmüş olduğu gibi "postmodern çağ" olarak anılan bilim ve teknoloji ile yaşam standartlarının en üst noktalara ulaştığı çağımızda da bu arayışlar bitmemiş ve hararetle devam etmektedir. Geçmiş kuşak ve toplumların adalet anlayışına sundukları kazanımların yanı sıra, yaşayan kuşakların da bu kazanımlara ekleyecek birçok açılım ve düşünceleri olduğu da kuşkusuzdur. Bu bağlamda, adil ve etkili onarıcı adalet anlayışına ilişkin yol gösterici ilkeler aşağıdaki şekilde tespit edilebilir:

1) Öncelikle, suçtan zarar görenin öne çıkartıldığı bir sistem arayışının önemsenmesi gerektiği; ceza adalet sisteminin sadece kamu düzeninin koruyucu sonucundan hareket edilmemesi gerekir. Bu bağlamda zarar gören toplum bireyinin adalet arayışının, bir takım adli mekanizma süreçleri arasında sıkışıp kalmaksızın karşılanması gerekmektedir. Getirilecek sistem ile zararını gecikmeksizin karşılanan mağdur, adalet mekanizmasına karşı güven besler hale gelecek ve sisteme inanacaktır.

2) Ceza adalet sistemi, sadece etkin cezalandırma amacını gütmeksizin, suç işlemekle karşı karşıya kalan şüpheliye de bir takım çıkış yolları gösterebilmelidir. Mahalli dil ile ikinci bir şans olarak adlandırılan bu uygulama, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında oldukça yoğun bir yer edinmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesindeki seçenek yaptırımlar, 51. maddedeki erteleme ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesindeki hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulamaları buna örnek olarak verilebilir. Kuşkusuz suçu işlemekle karşı karşıya kalan şüpheliye mahkeme kapısına varmadan verilen en büyük şans, uzlaştırmadır. Uzlaşmanın, şüpheliyi tekrar toplumla barışık hale getirmeyi amaçlayan öncül bir sistem olduğu kuşkusuzdur.

3) Onarıcı adalet, zarar veren ve zarar gören arasındaki münasebeti eski hale getirme müessesesi olarak da tanımlanabilir. Bu anlamda onarıcı adalet, "hiçbir şey olmamış" gibi bir aşamaya geri dönmenin adıdır. Başka bir deyişle, yaranın iyileşip hiç iz bırakmaması anlamına da gelebilir. Bu itibarla, zarar görene affetme fırsatı, zarar verene de özür dileme fırsatı olarak uzlaşma müessesesi, toplumda birlikte yaşamayı sürdürebilme kabiliyetini en üst noktalara ulaştırabilecektir.

4) Mahkeme aşamasının zorlukları, dava süresinin uzaması ve dava sonucunun her iki tarafı da memnun etmeyecek şekilde tezahür etme ihtimalleri dikkate alındığında, uzlaşma kurumu büyük bir zaman tasarrufunu, iş azalmasını ve husumetlerin izalesini sağlayacak olan "vazgeçilmez bir beşeri kurum" olarak algılanmalıdır.

5) Uzlaştırma uygulamaları konusunda bilgi ve anlayışın geliştirilmesi, uzlaşmanın yaygınlaşması amacıyla toplumun ve bireylerin bilgilendirilmesi şarttır.

F) UZLAŞMA KONUSUNDA UYGULAYICILARIN BİLGİLENDİRİLMESİ

Uzlaşma konusunda öncelikle, önüne gelen olayda uzlaşma uygulayacak olanların bilgilendirilmesi gerekmektedir. Yapılmış olan anketler incelendiğinde; katılımcıların büyük bir bölümü uzlaşma konusunu bildiğini belirtmesine karşın, doğrulayıcı sorular olarak sorulan ve aslında kurumun bilinip bilinmediğini anlamaya dönük sonuçlara göre, büyük bir çoğunluk tarafından kurumun yeterince anlaşılmadığı açıktır. Uzlaşma kurumu teorisi ile az olarak uygulanmış olan uygulama pratiği bağdaşmamaktadır. Uzlaşma, adliye içinde ve bizzat savcılar tarafından uygulanmaktadır. Kolluk güçleri uzlaşma uygulamaktadır. Uzlaşmadaki tarafların hür iradeleriyle uzlaşmaları koşulunun sağlıklı gerçekleşmesi, kuşkulu duruma gelmektedir. Bu nedenle, uzlaşma konusunda öncelikle uygulayıcıların eğitimi önem kazanmaktadır. Uygulayıcılar denildiğinde ise karşımıza, doğrudan uygulayıcılar ile uzlaşma konusu olay önüne geldiğinde bu olayı uzlaştırmacıya aktarması gerekenler olarak ayırmak gerekmektedir.

I- Doğrudan Uygulayıcıların (Uzlaştırmacıların) Eğitilmesi

Doğrudan uygulayıcılar, uzlaştırma işi kendisine devredilen, yani uzlaştırmacılarıdır. Bunların eğitiminin işin en başında ve vakit geçirilmeksizin yapılması gerekmektedir. Çünkü bir kurumun ilk andaki algılanışını sonradan değiştirmek zor olur. Oysa kurumun henüz kuruluşunda yeterli bilgiye sahip profesyonel uygulayıcılar tarafından uygulanması hâlinde, doğru algılanması sağlanacaktır. Uzlaştırmacılar sadece hukukçulardan değil, sosyal çalışmacı, psikolog, sosyolog gibi sosyal bilimler alanından kişiler arasından da seçilmelidir. Ancak bunun için kanun değişikliği gereklidir. Uzlaştırmacıların alması gereken eğitimlerin başlıkları ise şunlar olmalıdır:

1) Uzlaşma konusunun tüm hukuki ve sosyolojik boyutlarıyla ele alındığı eğitim: Bu eğitimi hukukçu uzmanlar ve hukuk sosyologları vermelidir. Eğitimde, uzlaşmanın usul ve esasları anlatılmalıdır. Verilecek eğitimde, uzlaşmanın toplumda ceza vermenin yerine daha onarıcı bir adalet anlayışı oluşturduğu konusu somut verilerle anlatılmalıdır.

2) Uzlaştırmacıların iletişim teknikleri konusunda alacakları eğitim: Bu eğitimde de uzlaştırmacıların insanlarla iletişimi nasıl yapacakları konusunda iyi bir eğitim almaları ve iletişim kurulması güç kişilerle bile iletişim kurmaları sağlanmalıdır.

3) Uzlaştırmacıların psikoloji ve sosyal psikoloji konusunda eğitimleri: Bu eğitimde ise, suç işlemiş bir kişinin psikolojisi ile mağdurun psikolojisi konusunda eğitimler verilmeli ve bu psikolojiye uygun yaklaşım sergilenmesi sağlanmalıdır. Fail ve mağdur psikolojisi yanında, toplumun algısı ve psikolojisi konusunda da yeterli eğitimin verilmesi ve fail ve mağdurda sosyal psikolojik açıdan oluşan travmalar giderilmeye çalışmalı, fail ve mağdurda oluşacak uzlaşma nedenli toplum baskısı azaltılmaya çalışılmalıdır.

4) Uzlaştırmacıların örf ve adetler konusunda eğitimi: Uzlaştırmacıların yöresel gelenek, örf ve adetler konusunda da konusunda, uzman olan kişiler tarafından eğitilmesi gerekmektedir. Bu eğitimi, yerel örf ve adetleri bilen kişilerin vermesi gerekmektedir. Örneğin bir yörede bazı sözler ağır hakaret sayılırken, aynı sözler başka bir yörede günlük kullanılabilir. Örneğin bir yörede bazı sözler ağır hakaret sayılırken, aynı sözler başka bir yörede günlük kullanılabilir.

II- Cumhuriyet Savcılarının Eğitimi

Cumhuriyet savcıları, önlere gelen uzlaşmaya tâbi bir olayda olayı uzlaştırmacıya aktarması gereken kişilerdir. Bu nedenle savcılarının eğitimi de uzlaştırmacıların eğitimi kadar önemlidir.

Cumhuriyet savcılarını öncelikle, hukuki olarak konunun tüm yönleriyle eğitilmelidir. Yapılan anketlere verilen cevaplara göre, bu konu bilinmekle birlikte tam olarak özümselememiştir. Bu nedenle uzlaşmanın nasıl yapılacağı, uzlaştırmacıların durumu, uzlaştırmacının yapılacağı yer gibi konularda savcılarının gerekli teknik ve fiziki alt yapının oluşmasına katkıları sağlanmalı, konuyu benimsemeleri amaçlanmalıdır.

Uzlaşmanın felsefi ve sosyolojik olarak ele alınarak, bir başarısızlık, suçluyu ortaya çıkaramama beceriksizliği değil; başta toplum barışı olmak üzere, suçtan zarar görenlerin mağduriyetinin giderilmesi, cezalandırmanın amaçlarından olan onarıcı adalet, ıslah etme gibi ilkelere daha uygun olduğunun hukuk felsefesi ve sosyolojisi açısından anlatılması gerekmektedir.

III- Kolluk Güçlerinin Eğitimi

Kolluk güçleri olaya ilk elden müdahale eden birimler olduğu için, kendilerinin güçlükle bastırıldığı bir olaydan sonra, uzun aramalarla ele geçirdikleri şüphelinin uzlaşarak "ortalıkta dolaşması"ni kabul edememektedirler. Uzlaşmaya tâbi başka bir olay geldiğinde şikâyetçilere ilgisiz davranabilmektedirler. Kolluk güçlerinin bu yönüyle eğitilmeleri, işlerinin sadece suçla mücadele olmadığı, öncelikli amacın suçu önlemek ve onarmak olduğu gibi psikolojik ve sosyolojik yönü ağır eğitimler verilmelidir.

G) UZLAŞMA KONUSUNDA TARAFLARIN BİLGİLENDİRİLMESİ

Tarafların bilgilendirilmesi, uzlaşmanın en önemli bölümüdür. Uzlaşmanın uygulanmasındaki en büyük sorunu, tarafların bilgi eksikliği oluşturmaktadır. Mağdurun olayın etkisiyle oluşan öfkesi, failin yaptığı eylemin aslında büyütülecek bir şey olmadığı veya kendisinin de tahrik altında veya başkaca haklı nedenlerle eylemi gerçekleştirdiği gibi sayısız nedenlerle, tarafların uzlaşmaları çoğu zaman zor olmaktadır. Ancak uzlaşmayı, aslında belli koşullarda her iki taraf da istemektedir. Tüm bu olgular gözetilerek, tarafların bu hassasiyetlerini de gözetilen bir yaklaşım benimsenmesi zorunludur. Uzlaşma uygulayıcılarına bu eğitim verilirken, taraflara da kendilerinin anlaşıldığını vurgulayan bir yaklaşım gösterilmelidir. Uzlaşmanın getireceği yararlar anlatılmalı, uzlaşmama durumunda karşılaşılabilecek sonuçlar, her iki taraf açısından en kötü olasılık da gözetilerek, tüm açıklığıyla taraflara anlatılmalıdır. Bu bilgilendirme ile, her iki taraf da aslında uzlaşmamanın sonuçlarının ağır olduğunu görmelidir.

Tarafların bilgilendirilmesinde, fail ve mağdur için ayrı broşürler hazırlanmalı ve bu broşürler uzlaşmaya tâbi suçun taraflarına elden verilmelidir. Mümkünse görsel öğelerle süslenen formlarda basit, anlaşılır, kanun metninden bağımsız bir dil kullanılmalıdır.

H) UZLAŞMA KONUSUNDA KAMUOYUNUN BİLGİLENDİRİLMESİ

I- Çocuklar ve Gençlerin Bilgilendirilmesi

Eğitim konusunda çocuklar ve gençler, her zaman seçilmesi gereken ilk hedef kitle olmalıdır. Hem suç eğilimlerinin fazla olması hem de bu kitleye okullar aracılığıyla ulaşılmasının kolay olması nedeniyle, bu kitle hedef alındığında kısa zamanda çabuk ve etkili sonuçlar alınabilecektir. Örneğin çocuklar ve gençler için okullarda eğitici programlar hazırlanabilir, yarışmalar düzenlenebilir, karikatür tarzı anlatımlarla uzlaşma ve uzlaşmama anlatılabilir, kısa filmler hazırlanabilir. Hazırlanacak bu filmler okullarda gösterilebilir. Ayrıca bu filmler, ileride ele alınacağı gibi kamuoyuna da gösterilebilir. Uzlaşmama hâlinde en basit bir eylemin bile derinleşebileceği trajikomik hikâyeler filmlere konu edilebilir.

II- Diğer Kamuoyunun Bilgilendirilmesi

Kamuoyunun bilgilendirilmesi çoğunlukla kitle iletişim araçlarıyla yapılmaktadır. Bu nedenle hazırlanacak kısa tanıtıcı filmler ile uzlaşmanın yararları ve uzlaşmamanın getirdiği kötü sonuçlar anlatılabilir. Ayrıca, adliyelere gelen herkese hazırlanacak broşürlerden verilebilir. Böylece kişiler, uzlaşmanın ne olduğunu daha iyi kavrayabilirler. Bu konuda kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır. Özellikle cezaevinde yatan hükümlü ve tutuklular arasında kısa film yarışmaları ve festivaller düzenlenmelidir. Her adli yıl açılışında, o yılın kazanan kısa filmlerine, oyuncularına ödülleri verilebilir. Aynı şekilde afiş yarışmaları, bez afiş yarışmaları, reklâm filmi yarışmaları, karikatür yarışmaları yapılabilir. Bu yarışmalar okullar arası, hükümlü ve tutuklular arası, adliye personeli arası ve tüm halka açık biçimde düzenlenebilir.

Yukarıda açıklanan tüm eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinin kesinlikle konusunda uzman olan kişilerce yapılması gerekir.

I) UZLAŞTIRMADA PSİKOLOJİK VE SOSYOLOJİK FAKTÖRLERİN DİKKATE ALINMASI VE BÜTÜN GRUPLARA, CEVAPLANDIRILMALARI İÇİN TEVCİH EDİLEN DÖRT ADET SORUYA MUKABİL DEĞERLENDİRMELER

Uzlaşma kurumunun ceza adalet sistemimize yeni girmiş olmasına karşın; toplumun alt yapı ve kültüründe, yerleşik olduğu biçimde uygulama ve temellere dayanmayışı; onarıcı adalet, mağdur tatmini konusunda uygulayıcıların yeterli alt yapıya ve gereklilik ölçütünü benimsememiş bulunması, fakültelerde alınan eğitimin uzlaşma ve benzeri konuları öne çıkarmamış oluşu önemli bir sorun olarak uygulamaya yansımaktadır. Türk hukuk eğitiminde halen müfredatta uzlaşmaya ilişkin ders olmayışı, bu kuruma karşı mesafeli duruşu beraberinde getirmektedir. Gerek doktrin gerek içtihat alanlarında uzlaşma konusunda yeterli deneyim bulunmamaktadır.

J) UZLAŞMA KELİMESİNE TOPLUMCA YÜKLENEN ANLAMLA İLGİLİ SORUN (TERMİNOLOJİ SORUNU)

Henüz suça maruz kalmış, acısı dinmemiş veyahut yarısındaki kan lekeleri kurumamış mağdur ifade vermek üzere Cumhuriyet savcısı kapısı önüne geldiğinde kendisine, “uzlaşmak ister misin?” sorusu sorulmakta; öfke ve tehevürü henüz dinmemiş mağdurun, bu teklife karşı oldukça olumsuz bir yaklaşım içerisinde olduğu adliyelerde sıkça gözlenmektedir. Uzlaşma kelimesine toplumun yüklediği anlam ilk anda; karşı tarafı affetme, onunla yakınlaşma, dost arkadaş olma şeklinde tezahür etmektedir. Bu nedenle mağdur, bu teklifi yapan kamu görevlisine karşı, sanki karşı tarafın yönlendirmesiyle kendisine uzlaşma teklifinin yapıldığı hissine kapılmakta ve kamu görevlisine tarafgirlik gözüyle bakmaktadır. Uzlaşma teklifinin Cumhuriyet savcısı tarafından yapılmasında, bu şekilde içsel bir tepkiyle karşı karşıya kalındığı izlenmiştir.

Bu mesele ülkemizdeki “niza” kültürü ve sosyal yapıyla oldukça bağlantılı bir yapı arz etmektedir. Mağdurun birçok suç çeşidinde uzlaşma yoluna gitmesinin, sosyal yapıdan kaynaklı içsel bir takım sakınımlar içerisinde girdiği ve müesseseyi kuşkuyla karşıladığı, yerel adliyelerde sıkça konuşulan bir husus olarak karşımıza çıkmıştır.

Bazı mağdurlar, “hakaret, müessir fiil ve benzeri eylemler sonucu”, hukuk mahkemelerinden maddi ve manevi tazminat talep etme alışkanlığındadır. Bazen mağdur, faili affetmeksizin, rağmına olmak üzere sırf zarar vermek ve haklı çıkmak adına hınç almak maksadına matuf bir taleple bu yönelime gitmektedir. Bu halde mağdur, cezai yönden şikâyetini geri almamakta ve faile verebileceği zararı azami oranda vermeyi amaçlamaktadır.

Toplumumuzda uzlaşma kültürünün bulunmadığı yönünde bir sonuca ulaşma doğru bir yaklaşım değildir; aksine toplumumuzda yaygın bir uzlaşma kültürü vardır.

Özellikle geleneksel bir sosyal yapıya sahip ülkemizde, yargı dışı barışma ve uzlaşmalara sıkça rastlanmaktadır. “Eşraf” namıyla anılan toplum büyüklerinin tavsiye ve telkini üzerine varılan anlaşma sosyal yaşamda yadırganmamakta ve genel bir kabule mahzar olmaktadır. Bu nedenle, batı toplumlarından farklılık arz eden toplumsal hayatımızda, çevreden etkilenme ve bireysel hareket etme özelliğinin çok fazla gelişmediği hususu, uzlaşmadaki zorluklardan biridir.

Anadolu'nun bazı bölgelerinde, hâkime gitmeden önceki fırsat anlamına gelen “Mahkeme altı” şeklinde adlandırılan çözüm kıraathaneleri bilinmektedir. Buralarda her iki tarafça benimsenen sözü dinlenir kişilerin, kanaat ve kabullerinin büyük oranda reddedilmediği, tarafların kendine haksızlık yapılmadığına ilişkin sükunete ulaştığı izlenmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bu gelenek çok daha yaygın bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Mağdurların, failin cezalandırılmasına dönük yoğun isteği, uzlaştırmadaki zorluklardan biridir. Anadolu'da kimi yerlerde taraflar arasındaki küçük çekişmeler ısrarla adliyeye taşınmak istenmekte, uzlaşma kapsamına giren suçlar bakımından da tarafların istekli olmamaktadır.

Uzlaşma ibaresi kanun metninden çıkarılmaksızın, uygulamada uzlaşma ile ilgili vatandaşımızın kültür düzeyini gözeterek, karşı tarafa barışma, yakınlaşma anlamını başlangıçta ifade etmeyecek biçimde açıklayıcı bir metinle uzlaşma teklifinin yapılması uygun olacaktır. Bu yolla, ilk andaki olumsuz tepkinin önüne geçilebilir ve kişi kendi çıkarını gözeterek teklife yaklaşır. Mesela “uğramış olduğunuz maddi ve manevi zararın giderilmesini ister misiniz?” cümlesiyle girişilecek bir uzlaşma teklifi mağdura, kendisini koruyan bir yaklaşımla karşı karşıya olduğu hissini verecektir. Aksi takdirde, “uzlaşma” ibaresinin faili koruduğu yönünde yanlış bir izlenim doğmaktadır. Bu cümleden sonra mağdura, zararının giderilmesine ilişkin teklife sıcak baktığı takdirde, bu zararın giderilmesi hâlinde şüpheli hakkında kamu davası açılmayacağı açıklaması yapılabilecektir. Bu teklifler anlaşılabilir broşürler hâlinde mağdura verilebilir ve uzlaşma konusunda gerek basın yayın organlarında gerek yerel düzeyde bir takım bilgilendirme faaliyetleri yürütülebilir. Bu yolla, uzlaşma teklifinin ne olduğu anlaşılmadan redde maruz kalmasının önüne geçilebilecektir.

Yukarıda değinildiği üzere uzlaşma teklifi rasgele bir zamanlama ile yapılmakta, suçtan zarar görenin heyecan ve kızgınlığının izalesi beklenmeden, salim bir düşünce ve değerlendirme anına varılmaksızın sunulmakla, böylece teklifin sonuçsuz kalmasına zemin hazırlanmaktadır. Bu sakıncayı gidermek için, özellikle bu teklifin yapıma anının iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle deliller toplanmadan uzlaşma teklif edilmemelidir. Aslında böyle erken bir aşamada yapılan uzlaşma teklifi Kanuna da uygun olmayacaktır. Delillerin toplanması için geçecek olan süre ise, genellikle gerekli sakinleşme fırsatını verecektir.

Uygulamada Cumhuriyet savcısının başarı ölçütü, bir soruşturma evrakını muktezaya bağlayıp sonuçlandırabilme hızıyla ölçülmektedir. Bu açıdan bakıldığında; Cumhuriyet savcısının uzlaşmanın gerçekleşmesi konusunda gayret sarfetmesi mesleki bir tekâmülün işareti olmadan, boş bir uğraş, fuzuli bir zaman kaybı olarak algılanmaktadır. Bu nedenle uzlaşma, kâğıt üzerinde şekli bir muamele olarak kalmaya mahkûm olmaktadır. Bu noktada uzlaşma konusunda; şayet mevzuatta uzlaştırmacı olarak Cumhuriyet savcısı da rol üstlenmeye devam ederse, uzlaşmayla ilgili olarak terfiye ve başarıya etki edici bir mekanizma geliştirilmelidir.

Henüz yeni ihdas olunan bu sistem şüphe ile karşılanmakta, uzlaşma müzakerelerinin delil olarak ileri sürülmeyeceği konusunda Kanunda hüküm bulunsa da; hukuki konularda yeterli alt kültüre sahip olmayan vatandaşımız, hiçbir şekilde suçu kabul etme eğilimi göstermemekte, ikrardan kesin bir kaçınma içerisinde bulunmaktadır. Bu husus da mağdurun uzlaşma konusundaki isteğini kırmaktadır.

Uzlaşmaya dâhil olan suç tiplerinin kapsamının genişletilmesi, kamuyu ilgilendiren kısmın ayrılarak, mağduru ilgilendiren bölümün uzlaşma kapsamına dâhil edilmesi gibi öneriler değerlendirilmelidir. Örneğin kasten yaralamaya ilişkin TCK m. 86/1-2-3'deki ağırlaştırılmış haller, hırsızlığın basit halleri uzlaştırmaya dahil edilebilir. Uzlaşma hâlinde asgari haddeden ceza tayini şeklinde uygulamalar TCK'nın 61. maddesine eklenebilir. Kamu düzenini önceleyen suç tiplerinde, mağdurun tatmininin gözetilmesi için etkin pişmanlık dışında indirimler ve sanık lehine uygulamalar geliştirilebilir. Bu nedenle mağdurun tatmininin öne çıkarıldığı bir sisteme yakınlaşılabilir. Bu yolla mağdurların hukuk mahkemelerinde ikinci kez mağduriyetlerine mahal verilmemiş olacaktır.

Etkin pişmanlık kapsamında olan, özellikle mal varlığına karşı suçlar uzlaşmaya müsait suçlar olmasına rağmen, kanundaki düzenleme dolayısıyla bu suçlarda uzlaşma hükümleri uygulanamamaktadır.

Cumhuriyet savcılıkları nezdinde ayrı bir uzlaştırma bürosu kurularak, bu büroya bu konuda uzman savcılar görevlendirilebilir. Uzlaşma teklifinin kamuda taraf olan Cumhuriyet savcısı tarafından yapılmaması için, uzlaşmaya tâbi suçun adliyede oluşturulacak bir uzlaşma bürosuna sevk edilerek, soruşturma defterinin karşılığında "uzlaşma aşamasında" ibaresi yazıldığı ve bu dosya savcının elinde iş olarak sayılmaktan çıkarıldığında, savcıların uzlaşmaya ilişkin olumsuz bakışları değişebilecektir.

EK-4

ÖRNEK UZLAŞMA RAPORLARI

Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma no	:	2009/40
Mahkeme esas no	:	-
Uzlaştırmacının		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C. Kimlik No	:	-
Adresi	: Cumhuriyet Başsavcılığı
Kayıtlı olduğu Baro ve sicil no	: Cumhuriyet Başsavcısı
Görevlendirilme tarihi	:	28.01.2009
Görevi tebellüğü tarihi	:	28.01.2009
Dosya içindeki belgelerin birer örneğinin verildiği / Uzlaştırma süresinin başladığı tarih	:	28.01.2009
Ek süre verilme tarihi	:	-
Şüpheli		
Adı ve Soyadı	:	S.B.
T.C.Kimlik No	:	156156156156
Adresi	:	-
Müşteki		
Adı ve Soyadı	:	F.A.
T.C.Kimlik No	:	612612612612
Adresi	:	-
Mağdur / Suçtan zarar görenin/ Kanuni temsilcisinin		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C.Kimlik No	:	-
Adresi	:	-
Vekilinin		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C.Kimlik No	:	-
Adresi	:	-
Kayıtlı olduğu Baro ve sicil no	:	-
Tercümanın		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C.Kimlik No	:	-
Adresi	:	-
Taraflardan biri yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye'de göstereceği ikametgahı	:	-
Taraflardan biri yabancı ve Türkiye'de göstereceği bir ikametgahı yok ise ülkesindeki ikametgahı	:	-
Raporun düzenlendiği yer ve tarih	:	28.01.2009
Uzlaştırma konusu suç / suçlar	:	Hakaret
Uzlaştırma sonucu	:	
Adı geçen müşteki ile Şüpheli Cumhuriyet Başsavcılığımıza çağırıldı. Dosya kapsamındaki olay adı geçenlere soruldu. Müşteki; Şüpheli ile aynı apartmanda yaşadıklarını, komşu olduklarını, olay günü baca tütme meselesi yüzünden tartıştıklarını ancak aynı apartmanda yaşamaları hasebiyle yüzyüze baktıklarını kavgınlık olmasını istemediğini ve bu yüzden uzlaşmaya hazır olduğunu beyan etti. Şüpheli; benzer anlatımla olayı anlattıktan sonra uzlaşmaya hazır olduğunu, aradaki husumetin sona ermesini dilediğini beyan etti. Şüpheli, söz alarak, yaşanan olaydan ötürü müşteki F.A.'dan özür dilerim dedi. Müşteki ve şüpheli barıştıklarını ve uzlaştıklarını beyan ettiler. Müşteki ve şüphelinin bu beyanları esas alınarak soruldu: Birbirimizden herhangi bir talebimiz yoktur. Uzlaştık. Zabıtlara böyle geçsin dediler. Bu samimi beyanlar göz önüne alınarak uzlaştırma görüşmelerine son verildi. Taraflara Uzlaşmanın sağlandığı anlatıldı. Uzlaştırmacının hukuki sonuçları anlatıldı. Taraflar söz alarak uzlaştırmacının hukuki sonuçlarını anladık. Dediler. İş bu uzlaştırma zaptı hep birlikte imza altına alındı.		
Yapılan Giderler		İmzalar
Müşteki	F.A.	
Şüpheli	S.B.	
Suçtan zarar gören		
Müdafî		
Vekil		
Kanuni temsilci		
Uzlaştırmacı	Av. Barış UYSAL	
ONAY ŞERHİ Tarih, Mühür ve İmza Cumhuriyet Savcısı / Hâkim		
ONAYLAMAMA GEREKÇESİ:		Tarih, Mühür ve İmza Cumhuriyet Savcısı / Hâkim

UZLAŞTIRMA RAPORU

Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma no	:	2009/536
Mahkeme esas no	:	-
Uzlaştırmacının		
Adı ve Soyadı	:	Av. Barış UYSAL
T.C. Kimlik No	:	
Adresi	:	Barış Mah. 25. sokak, Balgat-ANKARA
Kayıtlı olduğu Baro ve sicil no	:	9999
Görevlendirilme tarihi	:	29.07.2009
Görevi tebellüğ tarihi	:	30.07.2009
Dosya içindeki belgelerin birer örneğinin verildiği / Uzlaştırma süresinin başladığı tarih	:	30.07.2009
Ek süre verilme tarihi	:	-
Müşteki		
Adı ve Soyadı	:	Ali UYANIK
T.C. Kimlik No	:	14545454545
Adresi	:	PTT Müdürlüğü Lojmanı, ANKARA
Şüpheli		
Adı ve Soyadı	:	Savaş ÇATIŞAN
T.C. Kimlik No	:	20620620612
Adresi	:	1402. sokak, Bahçelievler-ANKARA
Şüpheli		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C. Kimlik No	:	-
Adresi	:	-
Velisi		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C. Kimlik No	:	-
Adresi	:	-
Kayıtlı olduğu Baro ve sicil no	:	-
Tercümanın		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C. Kimlik No	:	-
Adresi	:	-
Tarafardan biri yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye'de göstereceği ikametgahı	:	-
Tarafardan biri yabancı ve Türkiye'de göstereceği bir ikametgahı yok ise ülkesindeki ikametgahı	:	-
Raporun düzenlendiği yer ve tarih	:	30.07.2009
Uzlaştırma konusu suç / suçlar	:	Basit Tehdit
Uzlaştırma sonucu	:	
<p>Adı geçen Müşteki ve Şüpheli 2009/536 dosya kapsamında Cumhuriyet Başsavcılığımıza çağrıldı.</p> <p>Dosya kapsamındaki olay adı geçenlere soruldu. Müşteki ile görüşüldü. Müşteki Ali UYANIK bu olay sebebiyle üzüntü duyduğunu, şüphelinin eyleminin bir kamu kurumunda gerçekleşmesi sebebiyle bu üzüntüsünün daha da arttığını, şüpheli Savaş ÇATIŞAN'ın genç olduğunu, bu olaydan ders alması gerektiğini, eylemi bir kamu kuruluşunda meydana gelmesi sebebiyle yaklaşık 10 çalışma gününe tekabül eden 80 saat bir kamu kurumunun hizmetlerinin yerine getirilmesi karşılığında uzlaşabileceğini beyan etmiştir.</p> <p>Şüpheli Savaş ÇATIŞAN'dan sorulduğunda, olay sebebiyle üzgün olduğunu, müşterki Ali UYANIK'ın öne sürdüğü edim olan yaklaşık 10 çalışma gününe tekabül eden 80 saatlik, kamu kurumunun hizmetlerini yerine getirme edimine razı olduğunu ve bu haliyle uzlaşmayı kabul ettiğini beyan etmiştir.</p> <p>Ayrıca bu edimin yerine getirileceği kamu kuruluşu yetkilisi, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ve uzlaşma tarafı olan şüphelinin onaylayacağı çalışma protokolü ile gerçekleştirileceği konusunda anlaşmıştır.</p> <p>Şüpheli ve müşterki samimi beyanları göz önüne alınarak uzlaştırma görüşmelerine son verildi. Belirtilen şartlarda uzlaşmanın sağlandığı bildirildi. Uzlaştırmanın hukuki sonuçları anlatıldı. Şüpheli ve müşterki uzlaştırmanın hukuki sonuçlarını anladık. Dediler. İş bu uzlaştırma zaptı hep birlikte imza altına alındı.</p>		
Yapılan Giderler		İmzalar
Müşteki	Ali UYANIK	
Şüpheli	Savaş ÇATIŞAN	
Şüpheli		
Velisi		
Vekil		
Kanuni temsilci		
Uzlaştırmacı	Av. Barış UYSAL	
		ONAY ŞERHİ Tarih, Mühür ve İmza Cumhuriyet Savcısı / Hâkim
ONAYLAMAMA GEREKÇESİ:		Tarih, Mühür ve İmza Cumhuriyet Savcısı / Hâkim

UZLAŞTIRMA RAPORU

Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma No	:	2008/3605
Mahkeme Esas No	:	-
Uzlaştırmacının		
Adı ve Soyadı	:	A.B.
T.C. kimlik numarası	:	
Adresi	:	Ankara Barosu
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası	:	Ankara Barosu
Görevlendirme tarihi	:	
Görevi tebellüğü tarihi	:	
Dosya içindeki belgelerin birer örneğinin verildiği / Uzlaştırma süresinin başladığı tarih	:	26.01.2009
Ek süre verilme tarihi	:	-
Şüphelinin / Sanığın / Kanunî temsilcisinin		
Adı ve Soyadı	:	M.Y.
T.C. kimlik numarası	:	1551555515555
Adresi	:	Dost Sok. No:39, Kızılay-ANKARA
Müdafinin		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C. kimlik numarası	:	-
Adresi	:	-
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası	:	-
Mağdur / Suçtan zarar görenin / Kanunî temsilcisinin		
Adı ve Soyadı	:	C.T.
T.C. kimlik numarası	:	568951236913
Adresi	:	Adalet Sok. No:1, Emek-ANKARA
Vekilin		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C. kimlik numarası	:	-
Adresi	:	-
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası	:	-
Tercümanın		
Adı ve Soyadı	:	-
T.C. kimlik numarası	:	-
Adresi	:	-
Taraflardan biri yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye'de göstereceği ikametgâhi	:	-
Taraflardan biri yabancı ve Türkiye'de göstereceği bir ikametgâhi yok ise ülkesindeki ikametgâhi	:	
Raporun düzenlendiği yer ve tarihi	:	26.01.2009
Uzlaşma konusu suç / suçlar	:	Kasten Yaralama-Hakaret
Uzlaştırma sonucu	:	
<p>Taraflar, görevli uzlaştırmacı aracılığı ile 26.01.2009 günü saat 10.30'da Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı odasında bir araya getirildi. Fail ve Mağdurun anlatımları dinlendi. Mağdur beyanında failin eyleminden dolayı takma dişinin kırıldığını, bu olaydan dolayı zarara uğradığını, bu zararının giderilmesi halinde şikâyetinden vazgeçerek uzlaşmayı kabul edeceğini beyan etmiştir. Fail ise mağdurun bu beyanına karşılık zararını karşılamaya hazır olduğunu, uzlaşmayı bu şart altında kabul ettiğini beyan etmiştir. Yapılan anlaşma ile fail M.Y., Mağdur C.T.'ye 250,00.-TL takma dişini yaptırabilmesi için defaten ve elden olmak üzere ödeme kabul etmiştir. Bunun üzerine uzlaşma sağlanmıştır. Fail M.Y., uzlaşmacı karşısında mağdura 250,00.-TL. ödeyerek edimini derhal yerine getirmiştir.</p> <p>Yapılan giderler:</p>		
		İmzalar
Şüpheli / Sanık	:	M.Y.
Mağdur / Mağdurlar	:	C. T.
Suçtan zarar gören	:	
Müdafii	:	
Vekil	:	
Kanunî temsilci	:	
Uzlaştırmacı	:	Av. Barış UYSAL
ONAY ŞERHİ		
Tarih, mühür ve imza Cumhuriyet savcısı / hâkim		
ONAYLAMAMA GEREKÇESİ:		
Tarih, mühür ve imza Cumhuriyet savcısı / hâkim		

T.C.
.....
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

Soruşturma No : 2009/546
Karar No : 2009/56

KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİ KARARI

DAVACI : K.H.

MÜŞTEKİ : E.G., ...oğlu...'den olma,....doğumlu, ...adresinde ikamet eder.
ŞÜPHELİ : M.K.,...oğlu, ...'den olma,....doğumlu,....adresinde, ikamet eder.

SUÇ : TEHDİT
SUÇ TARİHİ : 27/02/2009

SORUŞTURMA EVRAKI İNCELENDİ:

Yukarıda açık kimliği yazılı şüphelinin suç tarihinde, Ankara PTT'ye giderek adına gönderilen parayı almak istediği, ancak yanında kimlik bulunmadığından paranın kendisine verilmemesine sinirlenerek PTT Müdürü olan müştekiye "Bana paramı ödeyeceksiniz, ben Balâlıyım, gerisini siz düşünün, 5 dakikada ifademi alırlar, daha sonra serbest bırakırlar, gitmediğim yer mi? Ama sonrasını siz düşünün" diyerek TCK'nın 106. maddesinin 2. cümlesinde yazılı tehdit suçunu işlediği,

Bu suçun CMK 253/a bendi kapsamında uzlaşmaya tâbi, şikâyete bağlı tehdit suçu olması sebebi ile taraflara uzlaşma teklif edilmiş, tarafların bu teklifi kabul etmeleriyle uzlaşma görüşmelerine başlanmıştır.

Yapılan görüşmeler sonucu şüphelinin, yaklaşık 10 gün 80 saat kamu hizmetinde bulunma edimi üzerinde anlaşma sağlanarak uzlaştırma raporu tanzim edildiği görülmüştür.

Şüphelinin uzlaşma konusu edimin süreklilik arzetmesi nedeni ile kamu davasının ertelenmesi kararının verilmesi gerekmele;

Şüpheli hakkında Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesine,

Şüphelinin belirtilen yükümlülüğü yerine getirdiği takdirde Kovuşturmaya Yer Olmadığı kararı verilmesine, CMK 253 maddesinin 19. maddesi gereğince karar verilmiştir.

Barış DOST
.....Cumhuriyet Başsavcısı

T.C.
TAVŞANLI
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

Hazırlık Numarası : 2009/936

11/03/2009

KARAR

Tavşanlı Cumhuriyet Başsavcılığının 2009/536 sayılı dosyası tetkik edildi. Anılan dosyada, bir kamu kurumunun ya da kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluşun belirli hizmetlerini geçici süreyle yerine getirmesi ediminin şüpheli tarafından kabul edildiği görüldü. Edimin ifa edileceği kamu kurumunun belirlenmesi amacıyla, Tavşanlı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğüne tanzim edilen hizmetler listesi ve önceki kamu hizmetleri cezalarına ilişkin infaz evrakları getirildi. Yapılan incelemede, Tavşanlı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Abdullah Taktak İlköğretim okulunda bir çok kamu hizmeti cezasının infaz edildiği, anılan kurumun bu anlamda bilgi ve deneyim sahibi olduğu, anlaşılacakla edimin Abdullah Taktak İlköğretim okulunda yerine getirilmesine karar verilmiştir. 11/03/2009

.....
Tavşanlı
Cumhuriyet Başsavcısı

ÇALIŞTIRMA PROTOKOLÜ

Bu Protokolün amacı, Tavşanlı Cumhuriyet Başsavcılığınca; hakkında CMK 253 ve 254. maddeleri ile uzlaştırma yönetmeliğinin 20. maddesi gereğince “Bir kamu kurumunun ya da kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluşun belirli hizmetlerini geçici süreyle yerine getirmesi” edimini yerine getirmeyi taahhüt eden M.K.’nın Tavşanlı Ressam Abdullah TAKTAK İlköğretim Okulu Müdürlüğünde çalıştırılması sürecinde yapılması gereken görevlere ilişkin iş ve işlemleri kapsar.

Bu protokol, yükümlünün Uzlaştırma Raporunda belirlendiği şekli yaklaşık kesintisiz 10 işgünü, günde 8 saati aşmayacak şekilde 80 saat kamu hizmetinin yerine getirilmesi amacıyla düzenlenmiştir.

Belirlenen kamu hizmeti 16.03.2009 tarihinden itibaren başlar.

A) Cumhuriyet Başsavcılığının Protokol Kapsamında Görevleri

Bu Protokol kapsamında Cumhuriyet Başsavcılığınca yerine getirilmesi gereken görevler aşağıda belirtilmiştir.

1. Cumhuriyet Başsavcılığımızca soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun olacak şekilde yükümlünün işlediği suç, genel sosyo-ekonomik koşulları, iş becerileri ve kapasitesi ile yerleştirmenin yönetimi ve denetimi ile ilgili olan tüm diğer koşullar hakkında okul müdürlüğüne bilgi vermek.

2. Yükümlünün kamu hizmetini protokol çerçevesinde yerine getirip getirmediği konusunda okul müdürlüğü ile irtibatta olmak.

3. Yükümlünün iş yeri tarafından doldurulacak Takip Çizelgesini hazırlayıp iş yerine vermek.

B) İş Yerinin Protokol Kapsamında Görevleri

Bu Protokol kapsamında Ressam Abdullah TAKTAK İlköğretim Okulu Müdürlüğü’nce yerine getirilmesi gereken görevler aşağıda belirtilmiştir.

1. İş yeri; yerleştirilen yükümlüye adil, eşit, saygılı ve insan haklarına uygun davranır.

2. Yükümlü, Abdullah Taktak İlköğretim Okulunda eğitim-öğretim faaliyetleri dışında kalan; 657 sayılı kanununun 36. maddesinin 8. bendinde tanımlanan, İlköğretim Okulunun gereklerine uygun yardımcı hizmetler kapsamına giren işlerde istihdam edilir.

3. İş yeri yükümlünün yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetler. Herhangi bir ihlal (geç gelme, erken çıkma, disiplini bozma, işin gereklerini yapmama gibi) halinde işveren derhal bir tutanak düzenler. Bu durumu Cumhuriyet Başsavcılığına bildirir.

4. Yükümlünün kurumun disiplin kurallarını ihlal etmesi halinde durum derhal Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir.

5. İş yeri, yükümlüye işin yapılması için gerekli olan araç-gereç, kıyafet ile iş güvenliği ve sağlığı için gerekli olanları sağlar.

6. İş yeri tüm iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin uygulanmasından sorumludur.

7. Okuldaki yetkililer yükümlüyü denetler, çalışılan günler ile ilgili yükümlü çalışma takip çizelgesini doldururlar. Bu çizelge gerekli görüldüğünde Cumhuriyet Başsavcılığınca talep edilebilir.

C) Kişinin Protokol Kapsamında Görevleri

- 1- Protokol kapsamında belirlenen yükümlülüklere uymak.
- 2- Bu yükümlülükleri yerine getirirken kurumun disiplin kurallarına uygun olarak hareket etmek.
- 3- Yükümlü, kurumda çalışan memurların uyması gereken çalışma saatlerine tabi olarak belirlenen sürelerde çalışır.
- 4- Gerektiğinde belgelendirilebilecek mazeretler dışında, kesintisiz olarak kamu hizmetine devam etmek.

Bu Protokol üç nüsha olarak tamamlanmış ve imzalanmıştır. 13.03.2009

Okul Müdürü

Yükümlü

..... **Cumhuriyet Başsavcısı**

EK-5

CEZA MUHALEMESİ KANUNUNUN UZLAŞMAYA İLİŞKİN MADDELERİ

Uzlaşma

MADDE 253- (1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:

a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar.

b) Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkrâ hariç, madde 86; madde 88),

2. Taksirle yaralama (madde 89),

3. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),

4. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),

5. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkrâ hariç, madde 239),

suçları.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez. Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz.

(4) Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tabi olması hâlinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması hâlinde, uzlaşma teklifi kanuni temsilcilerine yapılır. Cumhuriyet savcısı uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmedeği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması hâlinde, kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukuki sonuçları anlatılır.

(6) Resmi mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanuni temsilcisine ulaşılabilmesi hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

(7) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

(8) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suçla ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

(9) Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi hâlinde, Cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, Uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından Uzlaştırmacı görevlendirebilir.

(10) Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, Uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur.

(11) Görevlendirilen Uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir. Cumhuriyet savcısı Uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.

(12) Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi en çok yirmi gün daha uzatabilir.

(13) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanuni temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanuni temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi hâlinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.

(14) Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, Uzlaştırmacıya talimat verebilir.

(15) Uzlaşma müzakereleri sonunda Uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte Cumhuriyet savcısına verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır.

(16) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.

(17) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

(18) Uzlaştırmacının sonuçsuz kalması hâlinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

(19) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi hâlinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arzetmesi hâlinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(20) Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

(21) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunulduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, Uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

(22) Uzlaştırmacıya Cumhuriyet savcısı tarafından çalışma ve masraflarıyla orantılı bir ücret takdir edilerek ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır.

(23) Uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörölen kanun yollarına başvurulabilir.

(24) Uzlaştırmanın uygulanmasına ilişkin hususlar, yönetmelikle düzenlenir.

Mahkeme tarafından uzlaştırma

MADDE 254-(1) Kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması hâlinde, uzlaştırma işlemleri 253 üncü maddede belirtilen esas ve usule göre, mahkeme tarafından yapılır.

(2) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def'aten yerine getirmesi hâlinde, davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi hâlinde; sanık hakkında, 231 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, mahkeme tarafından, 231 inci maddenin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.

Birden çok fail bulunması hâlinde uzlaşma

MADDE 255.- (1) Aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan kişi uzlaşmadan yararlanır.

EK-6

CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNA GÖRE UZLAŞTIRMANIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

(RG 26.07.2007, Sa. 26594)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, uzlaşmaya ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesi ile diğer kanunlarda uzlaşma kapsamında olduğu belirtilen suçlar bakımından şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi arasında uzlaştırma işlemlerinin yapılmasına ilişkin hükümleri kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelik, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253, 254 ve 255 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Kanun: 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununu,
- b) Uzlaşma: Uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve hükümlere uygun olarak uzlaştırma süreci sonunda anlaşdırılmış veya anlaşmış olmalarını,
- c) Uzlaştırma: Uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin, Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve hükümlere uygun olarak Uzlaştırmacı aracılığıyla ya da hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından anlaşdırılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi sürecini,
- ç) Uzlaştırmacı: Şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından görevlendirilen hukuk öğrenimi görmüş kişiyi veya Cumhuriyet savcısı ya da mahkemenin isteği üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Temel İlkeler ve Genel Hükümler

Temel ilkeler

Madde 5 – (1) Uzlaştırma, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin özgür iradeleri ile rıza göstermeleri hâlinde gerçekleştirilir. Bu kişiler anlaşma yapılabildiği kadar iradelerinden vazgeçebilirler.

(2) Uzlaştırma, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin temel hak ve hürriyetlerine uygun olarak, menfaatlerinin korunması esasını gözetilerek yürütülür.

(3) Uzlaştırmaya katılan şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar gören müzakereler sırasında, Kanunun tanıdığı temel güvencelere sahiptir.

(4) Şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar gören Türkçe bilmiyorsa veya engelli ise Kanunun 202 nci maddesi hükmü uygulanır.

(5) Uzlaştırma sürecine başlanmadan önce şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören; hakları, uzlaşmanın mahiyeti ve verecekleri kararların hukukî sonuçları hakkında bilgilendirilir.

(6) Şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin yaşı, olgunluğu, eğitimi, sosyal ve ekonomik durumu gibi faktörler ile ilgili belirgin farklılıklar, uzlaştırma sürecinde göz önüne alınır.

(7) Kanunun ve Yönetmeliğin uzlaşmaya ilişkin hükümleri, uzlaşmaya tâbi bir suçta maruz kalan suç mağduru çocuklar ile suçta sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır. Çocuklara ilişkin uzlaştırmada, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 24/12/2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ve 24/12/2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

(8) Uzlaştırmacı avukat, bu sıfatla görev yaptığı olayla ilgili olarak daha sonra vekil veya müdafî olarak görev üstlenemez.

Genel hükümler

Madde 6 – (1) Uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için mağdur ya da suçtan zarar görenin gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması gerekir.

(2) Aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan şüpheli veya sanık uzlaşmadan yararlanır.

(3) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

(4) Uzlaştırmadan sonuçsuz kalması hâlinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma ya da kovuşturma konusu suçta ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

(6) Uzlaşmaya tâbi suçlarda, uzlaştırma girişiminde bulunulmadan, kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez.

Uzlaştırma kapsamındaki suçlar ve istisnaları

Madde 7 – (1) Kanunun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlarda, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez.

(4) Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçu işlemek amacıyla ya da bu suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Soruşturma Aşamasında Uzlaşma****Uzlaşma teklifi**

Madde 8 – (1) Soruşturma konusu suçun, uzlaşmaya tâbi olması ve işlendiği hususunda yeterli şüphenin bulunması hâlinde; Cumhuriyet savcısı, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Cumhuriyet savcısının yazılı ya da acele hallerde sözlü tâlimatı üzerine, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene adli kolluk görevlisi de uzlaşma teklifinde bulunabilir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir.

(2) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin reşit olmaması ya da kısıtlı olması hâli ile mağdur veya suçtan zarar görenin ayırt etme gücü bulunmaması durumunda, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır. Bu kişilerin ayırt etme gücüne sahip olup olmadıkları Cumhuriyet savcısı tarafından araştırıldıktan sonra, uzlaşma teklifinin muhatabı belirlenir.

(3) Cumhuriyet savcısı veya adli kolluk görevlilerince yapılacak uzlaşma teklifi, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a veya Ek 1/b sayılı uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının bulunduğu Uzlaşma Teklif Formlarının hazır bulunan ilgiliye imzalatılarak verilmesi ve formda yer alan bilgilerin açıklanması suretiyle yapılır. Cumhuriyet savcısı veya adli kolluk görevlisi tarafından, bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirildiğine ve uzlaşma teklifinde bulunulduğuna ilişkin formun imzalı örneği soruşturma evrakı içine konulur.

(4) Uzlaşma teklifinde bulunmak için çağrı; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak, bu çağrı uzlaşma teklifi anlamına gelmez.

Açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla teklif

Madde 9 – (1) Cumhuriyet savcısı gerektiğinde uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla yapabilir.

(2) Açıklamalı tebligat, Kanunda belirtilen özel hükümler saklı kalmak koşuluyla bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a veya Ek 1/b sayılı uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının bulunduğu Uzlaşma Teklif Formununun, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu ile 20/8/1959 tarihli ve 4/12059 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Tebligat Tüzüğü hükümlerine uygun olarak tebliğ mazbatalı zarf içerisinde gönderilmesi suretiyle yapılır. Ancak tebligatın yapılamadığı hâllerde bu Yönetmeliğin 11 inci maddesi hükmü uygulanır.

(3) İstinabe yoluyla yapılacak teklifte, bu Yönetmeliğin 8 inci maddesi ile birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

Uzlaşma teklifinde karar süresi

Madde 10 – (1) Uzlaşma teklifinde bulunulandan herhangi biri, en geç üç gün içinde teklifi yapan adli kolluk görevlisine ya da görevli Cumhuriyet savcısına kararını bildirmedeği takdirde, uzlaşma teklifi reddedilmiş sayılır. Bu durumda, Kanunun 255 inci maddesi hükmü saklı kalmak üzere, ayrıca diğerlerine uzlaşma teklifinde bulunulmaz.

Adreste bulunmamanın hüküm ve sonuçları

Madde 11 – (1) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da adresin belirlenememesi gibi başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılamaması hâlinde, uzlaştırmaya yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

Soruşturmada bilgilendirme yükümlülüğü

Madde 12 – (1) Uzlaşma teklifinde bulunulması hâlinde; şüpheliye, mağdura veya suçtan zarar görene ya da kanunî temsilcilerine, uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının yer aldığı bu Yönetmelik ekinde yer alan formdaki bilgiler açıklanır.

Uzlaştırmacı görevlendirilmesi

Madde 13 – (1) Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi hâlinde, Cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, bir avukatın Uzlaştırmacı olarak görevlendirilmesini barodan isteyebilir ya da bu Yönetmelikte nitelikleri belirlenen hukuk öğrenimi görmüş bir kimseyi görevlendirebilir.

(2) (Bu fıkranın Yürütülmesi Durdurulmuştur¹) Uzlaştırmacı görevlendirilmesinde tarafların üzerinde anlaşmaları bir avukat ya da hukuk öğrenimi görmüş bir kişi tercih edilebilir.

(3) Uzlaştırmacıların sayısı, uyumsuzluğun niteliği göz önünde bulundurularak Cumhuriyet savcısınca tespit edilir.

(4) (Bu fıkranın Yürütülmesi Durdurulmuştur²) Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı ile tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı reddini gerektiren hâller, Uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak da göz önünde bulundurulur. Uzlaştırmacı, bu hâllerin varlığı hâlinde Cumhuriyet Savcısına durumu bildirir; ancak tarafların rızası hâlinde görev yapabilir.

Avukatın Uzlaştırmacı olarak görevlendirilme usulü

Madde 14 – (1) Baro tarafından öncelikle uzlaştırmaya üzerine eğitim almış bir avukat görevlendirilir.

(2) (Bu fıkranın Yürütülmesi Durdurulmuştur³) Tarafların üzerinde anlaştığı avukatın soruşturmanın yapıldığı yer barosuna kayıtlı olması gerekmez. Bu hâlde görevlendirme avukatın bağlı bulunduğu baro tarafından yapılır.

Hukuk öğrenimi görmüş Uzlaştırmacıda aranan nitelikler ve görevlendirilme usulü

Madde 15 – (1) Hukuk öğrenimi görmüş Uzlaştırmacıların görevlendirilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:

- Üniversitelerin hukuk fakültelerinden mezun olmak,
- (Bu bendin Yürütülmesi Durdurulmuştur⁴) Hukuk veya hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idarî bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmak,
- (Bu bendin Yürütülmesi Durdurulmuştur⁵) Hukuk dalında yüksek lisans ya da doktora yapmış bulunmak,

ç) Baroya kayıtlı avukat olmamak,

d) Taksirli suçlar hariç olmak üzere; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş ve affa uğramış, ertelenmiş ya da paraya çevrilmiş olsa bile kesinleşmiş bir kararla veya Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, millî savunmaya, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları ile yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlardan ya da zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı, gerçeğe aykırı bilirkişilik yapma, yalan tanıklık ve haksız mal edinme suçlarından biriyle hükümlü bulunmamak,

e) Disiplin yönünden meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış veya geçici olarak yasaklanmamış olmak.

(2) Hukuk öğrenimi görmüş Uzlaştırmacılar, ağır ceza merkezi Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından belirlenen listeye kayıtlı olanlar arasından seçilirler. Bu listeye kayıtlı olan Uzlaştırmacılar sadece kayıtlı buldukları il sınırları içerisinde değil ülke çapında görev alabilirler.

(3) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırmacı olarak görev almak amacıyla listeye kaydolmak için her yılın Kasım ayının sonuna kadar Cumhuriyet başsavcılığına bir dilekçeyle başvurur. Başvurular şahsen yapılabileceği gibi, kayıtlı olunan oda, çalışılan kurum ve kuruluş aracılığıyla da yapılabilir.

(4) İletişim bilgilerini içeren başvuru dilekçesine;

a) Nüfus cüzdanı örneği,

b) T.C. kimlik numarası,

c) Mezuniyet belgesinin onaylı örneği,

ç) Adli sicil kaydı,

d) İki adet vesikalık fotoğraf,

e) Bu Yönetmeliğin 30 uncu maddesi uyarınca yapılacak eğitimlere katılacağını beyan eden dilekçesi,

f) Varsa kayıtlı olunan oda, çalışılan kurum ve kuruluşun isimleri, eklenir.

(5) Başvuranların talepleri kaydedilerek ağır ceza merkezi Cumhuriyet başsavcılığınca başvuru tarihinden itibaren otuz gün içerisinde değerlendirilir.

(6) Başvuranın birinci fıkradaki şartları taşıması veya dördüncü fıkrada belirtilen belgelerin eksik olması hâlinde talebin reddine karar verilir. Redde ilişkin karar ilgisine tebliğ olunur.

(7) Talepleri uygun görülenlerin adı ve soyadları, açık adresleri, telefon numaraları yazılarak, oluşturulan liste her yıl Ocak ayı içerisinde en az yedi gün süre ile adliye herkesin görebileceği bir yere asılır. Ayrıca Cumhuriyet başsavcılığının internet adresinde ilân edilir. Oluşturulan listenin bir örneği, merkezdeki hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile yargı çevresindeki mahkemeler ve Cumhuriyet başsavcılıklarına bildirilir.

(8) Liste, ayrıca yazılı ve elektronik ortamda hazırlanarak her yılın Ocak ayının sonuna kadar Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığına gönderilir. Gönderilen listeler bu birim tarafından yayımlanır.

(9) Listede yer alan Uzlaştırmacının;

a) Listeye kabul şartlarını sonradan kaybetmesi,

b) Bu Yönetmelikte belirlenen şartlardan herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması,

c) Listeden çıkarılmayı talep etmesi,

ç) Uzlaştırmacılıkla bağdaşmayan tutum ve davranışlarda bulunması,

d) Bu Yönetmeliğin 30 uncu maddesi uyarınca yapılan eğitimlere katılmaması, durumunda listeden çıkarılır.

(10) Listeden çıkarılmasına ilişkin karar ilgiliye tebliğ edilir ve ayrıca yedinci ve sekizinci fıkralarda belirtilen yerlere gönderilir.

(11) Zorunluluk hâlinde listeye kayıtlı olmamasına rağmen, bu maddede belirtilen şartları taşıyan hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından da görevlendirme yapılabilir.

Belgelerin verilmesi ve gizlilik bildirim

Madde 16 – (1) Soruşturma dosyasında yer alan uzlaştırma konusu suç ya da suçlara ilişkin belgelerden uzlaştırma için gerekli olup da Cumhuriyet savcısı tarafından uygun görülenlerin birer örneği Uzlaştırmacıya verilir.

(2) Cumhuriyet savcısı Uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu belirtir.

(3) Hangi belgelerin verildiği, verilme tarihi ile soruşturmanın gizliliği konusundaki bildirim, Cumhuriyet savcısı ve Uzlaştırmacının imzasını içeren bir tutanakla tespit edilir.

Süre

Madde 17 – (1) Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi re'sen veya talep üzerine en çok yirmi gün daha uzatabilir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırma süresinin uzatılmasına ilişkin kararını Uzlaştırmacıya bildirir.

(2) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilir.

(3) Uzlaştırmanın Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından gerçekleştirildiği hâllerde de birinci fıkrada belirtilen süreler uygulanır.

Uzlaştırma müzakereleri

Madde 18 – (1) Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin haklı bir mazereti olmaksızın müzakerelere katılmaktan imtina etmesi hâlinde, ilgili taraf uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.

(2) Uzlaşma sağlanabilmesi için birden fazla müzakere yapılabilir. Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, Uzlaştırmacıya uzlaştırma müzakerelerinin kanuna uygun yürütülmesi amacıyla tâlimat verebilir.

(3) Müzakereler, taraflarla birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilecek toplantılarla yürütülebilir.

(4) Müzakereler, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle de yapılabilir.

Uzlaştırma müzakerelerinin gizliliği

Madde 19 – (1) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırmacı, uzlaştırma sürecinde yapılan açıklamaları, kendisine aktarılan veya diğer bir şekilde öğrendiği olguları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Uzlaştırma sürecinde yapılan açıklamalar herhangi bir soruşturma, kovuşturma ya da davada delil olarak kullanılamaz. Müzakerelere katılanlar bu bilgilere ilişkin olarak tanıklık yapmak zorunda bırakılamaz.

(3) Uzlaştırmacı tarafından gerekli görölmesi hâlinde tutulan tutanak veya notlar, kapalı bir zarf içerisinde Cumhuriyet savcısına verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından mühür ve imza altına alınan kapalı zarf dosyada muhafaza edilir. Bu zarf, sadece Uzlaştırmacı tarafından düzenlenen ve Cumhuriyet savcısı tarafından mühür ve imza altına alınan raporun sahteliği iddiası dolayısıyla ortaya çıkan uyuşmazlığı gidermek amacıyla delil olarak kullanılmak üzere açılabilir.

(4) Daha önce mevcut olan bir belge veya olgunun, uzlaştırma müzakereleri sırasında ileri sürölmüş olması, bunların soruşturma ve kovuşturma sürecinde ya da bir davada delil olarak kullanılmasına engel teşkil etmez.

Edimin konusu

Madde 20 – (1) Taraflar uzlaştırma sonunda belli bir edimin yerine getirilmesi hususunda anlaşmaya vardıkları takdirde aşağıdaki edimlerden bir ya da birkaçını veya bunların dışında belirlenen hukuka uygun başka bir edimi kararlaştırabilirler:

- Fiilden kaynaklanan maddî veya manevî zararın tamamen ya da kısmen tazmin edilmesi veya eski hâle getirilmesi,
- Mağdurun veya suçtan zarar görenin haklarına halef olan üçüncü kişi ya da kişilerin maddî veya manevî zararlarının tamamen ya da kısmen tazmin edilmesi veya eski hâle getirilmesi,
- Bir kamu kurumu veya kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluş ile yardıma muhtaç kişi ya da kişilere bağış yapmak gibi edimlerde bulunulması,
- Mağdurun, suçtan zarar görenin veya bunların gösterecekleri üçüncü şahsın, bir kamu kurumunun ya da kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluşun belirli hizmetlerini geçici süreyle yerine getirmesi veya topluma faydalı birey olmasını sağlayacak bir programa katılması gibi diğer bazı yükümlölükler altına girilmesi,
- Mağdurdan veya suçtan zarar görenden özür dilenmesi.

Uzlaştırma raporu

Madde 21 – (1) Uzlaştırmacı, uzlaştırma işlemlerinin sonuçlandırıldığı tarihten itibaren bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 sayılı Uzlaştırma Raporu Örneğine uygun, taraf sayısından bir fazla olarak hazırladığı raporu, kendisine verilen belge örneklerini ve varsa yapmış olduğu masrafları gösteren belge, gider pusulası veya rayice uygun yazılı beyan ile serbest meslek makbuzunu geciktirmeksizin Cumhuriyet savcısına verir.

(2) Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı biçimde açıklanır. Ancak uzlaştırma müzakereleri sırasında suçun işlenmesine ilişkin olarak yapılan açıklamalara raporda yer verilmez.

(3) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

(4) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayanmadığını ve edimin hukuka uygun olmadığını belirlerse raporu onaylamaz. Onaylamama gerekçesini rapora yazar. Bu durumda uzlaşma gerçekleşmemiş sayılır.

(5) Uzlaştırmanın Cumhuriyet savcısı tarafından yapıldığı hâllerde; raporun bu işlemin niteliğine uygun kısımları doldurulur, mühür ve imza altına alınarak soruşturma dosyasında muhafaza edilir.

Uzlaşma belgesi

Madde 22 – (1) Uzlaştırmacı görevlendirilmeden önce veya uzlaşma teklifinin reddedilmesinden sonra, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin aralarında uzlaşmaları hâlinde; taraflarca niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 sayılı Uzlaştırma Raporu Örneğine uygun bir uzlaşma belgesi düzenlenir. Cumhuriyet savcısı, bu belgeyi 21 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen kistaslara göre inceler ve değerlendirir.

(2) Takibi şikâyete bağlı suçlarda, mağdur veya suçtan zarar görenin şüpheli ile anlaşarak şikâyetinden vazgeçmesi hâlinde bu belge düzenlenmez.

Soruşturma aşamasında uzlaşmanın hukukî sonuçları

Madde 23 – (1) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi hâlinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(2) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzemesi hâlinde, Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir.

(3) Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(4) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(5) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, Kanununun 171 inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır.

(6) Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilâm mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(7) Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılamaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.

Zamanaşımı

Madde 24 – (1) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç Uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

(2) Uzlaşma teklifine süresi içerisinde cevap verilmemesi ya da teklifin reddedilmesi hâlinde uzlaştırma girişimi sonuçsuz kalmış sayılır.

(3) Tarafların veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin uzlaşma müzakerelerine katılmaktan imtina etmesi, müzakereler sırasında taraflardan birinin yazılı veya sözlü olarak uzlaşmadan vazgeçtiğini bildirmesi üzerine düzenlenen raporun Cumhuriyet savcısına verildiği tarihten itibaren dava zamanaşımı ve kovuşturma koşulu olan dava süresi yeniden işlemeye başlar.

(4) Uzlaştırmanın doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından yapılması hâlinde, üçüncü fıkradaki nedenler gerçekleştiği takdirde, bu tarihten itibaren dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi yeniden işlemeye başlar. Cumhuriyet savcısı durumu tutanakla tespit eder.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mahkeme Aşamasında Uzlaşma

Mahkeme aşamasında uzlaştırma usulü

Madde 25 – (1) Kamu davası açıldıktan sonra aşağıdaki durumların varlığı hâlinde, uzlaştırma işlemleri soruşturma aşamasında belirtilen esas ve usule göre, mahkeme tarafından yapılır:

- Kovuşturma konusu suçun hukukî niteliğinin değişmesi nedeniyle uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması,
- Soruşturma aşamasında uzlaşma teklifinde bulunulması gerektiğinin ilk olarak mahkeme aşamasında anlaşılması,
- Cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlenmeksizin doğrudan doğruya mahkeme önüne gelen uzlaşmaya tâbi bir fiilin varlığı,
- Mahkeme aşamasında kanun değişikliği nedeniyle fiilin uzlaşma kapsamına girmesi.

(2) Mahkeme, uzlaştırma işlemlerine ilişkin tebligat ve yazışmaları duruşma gününü beklemeksizin dosya üzerinden de yapabilir.

(3) (Bu fıkranın Yürütülmesi Durdurulmuştur⁶) Mahkeme aşamasında yapılan uzlaşma teklifi reddedilmesine rağmen, taraflar uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç duruşmanın sona erdiği açıklanıp hüküm verilmeden önce mahkemeye başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.

Kovuşturmada bilgilendirme yükümlülüğü

Madde 26 – (1) Mahkemeye yapılacak uzlaşma teklifi, uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının yer aldığı bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/c sayılı Uzlaşma Teklif Formunun ilgiliye imzalatılarak verilmesi ve formda yer alan bilgilerin açıklanması suretiyle yapılır. Bu husus zapta geçirilerek bilgilendirme yükümlülüğü yerine getirilir ve uzlaşma teklifinde bulunulduğuna ilişkin formun imzalı örneği kovuşturma dosyası içine konulur.

Kovuşturma aşamasında uzlaşmanın hukukî sonuçları

Madde 27 – (1) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def'aten yerine getirmesi hâlinde, davanın düşmesine karar verir.

(2) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi hâlinde; sanık hakkında, Kanunun 231 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir.

(3) Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez.

(4) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilir.

(5) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, mahkeme tarafından, Kanunun 231 inci maddesinin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.

(6) Sanığın, edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilâm mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(7) Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, kovuşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Uzlaştırmacının yükümlülükleri

Madde 28 – (1) Uzlaştırmacı:

- Bağımsız ve tarafsız hareket eder, tarafların ortak yararlarını gözetir. Müzakerelerde tarafların yeterli ve eşit fırsatlara sahip olmasına özen gösterir. Masumiyet karinesi gereğince şüpheli ya da sanığın suçluluğu hakkında ön yargılı olamaz, şüpheli ya da sanığa karşı bir tavır takınamaz.
- Müzakerelere başlamadan önce taraflara; uzlaşmanın temel ilkelerini, kendisinin tarafsızlığını, uzlaştırma süreci ve sonuçlarını, Uzlaştırmacı ile tarafların uzlaştırmadaki işlevlerini, gizlilik yükümlülüğünü açıklar ve süreci anlamalarını sağlar.
- Tarafların birbirlerine saygılı davranmaları, müzakerelere iyi niyetle katılmaları ve bildikleri hususları açıklamaları konusunda bilgilendirir.
- Uyuşmazlığın çözülmesi için taraflara yardımcı olur ve anlaşmalarını teşvik eder, ancak baskı yapamaz. Herhangi bir tarafın leh veya aleyhine görüş bildiremez, tarafları bağlayıcı bir karar veremez.
- Tarafların hüküm ve sonuçlarını bilerek ve özgür iradeleriyle anlaşmaya varmalarını sağlayacak uygun tedbirleri alır.

Uzlaştırmanın yapılacağı yer

Madde 29 – (1) Uzlaştırma müzakereleri;

- Kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla ayrılan yerlerinde,
- Tarafların kabul etmesi şartıyla Uzlaştırmacının faaliyetlerini yürüttüğü büroda,
- Tarafların menfaatlerine uygun, kendilerini huzurlu hissedecekleri güvenli bir ortamda veya taraflarca kabul edilen bu işe uygun başka yerlerde, gerçekleştirilebilir.

(2) Adliye binalarında uzlaştırma müzakerelerinin yapılabilmesi amacıyla, imkânlar ölçüsünde toplantı odaları tahsis edilebilir. Toplantı odalarının düzenlenmesi, büro hizmetlerinin ve gerekirse güvenliğin sağlanması, uzlaştırma toplantıları için tahsis sıra ve saatleri Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yerine getirilir.

Uzlaştırmacıların eğitimi

Madde 30 – (1) Görevlendirilecek kişilerin görevlerine başlamadan önce eğitim almaları ve görev yaptıkları sürece eğitime tâbi tutulmaları sağlanır.

(2) Eğitim; alternatif uyuşmazlık çözümü ve müzakere becerileri ile yöntemlerini geliştirmeyi, mağdur, suçtan zarar gören, şüpheli ya da sanık ile birlikte çalışmanın özel koşulları ve ceza adaleti sistemi hakkında bilgi sahibi olma hususlarında yeterlilik kazandırmayı amaçlamalıdır.

(3) Eğitimin konusu; görev yapacak kişilerin sahip olmaları gereken asgarî nitelikler, bilgi düzeyi ve kişisel yeteneklerinin geliştirilmesinden oluşur. Uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilere;

- Uzlaştırmanın hukukî niteliği ve sonuçları,
 - Uzlaşmanın uygulama alanları,
 - İletişim esasları, soru ve müzakere teknikleri, müzakere yönetimi, uzlaştırma raporu,
 - Uyuşmazlık analizi,
 - Uzlaşmaya tâbi suçlar,
 - Etik kurallar,
- konularında eğitim verilir.

(4) Uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilerin eğitimi, Türkiye Adalet Akademisi, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği, ilgili barolar ve bu konuda eğitim veren niversiteler ile işbirliği içerisinde yerine getirilir.

(5) Uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek avukatların seçimi, eğitimi, uymakla yükümlü oldukları etik kurallar ve standartları gösteren ilke ve esaslar, Türkiye Barolar Birliği tarafından değerlendirilir.

Uzlaştırmacı creti ve giderler

Madde 31 – (1) Uzlaştırmacıya soruştırma aşamasında Cumhuriyet savcısı, kovuştırma aşamasında ise mahkeme tarafından masraflar hariç, Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Mdafı ve Vekillere denecek cret Tarifesinde soruştırma aşaması için belirlenen miktarın iki katını geçmemek üzere, Uzlaştırmacının şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin; yaşı, olgunluğu, eğitimi, sosyal ve ekonomik durumu gibi belirgin farklılıkları değerlendirmede ve tarafları uzlaştırmadaki becerisi, bu srede gösterdiği çaba ve gayreti, harcadığı emek ve mesaisi gibi faktörlerin yanısıra uyumsuzluğın kapsamı ve niteliği de dikkate alınarak çalışmasıyla orantılı makul bir ücret belirlenir. Uzlaştırmacı tarafından zorunlu yol giderleri de dahil olmak üzere yapılan masraflar anılan ücret tarifesinde soruştırma aşaması için belirlenen miktarı geçmeyecek şekilde ayrıca ödenir.

(2) Görevlendirilen Uzlaştırmacıya belirlenen ücret, uzlaştırma işlemleri sonunda düzenlenecek raporun ibrazından sonra makul süre içerisinde Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından sarf kararı ile ödenir.

(3) Birden fazla Uzlaştırmacının görevlendirildiği hâllerde takdir edilecek ücret bu kişilere katkıları oranında paylaştırılır.

(4) Uzlaştırmacı creti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır ve bu giderler ilgili ödenekten karşlanır.

(5) Uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde Uzlaştırmacı creti ve diğer uzlaştırma giderleri hakkında Kanunun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır.

(6) Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde Uzlaştırmacı creti ve diğer uzlaştırma giderleri Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.

(7) Uzlaştırmacının alışması karşılığında uzlaştırma creti talep etmediği hâllerde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Tutulacak kartonlar

Madde 32– (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında uzlaşma sonucu verilen kovuştırmaya yer olmadığına ve kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair kararların; mahkemelerde ise düşme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararların bir örneğinin saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartonlara konulacak karar nüshalarında ilgisine göre Cumhuriyet savcısı ya da hâkimin imzası ile Cumhuriyet başsavcılığı ya da mahkeme mührünün bulunması zorunludur.

Formların bastırılması ve dağıtımı

Madde 33 – (1) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a sayılı Uzlaşma Teklif Formu dışındaki formlar, Cumhuriyet başsavcılıklarınca ilgili denek kaleminden harcama yapılmak suretiyle yeterli sayıda bastırılarak mahkemelere ve Cumhuriyet savcılarına dağıtımı yapılır.

(2) Adli kolluk tarafından yapılacak uzlaşma teklifi formlarının bastırılması ve dağıtımı işlemleri, ilgili adli kolluk tarafından yerine getirilir.

Kamuoyunun bilgilendirilmesi

Madde 34 – (1) Uzlaşmanın mahiyeti, koşulları ve sonuçları ile uzlaşmaya tâbi suçlar ve uzlaştırma süreci hakkında yol gösterici bilgileri içeren rehber kitapçık ve diğer yöntemlerle kamuoyu bilgilendirilir.

Yürürlük

Madde 35 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 36 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

**(İLGİLİ ADLİ KOLLUK BİRİMİ)
UZLAŞMA TEKLİF FORMU**

A. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253'üncü maddesi çerçevesinde, soruşturma konusu suçunun uzlaşmaya tabi olması nedeniyle Cumhuriyet savcısı'ın tâlimatları doğrultusunda bu formun (D) bölümünde yer alan uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçları aşağıda açık kimliği belirtilen kişiye anlatılarak uzlaşma teklifinde bulunulmuştur./..../20.... Saat:

**Teklifte Bulunan
Adli Kolluk Görevlisi
Adı Soyadı
Rütbesi-Sicil No**

**B. UZLAŞMA
TEKLİFİ YAPILAN**

1. (...) Mağdur
2. (...) Mağdurun Kanunî Temsilcisi
3. (...) Suçtan Zarar Gören
4. (...) Suçtan Zarar Görenin Kanunî Temsilcisi
5. (...) Şüpheli
6. (...) Şüphelinin Kanunî Temsilcisi

**C. UZLAŞMA
TEKLİFİ YAPILAN
KİŞİNİN**

1. T.C. Kimlik No
2. Adı Soyadı
3. Baba Adı
4. Anne adı
5. Doğum Yeri ve Tarihi
6. Adres ve İletişim Bilgileri

D. Uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçları:

- a) Uzlaşma, suçtan doğan zararın kısmen veya tamamen giderilmesi, eski hâlin iadesi veya hukuka uygun maddî veya manevî diğer bir edim karşılığında ya da uzlaşmayı sağlayacak diğer bir usulle iki tarafın anlaşmasıdır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda mağdur ya da suçtan zarar görenin her türlü hukukî dava ve takip haklarının sona ermesi karşılığında şüpheli hakkındaki suç soruşturması aşağıdaki koşullarla son bulacaktır.
- b) Uzlaştırma teklifini kabul ederek bu konuda karşı tarafa görüşme, suçlu kabul veya haklarından vazgeçme anlamına gelmez. Bu durum tarafların sahip oldukları haklarda bir kayba da yol açmaz.
- c) Taraflar uzlaştırma teklifini kabul etseler dahi, görüşmeler sonucunda uzlaşmak zorunda olmayıp, uzlaşma sağlanana kadar bu yöndeki iradelerinden vazgeçebilirler. Vazgeçme, hak kaybına yol açmaz.
- ç) Uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren en geç üç gün içinde teklifi yapan adli kolluk görevlisine ya da görevli Cumhuriyet savcısına karar bildirilmediği takdirde, teklif reddedilmiş sayılır.
- d) Uzlaşma teklifi reddedilmesine rağmen taraflar, uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.
- e) Teklif kabul edilmesine karşın uzlaştırma girişimi başarılı olmadığı takdirde bir daha Cumhuriyet savcısına uzlaştırma yoluna başvurulamaz.
- f) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suçla ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.
- g) Taraflar bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından uzlaştırılabilecekleri gibi; Uzlaştırmacı olarak Cumhuriyet savcısı tarafından barodan bir avukatın görevlendirilmesi istenebilecek ya da Yönetmelikte nitelikleri belirlenen hukuk öğrenimi görmüş bir kimse görevlendirilebilecektir. Tarafların üzerinde anlaşmışları bir avukat ya da hukuk öğrenimi görmüş bir kişi var ise takdire göre onlar da tercih edilebilecektir.
- ğ) Uzlaştırma müzakereleri sırasında tarafların konuyla ilgili olarak yapacakları açıklamalar mevcut soruşturmada ve disiplinle ilgili olanlar da dahil olmak üzere, hiçbir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.
- h) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar görenler ile bu kişilerin kanunî temsilcisi, müdafî ve vekil katılabilir.
- ı) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisinin ya da vekilin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi hâlinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.
- i) Uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığı ve edimin hukuka uygun olduğu Cumhuriyet savcısı tarafından belirlendiği takdirde, uzlaşma raporu veya belgesi hüküm ifade eder.
- j) Uzlaşma gerçekleştiği ve edim defaten yerine getirildiği takdirde, şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı verilir. Bu husus, adli sicile kaydedilmez.
- k) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksitli bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde; Kanunun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince dava zamanaşımı işlemez.
- l) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilir.
- m) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından, Kanunun 171 inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki şartlar aranmaksızın kamu davası açılır.
- n) Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat, eski hâlin iadesi veya diğer bir tazminat davası açılmaz. Açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.
- o) Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri yargılama giderlerinden sayılır, ilgili ödenekten karşılanır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda, bu ücret ve giderler Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.
- ö) Uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri hakkında Kanunun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır.
- p) Şüphelinin edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilâm mahiyetinde belgelerden sayılır.
- r) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç Uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.
- s) Uzlaşma sağlanmadığı takdirde, Cumhuriyet savcısı, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olup, üst sınırı bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren uzlaşmaya tabi suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, Kanunun 171 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki koşulların birlikte gerçekleşmesi hâlinde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

T.C.
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
UZLAŞMA TEKLİF FORMU

A. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253'üncü maddesi çerçevesinde, soruşturma konusu suçunun uzlaşmaya tabi olması nedeniyle aşağıda açık kimliği belirtilen kişiye bu formun (D) bölümünde yer alan uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları anlatılarak uzlaşma teklifinde bulunulmuştur./..../20.... Saat:

**Teklifte Bulunan
Adli Kolluk Görevlisi
Adı Soyadı
Sicil No**

**B. UZLAŞMA
TEKLİFİ YAPILAN**

1. (...) Mağdur
2. (...) Mağdurun Kanunî Temsilcisi
3. (...) Suçtan Zarar Gören
4. (...) Suçtan Zarar Görenin Kanunî Temsilcisi
5. (...) Şüpheli
6. (...) Şüphelinin Kanunî Temsilcisi

**C. UZLAŞMA
TEKLİFİ YAPILAN
KİŞİNİN**

1. T.C. Kimlik No
2. Adı Soyadı
3. Baba Adı
4. Anne adı
5. Doğum Yeri ve Tarihi
6. Adres ve İletişim Bilgileri

D. Uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları:

- a) Uzlaşma, suçtan doğan zararın kısmen veya tamamen giderilmesi, eski hâlin iadesi veya hukuka uygun maddî veya manevî diğer bir edim karşılığında ya da uzlaşmayı sağlayacak diğer bir usulle iki tarafın anlaşmasıdır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda mağdur ya da suçtan zarar görenin her türlü hukukî dava ve takip haklarının sona ermesi karşılığında şüpheli hakkındaki suç soruşturması aşağıdaki koşullarla son bulacaktır.
- b) Uzlaştırma teklifini kabul ederek bu konuda karşı tarafa görüşme, suç kabul veya haklarından vazgeçme anlamına gelmez. Bu durum tarafların sahip oldukları haklarda bir kayba da yol açmaz.
- c) Taraflar uzlaştırma teklifini kabul etseler dahi, görüşmeler sonucunda uzlaşmak zorunda olmayıp, uzlaşma sağlanana kadar bu yöndeki iradelerinden vazgeçebilirler. Vazgeçme, hak kaybına yol açmaz.
- ç) Uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren en geç üç gün içinde teklifi yapan adli kolluk görevlisine ya da görevli Cumhuriyet savcısına karar bildirilmediği takdirde, teklif reddedilmiş sayılır.
- d) Uzlaşma teklifi reddedilmesine rağmen taraflar, uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.
- e) Teklif kabul edilmesine karşın uzlaştırma girişimi başarılı olmadığı takdirde bir daha Cumhuriyet savcısına uzlaştırma yoluna başvurulamaz.
- f) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.
- g) Taraflar bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından uzlaştırılabilirler gibi; uzlaştırmacı olarak Cumhuriyet savcısı tarafından barodan bir avukatın görevlendirilmesi istenebilecek ya da Yönetmelikte nitelikleri belirlenen hukuk öğrenimi görmüş bir kimse görevlendirilebilecektir. Tarafların üzerinde anlaşmaları bir avukat ya da hukuk öğrenimi görmüş bir kişi var ise takdire göre onlar da tercih edilebilecektir.
- ğ) Uzlaştırma müzakereleri sırasında tarafların konuyla ilgili olarak yapacakları açıklamalar mevcut soruşturmada ve disiplinle ilgili olanlar da dahil olmak üzere, hiçbir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.
- h) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar görenler ile bu kişilerin kanunî temsilcisi, müdafii ve vekil katılabilir.
kabul etmemiş sayılır.
- i) Uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığı ve edimin hukuka uygun olduğu Cumhuriyet savcısı tarafından belirlendiği takdirde, uzlaşma raporu veya belgesi hüküm ifade eder.
- j) Uzlaşma gerçekleştiği ve edim defaten yerine getirildiği takdirde, şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı verilir. Bu husus, adli sicile kaydedilmez.
- k) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksitli bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde; Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince dava zaman aşımı işlemez.
- l) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilir.
- m) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından, Kanununun 171 inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki şartlar aranmaksızın kamu davası açılır.
- n) Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat, eski hâlin iadesi veya diğer bir tazminat davası açılmaz. Açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.
- o) Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri yargılama giderlerinden sayılır, ilgili ödenekten karşılanır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda, bu ücret ve giderler Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.
- ö) Uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri hakkında Kanununun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır.
- p) Şüphelinin edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilâm mahiyetinde belgelerden sayılır.
- r) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zaman aşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.
- s) Uzlaşma sağlanmadığı takdirde, Cumhuriyet savcısı, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olup, üst sınırı bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren uzlaşmaya tabi suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, Kanununun 171 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki koşulların birlikte gerçekleşmesi hâlinde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

E. Bu formun (D) bölümünde yer alan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253'üncü maddesi çerçevesinde uzlaşmanın mahiyeti, uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarını anladım. Formun bir örneğini aldım.

Şahsına yapılan uzlaşma teklifini;

İnceleyip üç gün içinde beyanda bulunmak istiyorum./..../20... Saat: İmza

Kabul ediyorum./..../20... Saat: İmza

Kabul etmiyorum./..../20... Saat: İmza

T.C.
..... CEZA MAHKEMESİ
UZLAŞMA TEKLİF FORMU

A. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253'üncü maddesi çerçevesinde, soruşturma konusu suçunun uzlaşmaya tabi olması nedeniyle aşağıda açık kimliği belirtilen kişiye bu formun (D) bölümünde yer alan uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları anlatılarak uzlaşma teklifinde bulunulmuştur./...../20.... Saat:

**Teklifte Bulunan
Hakimin
Adı Soyadı
Sicil No**

**B. UZLAŞMA
TEKLİFİ YAPILAN**

1. (....) Mağdur
2. (....) Mağdurun Kanunî Temsilcisi
3. (....) Suçtan Zarar Gören
4. (....) Suçtan Zarar Görenin Kanunî Temsilcisi
5. (....) Sanık
6. (....) Sanığın Kanunî Temsilcisi

**C. UZLAŞMA
TEKLİFİ YAPILAN
KİŞİNİN**

1. T.C. Kimlik No
2. Adı Soyadı
3. Baba Adı
4. Anne adı
5. Doğum Yeri ve Tarihi
6. Adres ve İletişim Bilgileri

D. Uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçları:

- a) Uzlaşma, suçtan doğan zararın kısmen veya tamamen giderilmesi, eski hâlin iadesi veya hukuka uygun maddî veya manevî diğer bir edim karşılığına ya da uzlaşmayı sağlayacak diğer bir usulle iki tarafın anlaşmasıdır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda mağdur ya da suçtan zarar görenin her türlü hukukî dava ve takip haklarının sona ermesi karşılığında sanık hakkındaki kovuşturma aşağıdaki koşullarla son bulacaktır.
- b) Uzlaşma teklifini kabul ederek bu konuda karşı tarafa görüşme, suç kabul veya haklarından vazgeçme anlamına gelmez. Bu durum tarafların sahip oldukları haklarda bir kayba da yol açmaz.
- c) Taraflar uzlaşma teklifini kabul etseler dahi, görüşmeler sonucunda uzlaşmak zorunda olmayıp, uzlaşma sağlanana kadar bu yönde iradelerinden vazgeçebilirler. Vazgeçme, hak kaybına yol açmaz.
- ç) Uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren en geç üç gün içinde teklifi yapan mahkemeye karar bildirilmediği takdirde, teklif reddedilmiş sayılır.
- d) Uzlaşma teklifi reddedilmesine rağmen, taraflar uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç duruşmanın sona erdiği açıklanıp hüküm verilmeden önce mahkemeye başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.
- e) Teklif kabul edilmesine karşın uzlaşma girişimi başarılı olmadığı takdirde bir daha mahkeme uzlaşma yoluna başvurulamaz.
- f) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, kovuşturma konusu suçla ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.
- g) Taraflar bizzat hâkim tarafından uzlaştırılabilecekleri gibi; uzlaşmacı olarak hâkim tarafından barodan bir avukatın görevlendirilmesi istenebilecek ya da Yönetmelikte nitelikleri belirlenen hukuk öğrenimi görmüş bir kimse görevlendirilebilecektir. Tarafların üzerinde anlaşmaları bir avukat ya da hukuk öğrenimi görmüş bir kişi var ise takdire göre onlar da tercih edilebilecektir.
- ğ) Uzlaşma müzakereleri sırasında tarafların konuyla ilgili olarak yapacakları açıklamalar mevcut kovuşturmada ve disiplinle ilgili olanlar da dahil olmak üzere, hiçbir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.
- h) Uzlaşma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaşma müzakerelerine sanık, mağdur, suçtan zarar görenler ile bu kişilerin kanunî temsilcisi, müdafî ve vekil katılabilir.
- ı) Sanık, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisinin ya da vekilin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi hâlinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.
- i) Uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayandığı ve edimin hukuka uygun olduğu mahkeme tarafından belirlendiği takdirde, uzlaşma raporu veya belgesi hüküm ifade eder.
- j) Uzlaşma gerçekleştiği ve edim defaten yerine getirildiği takdirde, sanık hakkında davanın düşmesine karar verilir. Bu husus, adli sicile kaydedilmez.
- k) Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksitli bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde; Kanununun 231 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince dava zaman aşımı işlemez.
- l) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilir.
- m) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, mahkeme tarafından, Kanununun 231 inci maddesinin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.
- n) Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, kovuşturma konusu suç nedeniyle tazminat, eski hâlin iadesi veya diğer bir tazminat davası açılmaz. Açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.
- o) Uzlaşmacı ücreti ve diğer uzlaşma giderleri yargılama giderlerinden sayılır, ilgili ödenekten karşılanır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda, bu ücret ve giderler Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.
- ö) Uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde uzlaşmacı ücreti ve diğer uzlaşma giderleri hakkında Kanununun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır.
- p) Sanığın edimini yerine getirmemesi hâlinde uzlaşma raporu veya belgesi 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilâm mahiyetinde belgelerden sayılır.
- r) Sanık, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren, uzlaşma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç uzlaşmacının raporunu düzenleyerek mahkemeye verdiği tarihe kadar dava zaman aşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.
- s) Uzlaşma sağlanamadığı takdirde, sanığa yüklenen soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetine bağlı bir suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükümlenen ceza, bir yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise Kanununun 231 inci maddesinin altıncı fıkrasındaki koşulların birlikte gerçekleşmesi hâlinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.

E. Bu formun (D) bölümünde yer alan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253'üncü maddesi çerçevesinde uzlaşmanın mahiyeti, uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarını anladım. Formun bir örneğini aldım.

Şahsına yapılan uzlaşma teklifini;

İnceleyip üç gün içinde beyanda bulunmak istiyorum./...../20.... Saat: İmza

Kabul ediyorum./...../20.... Saat: İmza

Kabul etmiyorum./...../20.... Saat: İmza

Uzlaştırma Raporu Örneği (Nihai)

Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma No :
Mahkeme Esas No :
Uzlaştırmanın :
Adı ve Soyadı :
T.C. kimlik numarası :
Adresi :
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası :
Görevlendirme tarihi :
Görevi tebellüğ tarihi :
Dosya içindeki belgelerin birer örneğinin verildiği /
Uzlaştırma süresinin başladığı tarih :
Ek süre verilme tarihi :
Şüphelinin / Sanığın / Kanunî temsilcisinin :
Adı ve Soyadı :
T.C. kimlik numarası :
Adresi :
Müdafiin :
Adı ve Soyadı :
T.C. kimlik numarası :
Adresi :
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası :
Mağdur / Suçtan zarar görenin / Kanunî temsilcisinin :
Adı ve Soyadı :
T.C. kimlik numarası :
Adresi :
Vekilin :
Adı ve Soyadı :
T.C. kimlik numarası :
Adresi :
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası :
Tercümanın :
Adı ve Soyadı :
T.C. kimlik numarası :
Adresi :
Taraflardan biri yabancı ülkede oturuyorsa
Türkiye'de göstereceği ikametgâhı :
Taraflardan biri yabancı ve Türkiye'de göstereceği
bir ikametgâhı yok ise ülkesindeki ikametgâhı :
Raporun düzenlendiği yer ve tarihi :
Uzlaşma konusu suç / suçlar :
Uzlaştırma sonucu :

.....
.....
.....

Tarafların üzerinde anlaştıkları edimin yerine getirilme şekli ve zamanı /
Uzlaştırmanın başarısızlıkla sonuçlanması hâlinde nedenleri:

Yapılan giderler:

.....
.....
.....

Yapılan giderler:

İmzalar

Şüpheli / Sanık :
Mağdur / Mağdurlar :
Suçtan zarar gören :
Müdafi :
Vekil :
Kanunî temsilci :
Uzlaştırmacı :

ONAY ŞERHİ
Tarih, mühür ve imza
Cumhuriyet savcısı / hâkim

ONAYLAMAMA GEREKÇESİ:

Tarih, mühür ve imza
Cumhuriyet savcısı / hâkim

